GAZETA
SF
54
fanzin.clubsf.ro
Revistă electronică de artă și literatură speculativă

Gazeta SF nr.**54**/ septembrie 2015

Revistă electronică de artă şi literatură speculativă

http://fanzin.clubsf.ro

Redactor şef: Alexandru LAMBA

Redactor şef-adjunct: Alexandru Ioan DESPINA

Redactia : Marcel GHERMAN,

Teodora MATEI

Bogdan S. POPESCU,

Sorin Catalin TRASCU,

Contribuții grafice: John DOBRO

Editor / Director George SAUCIUC

SUMAR

Editorial
Al cui e SF-ul? (de Alexandru Lamba)
Povestiri
Suflet de oțel (de Ionuț Ghionea)
Davidoff cu ruj (de Dadal Cristinel)
Timpuri Noi (de Ovidiu Bufnila)
Mainstream
Odessa (de Mihai Cioflec)
Foileton
Pisica şi căpcăunul (I) (de Sergiu Someşan)
Raza de întuneric (II) (de Daniel Barbu)
Eseuri
Ocultism, religie, literatură – Leviathan, între tortură şi cunoaştere (de Ştefana Czeller)
Problema cauzalității (de Marcel Gherman)
Recenzii
„Madia Mangalena" de Michael Haulică (de Teodora Matei)
„Vampirul de pe strada sforii" de Sergiu Someşan (de Alexandru Lamba)
Din sertarul cu amintiri
20 de ani de jurizare pe fast-forward (de Cătălin Badea-Geracostea)
Reviste răsfoite
Bun de tipar: CPSF 32-33 (de Lucian Dragoş Bogdan)
Opinii
Suntem noi arheopterixul literaturii? (de Miloş Dumbraci)
Autorul îşi prezintă cartea
Lenghel Eugen despre „Numărătoare Inversă" (de Eugen Lenghel)

Cărţi şi autori
Cum ar fi arătat FUNDAȚIA dacă ar fi fost creată de... (de Lucian Dragoş Bogdan)
Artă imaginară
Coperte potrivite XIII (de John Dobro)
Interviu
Interviu cu scriitoarea Ştefana Cristina Czeller
Interviu cu coordonatorul astroclubului Braşov – Lucian Curelaru (partea 2/2)

EDITORIAL

Al cui e SF-ul?
(de Alexandru Lamba)

Aveam de gând să scriu în acest editorial despre cum ar trebui şi cum nu ar trebui să fie întâmpinată critica literară de către autor. Aveam în plan să abordez recenziile negative şi răspunsul la ele prin comparație cu claxonatul în trafic, respectiv mândria de a poseda un deget mijlociu la cel puțin una dintre mâini.

Dar m-am răzgândit. Nu pentru că n-ar merita subiectul, ci pentru că, cum stăteam eu aşa, sprijinit în butonul de spațiu ca să-mi dea numărătorul de caractere o valoare mai încurajatoare, mi-au fugit ochii pe nişte articole şi… pur şi simplu mi-au venit alte idei. Şi alte întrebări.

Dar haideți mai bine să vă povestesc mai întâi o întâmplare!

Ştiți festivalul de artă medievală de la Sighişoara? Ei, eram pe la sfârşitul liceului – începutul facultății când acea minunată manifestare a începuse să-şi ia viteză şi, cum eu eram „mai rocker”, vă dați seama că mă duceam şi eu să casc gura p-acolo. Mai ales că pe-atunci se mai țineau şi ceva concerte… Lume fainã, atmosferă, râsete şi voie bună! Şi ne-adunam în gaşcă mare, cu prieteni, cu prieteni ai prietenilor şi cu prietenii acestora din urmă, nu mai aveam habar cine prietenul cui fusese la început şi dacă ar trebui să ne facem griji că un oarecare individ lipsea la numărătoare la un moment dat.

Cam asta era starea de spirit şi-n seara despre care vreau să vă vorbesc, când am picat, întârziat dintr-un motiv sau altul, în gaşca deja formată şi omogenizată. Şi numai ce mă gineşte un

veteran (eu, pe la nouăşpe-douăzeci de ani cât aveam p-atunci eram junior, evident) pe care nu-l mai văzusem niciodată dar care am înțeles imediat că era acum de-al nostru că purtam tricou cu Manowar şi vine la mine să-mi recite versuri despre oțel, săbii, dragoni şi alte chestii Manowareşti. Versuri pe care – cum eram fan – le ştiam şi eu! Aşa că, la prima pauză de-a lui, i-am luat-o înainte şi i-am terminat eu strofa. Credeți că cu asta l-am câştigat de partea mea? De unde! S-a uitat lung la mine şi mi-a zis: „Băi, când ascultam eu Manowar, tu te jucai cu p**a-n nisip!" Şi cu asta, juriul ad-hoc format din toți ceilalți de la masă l-a desemnat pe el câştigător al micii noastre dispute. Dispută de care eu unul nici nu fusesem conştient.

De ce v-am plictisit povestindu-vă prostia asta? Păi, pentru că, la fel ca atunci, când m-am întrebat dacă era vreun pic măcar heavy metal-ul şi al meu, nu numai al lui, aşa mă întreb şi acum despre SF. Al cui e, domn-le, SF-ul?

Şi găsesc acelaşi răspuns pe care l-am găsit şi atunci: heavy metal-ul e al cui îl cântă şi-al cui îl ascultă, SF-ul e al cui îl scrie şi-al cui îl citeşte. Atât şi nimic mai mult. SF-ul e al meu şi-al tău, al nostru şi al vostru. Nimeni nu poate pune monopol pe el.

Haideți, aşadar, la Suceava, la RomCon! Şi dacă vă place, şi dacă nu vă place programul oficial. Căci, oricum ar fi, avem la dispoziție serate şi pauze în care să vorbim despre orice vrem noi! Cărți, scriitori, concepte. Haideți să ne spunem fiecare, unul altuia, ce ne place şi ce nu ne place, ce se poate face mai bine şi ce n-ar mai trebui făcut deloc. Pasiunea comună să existe… Căci SF-ul nu ni-l poate lua nimeni. Citeşti SF? Meriți să-ți spui părerea!

POVESTIRI

Suflet de oţel
(de Ionuţ Ghionea)

Mark ridică viziera căştii şi privi spre buncărul inamic. Informațiile s-au dovedit încă o dată a fi corecte, dar incomplete. Aştepta date noi de câteva minute, ceva se întâmplase, nu putea lua legătura cu baza. Tăcerea lor nu era neobişnuită, e posibil ca satelitul să se afle de cealaltă parte a planetei si va mai dura puțin până când vor intra din nou în raza sa.

Îşi privi soldații: drepți, tăcuți, încinşi în armurile lor de oțel, cu armele pregătite în aşteptarea atacului. Nu le mai ştia numărul celor căzuți. Nici nu conta. Mereu îi veneau soldați noi, cei căzuți erau de cele mai multe ori dezasamblați şi trimişi la Bază pentru a fi actualizați la ultimele versiuni. Parcă erau tot mai tăcuți şi mai masivi. Îi prefera pe cei vechi, care dispuneau de un limbaj de câteva zeci de cuvinte, măcar îi răspundeau cu voce la ordinele sale. Voce sintetizată, dar totuşi o voce aproape umană. Cei recenți comunicau între ei într-un limbaj simplu, extrem de rapid, ca şi rata de foc a armelor laser.

Primise şi el un cip, şi-l montase cu ceva greutate în spatelor ochilor bionici, dar nu avea posibilitatea de a-i accesa toate funcțiile. Cel mai adesea nu înțelegea nimic din comunicațiile soldaților, erau prea rapide pentru puterea sa de procesare. Uneori, avea impresia că este ignorat de aceştia, nu răspundeau întotdeauna la comenzile sale, iar inițiativele lor programate de analiştii Federației erau perfecte în condiții de laborator, nu şi pe câmpul de luptă.

„Poate sunt eu prea bătrân, sau, cum ar zice Baza, neactualizat… Îmi vine rândul foarte curând”. Cândva ar fi

zâmbit la aceste gânduri, însă din cipul cel nou lipseau cu desăvârşire aceste funcţii. Soldaţii Federaţiei erau făcuţi pentru luptă, orice alte gânduri fiindu-le complet interzise. Cu toate acestea, Mark îşi păstrase câteva chei de acces spre zona din creierul uman care îi rămăsese intactă în urma exploziei. Atent protejată de o carcasă de oţel, dar şi de cască, bucata aceea de creier, câteva vertebre şi o secvenţă redusă a sistemului circulator erau tot ce mai rămăsese din soldatul pământean de odinioară. Medicii au considerat prea scumpă înlocuirea bucăţii de creier şi l-au lăsat aşa. Ba nu, l-au promovat, este sergent, iar roboţii de lângă el nişte simpli soldaţi. Le este superior? Doar prin acea zonă de creier rămasă intactă, dar ei sunt rapizi, fără milă, fără suflet. El este, însă, sergentul lor, care i-a condus în nenumărate atacuri şi ambuscade prin tot sistemul solar împotriva rasei extraterestre. Accesă baza de date şi revăzu momentul când aceştia i-au atacat planeta în căutarea oxigenului. I-au strivit ca pe nişte furnici cu puterea lor tehnologică superioară.

Avea o singură amintire din noaptea invaziei: a sărit din pat, s-a îmbrăcat în grabă şi s-a îndreptat spre Comandament. Revăzu ca prin ceaţă cele câteva imagini, întoarse capul ca pentru a vedea de lângă cine se ridicase din pat, dar o descărcare electrică îi fulgeră creierul uman. Da, da, ştia: acces interzis. Federaţia nu îngăduia momente de slăbiciune şi nici amintiri personale. Mark simţi că acolo, undeva, în mica bucată de creier rămasă, e ceva al lui, numai al lui, o amintire pentru care ar fi dat toate decoraţiile şi plăcuţele cu însemnele oficiale ale Comandamentului.

Privi iar buncărul, datele aşteptate încă întârziau să sosească, iar ora atacului trecuse de câteva minute. Avea ordin clar să aştepte confirmarea atacului. Strânse pumnul de oţel pe armă, ridică uşor viziera, iar cipul făcu imediat calculul probabilităţii de reuşită a misiunii. Compară procentul cu cele standard, rulă imediat procedurile şi hotărî să acţioneze fără să mai aştepte

confirmarea Bazei. Ridică mâna şi activă atacul. Fără nici un fel de zgomot, se apropiară de buncăr.

Aveau misiunea de a extermina orice ființă vie din interiorul acestuia, s-au aşteptat la o ripostă violentă, dar nimic nu semnală prezența inamicului în zonă. Încă un pas, apoi încă unul, câteva fire din praful ridicat de vântul deşertic îi pătrunseră în cască prin viziera rămasă deschisă. Se opri şi încercă curățarea sistemului vizual.

Casca se umplu deodată de sunet, probabil că satelitul îi putea acoperi. Primi câteva imagini, frânturi de voci şi secvențe video fără sens, desigur, pentru un robot.

Dar pentru el totul avea sens. Misiunea trebuie oprită, acum, acum! Încercă să comunice cu roboții, zadarnic însă, aceştia pătrunseră deja în buncăr, le auzea focurile de armă şi numărătoarea țintelor doborâte. Intră în fugă în urma lor, transmițând oprirea misiunii: buncărul era ocupat de refugiați umani, nu de invadatori! Nici un răspuns de la sistemele mecanice create să ucidă, scorul fiecăruia creştea cu fiecare lumină orbitoare țâşnită din gura fierbinte a armelor.

Cu mâna încleştată pe trăgaciul armei sale, Mark deschise focul. Lovi cu pumnul un soldat din stânga sa şi îi smulse arma. Ignoră vocea metalică a Bazei care îi repeta parametrii misiunii. Nu voia să ucidă acei civili, acele ființe fără apărare, dar setea Federației de soldați noi nu putea fi stăvilită, iar voluntari nu mai existau.

Un nou fulger electric în creier îi blocă sistemul vizual şi toată voința umană. Coborî încet armele fumegânde. Ultimul lucru pe care şi-l aminti a fost scorul final al masacrului.

Cineva aprinse lumina. Cei doi analişti se apropiară de trupul sergentului, îi scanară creierul şi comparară rezultatele cu cele

standard ale Federației. „Am spus de la început că acest exemplar este defect. Nu se întâmplă pentru prima oară să nesocotească ordinele, oricare ar fi ele. Trebuie să îi schimbăm creierul uman atât de primitiv pentru un soldat sau să îi blocăm complet accesul la acesta. Am făcut bine că l-am adus aici pentru simularea atacului împotriva semenilor săi, ne putea ridica probleme grave într-o situație similară reală. Uite, de aici reiese că are câteva coduri de acces păstrate din cipul vechi. Cine l-a reprogramat ultima dată? Să vină imediat în sala de Consiliu, mă mai gândesc dacă îl trimit sau nu la transformare. Acum vreau să vină, înțelegi, acum!”.

Bărbații se depărtară discutând aprins. În urma lor lumina se stinse încet, reflectându-se tot mai slab în ochii de sticlă ai sergentului. Mark zâmbi pe întuneric, muşchii artificiali se contractară poate pentru ultima dată la comanda creierului său uman primitiv. Îşi amintise de lângă cine se ridicase atunci noaptea din pat. Mângâie uşor cu mâna proiecția chipului femeii.

Acum îşi amintise totul, dar de mâine va primi un suflet de oțel.

Davidoff cu ruj
(de Dadal Cristinel)

Mai luă o gură din cafea şi trase cu poftă din ţigară, adânc, de parcă organismul ei îşi dezvoltase un al treilea plămân special pentru asta. Fumul se desprinse peste câteva secunde dintre buzele ei ca un fluviu lăptos, subţiindu-se pe măsură ce se ridica într-o deltă de ceaţă diformă. Privi fără să vrea capătul ţigării dintre degete şi avu pentru o clipă senzaţia că urmele de ruj de pe aceasta semănau mai degrabă cu sânge coagulat sau praf roşiatic, din acela care se găseşte la tot pasul în oraşele căsăpite de toamnă.

Stinse dezgustată mucul şi, privind pe fereastră, avu pentru a nu ştiu câta oară în seara aceasta senzaţia că mai avea ceva de făcut. Numai că nu ştia ce. Era un gând care o învăluia ca o pătură proastă într-o noapte răcoroasă – prea subţire ca să îi ţină de cald, prea groasă ca să îngheţe. Era deja spre capătul celei de a treia ceşti de cafea şi senzaţia aceasta ştearsă nu îi dădea pace.

La naiba! scăpă în momentul în care degetele ei nu mai găsiseră nimic în pachetul gol de Davidoff de pe masă. Privi flămândă în jur, dar în afară de două cupluri îmbrăţişate şi un grup de cinci, poate şase – lumina e slabă şi fumul e gras, baby! cum ar spune…cine…cine?! la dracu! nu-mi pot aminti! – studenţi, nu zări pe nimeni. Şi nici nu se simte în stare să se ridice şi să ceară de la cineva o ţigară, riscând o coversaţie inutilă, chiar şi preţ de câteva replici.

— Bună seara! Nu vă supărați, vă pot cere o țigară?

— Da, sigur! Pentru o domnişoară atât de frumoasă…

— Mulțumesc!

— Nu stai cu noi?

— Nu, mulțumesc!

— Eu şi prietenii mei tocmai voiam sa mergem la un film…

— Nu! Idiotule! Pentru că te-am ales din barul ăsta tocmai pe tine să îți cer o țigară chiar crezi că sunt pregătită să-ți cresc copiii şi să-ți spăl pijamaua?! Doamne…

Da, într-o lume perfectă ar fi putut să ceară o țigară cu riscul unei astfel de conversații. Din păcate, aceasta nu e o lume perfectă ci una în care pachetele se golesc, cafeaua se răceşte, capul doare îngrozitor undeva în spate şi ea nu-şi poate aminti – pentru numele lui Dumnezeu – ce mai are de făcut în seara aceasta.

Sorbi şi ultima gură de cafea, în timp ce melodia aceea plutea răguşit peste mese…

I hurt myself today
to see if I still feel.
I focus on the pain,
the only thing that's real.

În cele din urmă se hotărî să plece. Se ridică de la masă, lăsă banii pe tejghea şi ieşi. Aerul rece o îmbrățişă ca o năframă incoloră. În rest, totul părea trasat de un pictor scăpătat – galben, negru şi cărămiziu.

Privi de o parte şi de alta a trotuarului, în speranța de a vedea la un moment dat o vitrină cu luminile aprinse care să întrerupă şiragurile aparent nesfârşite de negru. O luă în cele din urmă în neştire, ridicându-şi gulerul pe gât şi ascunzându-şi mâinile în palton.

Rămăsese cu melodia aceea în cap, ale cărei versuri le fredona în şoaptă în timp ce desena cu degetele în buzunare aşa cum, odinioară, copilă fiind, dansa cu aceleaşi degete pe piele în timp ce îşi fredona rugăciunea pe întuneric. Întotdeauna îşi spunea rugăciunea pe întuneric, după ce toată lumea din casă va fi adormit sau plecat, din senzația stranie că lumina, chiar şi lumina, ar fi fost o persoană în plus, la momentul întâlnirii cu îngerul ei. Mult după ce ultimul zgomot sau sforăit se va fi stins în celelalte camere, îşi făcea cruce cu degețelele acelea mici, subțiri ca acum dar fără urmă de ojă pe unghii, şi apoi începea să se plimbe cu ele pe burtă, apoi pe piept, pe gât, peste ochi, până ce la mijlocul conversației cu îngerul, fără să-şi dea seama, degetele ei dansau delicat ca nişte trupuri din ceară pe propria piele.

Acum, dansa cu degetele în buzunare, iar conversația cu îngerul era puțin mai ritmată…

The needle tears a hole,
the old familar sting…
Try to kill it all away,
but I remember everything.

Din când în când câte o maşină se apropia şi o lăsa apoi în urmă, ca un gând nehotărât. Durerea aceea acră pulsa în continuare în spatele capului, iar ea, terminându-şi convorbirea cu îngerul serii acesteia – înger…înger…îngerii nu există, baby, ți-am mai spus asta! există numai frica de a rămâne fără trup! aşa spunea…spunea…cine?! – reveni la senzația de treabă neterminată. Ştia, simțea, la naiba, că mai avea ceva de făcut,

dar pentru numele lui Dumnezeu, nu îşi putea da seama ce.

A fost la cursuri, a intrat apoi în bibliotecă pe care o părăsi după vreo două ore şi aproximativ optzeci de pagini mai târziu, a pierdut vremea câteva ceasuri cu prietena ei, intrând în toate magazinele de haine posibile, într-unul chiar a probat rochița aceea delicată cu flori roşii pe fond alb, a alergat într-un suflet la...la... – la dracu, baby, ai şi uitat cum mă cheamă? Doar n-au trecut o mie de vieți?! Da nici nu mai contează la cine că s-au şi certat şi a plecat de la el atât de nervoasă că a uitat şi rochița cu flori roşii pe canapeaua lui. Şi canapeaua era neagră, şi florile roşii pe fond alb, azvârlite pe canapeaua neagră, a fost ultima imagine cu care a ieşit din apartament. Plângea când a ieşit, asta îşi amintea. Şi apoi a intrat în barul acela şi ziua s-a terminat de mult, dar ea nu putea scăpa de gândul acesta, ca o mâncărime în talpă, că mai avea ceva de făcut.

Uşa trântită a magazinului o făcu să tresară, dar nu avu timp să se ferească din calea celor doi care ieşeau râzând. Îşi cerură toți scuze reciproc, ea cu un zâmbet tâmp, pentru că deja mulțumea cerului că găsise un loc de unde să-şi cumpere țigări. Păşi înauntru şi ieşi după treizeci de secunde, mai bogată cu un pachet de Davidoff Gold.

La marginea trotuarului, un taxi aştepta cu motorul pornit şi geamul şoferului deschis. Cumpăni preț de câteva clipe opțiunile şi trase concluzia că ar fi una dintre cele mai la îndemână alegeri. În maxim zece minute putea fi acasă, unde o baie fierbinte şi un aşternut de satin ar fi scăpat-o de durerea aceasta de cap iar liniştea va fi fost de ajuns ca să vorbească cu îngerul.

Se apropie de maşină. La semnul scurt din cap al şoferului, intră, îi spuse adresa şi se lăsă obosită pe bancheta din spate.

Maşina demară lăsând rapid în urmă vitrinele întunecate, trotuarul plin de frunze şi, undeva departe o rochiță delicată cu

flori roşii pe fond alb, nemişcată de pe marginea canapelei negre de piele.

Nu era ea cea mai confortabilă dintre limuzine, dar viteza cu care gonea peste dungi, benzi şi intersecţii reuşea să amortizeze orice impuritate din asfalt. Şi, ce era şi mai important, şoferul era doar şofer, tăcea şi nu părea nici pe departe poftitor de vorbă. Iar asta era tot ce îşi putea dori. De fapt, ar mai fi fost ceva. O ţigară.

— Nu vă supăraţi, se fumează?

Acelaşi semn scurt din cap o încurajă să îşi desfacă pachetul şi să scoată o ţigară din el. În clipa în care îşi dădu seama că a uitat bricheta la bar, radioul maşinii porni încrezător. Şoferul apucă să privească mirat ecranul albăstrui al aparatului înainte ca primul vers să se audă, dar nu mai apucă să frâneze…

Beneath the stains of time

Anvelopele se agăţară cu o poftă mecanică de asfalt, se târâră câţiva metri pe suprafaţa acestuia, oprindu-se în cele din urmă… prea târziu. Şocul a fost suficient de puternic pentru a declanşa airbag-ul şoferului. În spate, ea se lovise deja cu capul atât de spătarul scaunului din faţă cât şi de marginea banchetei din spate, şi toate acestea înainte ca ţigara pe care o scăpase să apuce să cadă la picioare.

the feelings disappear.

O amorţeală greţoasă îi cuprinse ceafa şi fruntea în acelaşi timp şi trecură secunde bune până să realizeze că şoferul zăcea cu capul pe o parte în balonul umflat, ca într-o pernă supra dimensionată. Radioul, în schimb, funcţiona în continuare, la fel ca şi mintea ei care începea să lucreze din ce în ce mai lucid. În acest fel, înţelese la un moment dat că loviseră ceva. Sau pe

cineva.

You are someone else,

Era atât de nerăbdătoare să iasă din maşină că aproape smulse mânerul uşii în momentul în care trase de el. Îi era dor. Îi era şi teamă în acelaşi timp dar cel mai mult îi era dor şi lacrimile începură să îi curgă aproape ritmat sub ochi, ca un dans cu degete de copil. Îşi smulse corpul din maşină şi alergă din toate puterile înapoi, acolo unde zăcea întinsă pe asfalt.

Plângea şi urla şi parcă distanța aceasta de câțiva metri nu se mai termina. Alerga smulgându-şi picioarele unul după celălalt ca într-un vis idiot şi nu mai putea de dor. Cu fiecare pas pe care reuşea să îl facă şi pe măsură ce se apropia încă puțin, zâmbea printre lacrimi căci nu mai avea răbdare şi radioul mergea în continuare în maşină, chiar dacă se auzea acum mai stins, ca de la kilometri sau o mie de vieți depărtare, în clipa în care a ajuns şi a îngenuncheat în cele din urmă lângă ea…

I am still right here…

Se privi, îşi dădu şuvițele negre de pe obraz şi se mângâie tandru şi moale, ca o reflecție de lună într-un pahar de lapte. În atingerea aceasta dispăru şi durerea de cap şi întrebările şi senzația tulbure de mai devreme şi tot. Pentru că acum ştia, ca întotdeauna, ce uitase să facă în seara aceasta.

În ochii zdrobiți de asfalt nu mai licărea nimic în afară de răsfrângerea felinarului de peste drum. Rămaşi deschişi, aşa, arătau ca doi licurici înmormântați în sticlă.

Ştia că nu are mult timp la dispoziție. Se privi cu poftă, îşi atinse dinții albi printre buzele sparte ca două bomboane cu lichior. Îşi închise pleoapele şi îşi îngădui câteva momente să danseze cu degetele pe acestea.

Se ridică şi păşi înspre trotuar. Ridică de jos ţigara pe jumătate fumată, o băgă într-unul dintre buzunare şi mai privi o dată în spate. Era atât de frumoasă... în rochia aceea delicată dar atât de subţire, cu flori roşii pe fond alb... întinsă pe asfaltul negru ca pe o canapea de marmură neagră.

Îşi intoarse capul definitiv şi plecă. Îşi ridică gulerul peste gât, ascunzându-se de frig şi dintr-o dată i se făcu poftă de cafea.

Intră în bar şi se duse direct la masa de la fereastră. Îi plăcea lumina care intra pe acolo. Scotocind după pachet în buzunarele paltonului, dădu peste o ţigară neterminată. O aprinse şi trase adânc. Privi fără să vrea capătul ţigării dintre degete şi avu pentru o clipă senzaţia că urmele de ruj de pe aceasta semănau mai degrabă cu sânge coagulat, sau praf roşiatic, din acela care se găseşte la tot pasul în oraşele căsăpite de toamnă.

Stinse dezgustată mucul şi, privind pe fereastră, avu pentru a nu ştiu câta oară în seara aceasta senzaţia că mai avea ceva de făcut.

If I could start again
a million miles away,
I would keep myself ;
I would find a way...

Timpuri Noi
(de Ovidiu Bufnila)

Am aşteptat toată vara reîntoarcerea pelerinului Balthazar. Se zvonise că în peregrinările lui ar fi reuşit să ia legătura cu lumea morților. Domnişoara Elvira a fost de părere că Balthazar ne va aduce o mulțime de mesaje importante. Vestea sosirii lui s-a împrăştiat în orăşel îndată ce Rudolf, dirigintele poştei, a primit o telegramă din Londra. Gângav din naştere, el ne-a făcut să credem la început că ar fi vorba de venirea lui Messia. Nu ne-ar fi mirat un asemenea eveniment pentru că doctoral Spiridon se lăudase că va face primul transplant de creier din lume.

Noi, cavalerii tomnatici de la Clubul Mâncăcioşilor, ne-am arătat foarte mândri că un membru de vază al clubului va înscrie în cartea de onoare a orăşelului o reuşită de asemenea proporții. Ne-am lăudat peste tot. Am turnat o grămadă de baliverne oricui era dispus să ne asculte. L-am întrecut astfel pe Gaspar, măturătorul. Derbedeul avea darul de a minți extrem de convingător. El a povestit mai multora că doctorul Spiridon tranşa cadavre într-un cavou părăsit din cimitirul municipal. Zicea că le crăpa craniul cu o daltă foarte bine ascuțită şi că apoi le tăia creierul felii, felii.

Aflându-ne într-o seară invitați la poetesa Carmen, părintele Elefterie ne-a avertizat în fel şi chip. Ne-a spus că transplantul de creier ar putea fi un afront adus lucrării Domnului şi că mânia cerească ar putea pogorî asupra noastră cât de curând posibil. L-am ascultat cu convingere dar nu l-am contrazis de teamă să nu tulburăm plăcuta serată literară. Caloriferele erau

fierbinți. Magnetofonul cânta în surdină. Carmen ne învăluia cu o privire tandră. E drept, poemele ei nu aveau darul de a ne înflăcăra. În schimb, poetesa era o amfitrioană plină de grație şi de farmec. Avea un glas cristalin şi melodios. Fața-i catifelată se deschidea clipă de clipă într-un zâmbet cuceritor. Eram serviți cu lichior de ananas si cu ciocolată fierbinte. Se aprindeau lumânări. Papucii din blană de iepure sorbeau zgomotul paşilor noştri. Carmen îşi calcula gesturile. Ni se adresa în şoaptă. Ghiceam în toate o anume recunoştință.

Cu un an în urmă poetesa divorțase. Fostul ei soț, farmacistul Iamandi, se hotărâse să intre în politică. Îmbrățişase cu febrilitate doctrina socialistă. Cum poetesa cocheta cu liberalii, între cei doi s-au iscat dispute aprinse. Procesul de divorț a însuflețit întreg orăşelul. În acele zile, gazeta noastră locală, „Tribuna poporului", s-a vândut foarte bine. Ea a găzduit pamfletele şi scrisorile deschise ale celor două tabere. Farmacistul Iamandi nu ne-a iertat niciodată că ținusem partea poetesei Carmen. Nu ne interesau câtuşi de puțin culisele politicii, dar am găsit de cuviință să sprijinim o persoană atât de delicată precum era poetesa Carmen. După ce s-a dat verdictul, farmacistul Iamandi a încercat să-i determine pe unii consilieri municipali să ceară închiderea clubului nostru. Cum unul dintre ei se trata pe ascuns cu morfină, farmacistul era cât pe-aci să reuşească. Bietul om îi plângea pe la uşă. Îl suna la telefon în puterea nopții. Îi cerşea fiola salvatoare plângând în hohote. Spre norocul nostru, a fost zdrobit de o grindă de oțel prăbuşită de pe schelăria noului sediu al băncii comerciale.

Reîntoarcerea pelerinului ne-a electrizat însă şi am lăsat baltă micile noastre probleme provinciale. Ne-am hotărât să-l întâmpinăm aşa cum se cuvine. Vivaldi, tambur-majorul fanfarei municipale, ne-a promis că ne va sta la dispoziție. Zibin, comerciantul, ne-a vândut un sfert de tonă de artificii. Pierre, bucătarul clubului nostru, a pregătit un ospăț regesc. Ne-am certat la cuțite cu el. Nu ne-a lăsat cu nici un chip să pătrundem

în bucătărie să-i aflăm secretele. A pus un ucenic plin de coşuri să păzească uşa înarmat cu un linguroi de aluminiu. La rugăminţile noastre, poetesa Carmen a scris un emoţionant discurs de bun venit. Grupa de pompieri voluntari din orăşel şi-a împodobit maşinile cu ghirlande de trandafiri. Tulumbele au fost vopsite în toate culorile curcubeului. Angelica-de-metal, proprietăreasa Patului de argint, a angajat fete noi, şcolite la Paris. Maxim, profesorul de muzică, i-a dedicat pelerinului o simfonie la care lucra de ani de zile. Domnişoara Elvira i-a brodat o pernă. Klaps, antrenorul de la bazinul municipal de înot, a inventat un nou stil pe care l-a numit Baltazar. Ofelia, sora şefă de la sanatoriul Carol al II-lea, a compus o scenetă despre viaţa pelerinului pe care urmau s-o joace chiar bolnavii.

În tot acest timp, Terente, primarul, se dădea de ceasul morţii. Nu ne înghiţisem niciodată. În campania electorală îl criticasem în Tribuna poporului cu multă asprime. Acum părea să cocheteze cu ecologiştii şi întreţinea relaţii strânse cu avocatul Luigi. Acesta ar fi dat şi luna de pe cer numai să vadă închis clubul nostru. Cu un an în urmă, când încă se mai număra printre membrii noştri, ne-a făcut de ruşine la concursul de vară al mâncăcioşilor. E de-a dreptul curios cum de nu ne-am dat seama de la bun început că-i un trişor şi un pezevenghi. În timpul întrecerii, avocatul Luigi a băgat în sân un ditamai claponul. Spera astfel să obţină un punctaj maxim care să-i netezească drumul către fotoliul de preşedinte al clubului.

Acum, aflând de pregătirile noastre, avocatul ne-a şicanat în toate felurile. A încercat să ne fure artificiile. A spart cauciucurile maşinii de stins incendii. A trimis nişte scrisori obscene poetesei Carmen încercând să imite semnătura doctorului Spiridon. L-a căutat la telefon pe Balthazar vrând să-l determine să-şi amâne apropiata vizită.

Pelerinul trecea prin orăşelul nostru aproape în fiecare an. Hălăduia pe întregul mapamond. Avea relaţii misterioase cu

diverşi conducători spirituali, cu politicienii momentului, cu răzvrătiţii sfârşitului de secol. Unii îl bănuiau că practică magia neagră. Alţii, dimpotrivă, susţineau că Balthazar s-ar ocupa de magia albă. Existau şi opinii potrivit cărora pelerinul şi-ar fi vândut sufletul Diavolului şi că acum făcea pe cărăuşul între Iad şi Pământ. Oricum ar fi fost, Balthazar avea asupra noastră o influenţă covârşitoare. Ne îndeplinea dorinţele cele mai năstruşnice. Ne povestea lucruri nemaiauzite. Ne desluşea secretele mai-marilor zilei. Prin el vedeam lumea cu alţi ochi.

Cum pregătirile pentru întâmpinarea lui necesitau sume importante de bani, domnul Lubomir, directorul Băncii Comerciale, ne-a oferit un împrumut nesperat. Avea el un interes. Ar fi vrut ca Balthazar să-l ajute să obţină o linie de credit de la un consorţiu bancar britanic despre care citise într-o gazetă. Intenţia lui a fost criticată adeseori de partida socialistă care nu vedea cu ochi buni această întreprindere.

Bineînţeles că am turnat şi noi gaz peste foc. în sfârşit, sosirea pelerinului a fost precedată de o mulţime de zvonuri care ne-au pus pe jăratic. Se povestea că mii de gândaci giganţi invadaseră plajele braziliene şi că înfulecaseră peste o mie de turişti americani. Că o sută de femei au manifestat în pielea goală în Piaţa Universităţii în semn de protest faţă de intenţia guvernului de a interzice avortul. Că un cefalopod fugit din laboratoarele armatei teroriza Londra. Că beduinii devastaseră coastele Africii de Nord şi că se pregăteau pentru un război nimicitor în Europa. Că la Moscova se născuse un copil cu trei capete care vorbeau câte zece limbi fiecare şi care afirmau că ar fi ba Napoleon, ba Einstein, ba Enrico Fermi. Că în apropiere de Paris un tren se ciocnise de copia lui identică din cauza unor deviaţii ale câmpului gravitaţional. Că savanţii americani descoperiseră că ceea ce noi considerăm a fi superba şi mizerabila realitate nu era altceva decât realitate virtuală şi că întreg Universul părea să fie un computer gigantic. Că, în mod firesc, inteligenţa artificială urmează celei umane şi că în

următoarea sută de ani o să ne rupem gâtul. Că revoluțiile fuseseră puse la cale de conspiratori planetari care vesteau naşterea unei alte rase de oameni, fără de stomac. Că apa ar fi fost o ființă cosmică şi că în curând avea să ne înghită o dată şi pentru totdeauna. Că la cele mai înalte nivele se purtau la nebunie petrecerile în pielea goală şi că, în curând, aveam să primim de la biroul evidenței populației numere de ordine care aveau să înlocuiască numele şi prenumele din buletin. O grămadă de baliverne!

La gară s-a adunat întreg orăşelul în ziua cu pricina. Se înghesuiau cu toții pe peron să-l întâmpine pe Balthazar. Primarul Terente venise însoțit de o întreagă suită. Era şi farmacistul Iamandi, îmbrăcat într-un costum cadrilat, proaspăt scos de la naftalină. Era şi regizorul Borisov, bărbos, neîngrijit, fumând pipă şi scuipând la tot pasul o flegmă gălbuie. Avocatul Luigi se iținse şi el. Purta pantofi de lac şi ținea sub braț o servietă burduşită cu documente. ÎI seconda antrenorul Klaps de la bazinul municipal de înot. Era îmbrăcat cu un trening nou-nouț. Era tuns zero. De gât îi spânzurau un fluier de argint şi un cronometru. Mai erau şi alții. Burtoşi, uscățivi, gargaragii, pierde-vară, boccii. Golănime provincială. Protipendadă plină de aere şi de probleme insolubile.

Întreg peronul gemea de lume. Oamenii se îmbrânceau. Se călcau pe picioare. Strigau ca nişte împielițați. Cine să mai tacă? Şi cum să obligi atâta amar de lume să se aşeze în rând, frumos, ca la paradă? Cum să-i îngheți? Cum să-i disciplinezi? Să nu mai mişte în front. Să nu se mai zgaibere. Să nu mai spurce aerul cu vânturile lor puturoase. Să nu mai vocifereze. Doar să-i hipnotizezi! Să-i pui în lanțuri. Să-i rânduieşti ca pe nişte sardele într-o conservă. Să-i pocneşti în moalele capului. Să-i amețeşti cu formol. Altfel cum? Se îmbrânceau de nebuni. Voiau să ajungă primii la vagonul în care se afla Balthazar. Să-i strângă mâna. Să-l pupe pe obraji. Să-i dăruiască o chestie, acolo. Să-i smulgă vreo promisiune. Da, da, erau gata să urce în

vagon din mers. Să sară pe fereastră! Să năvălească peste pelerin în compartiment. Să-l sufoce. Să-i mărturisească dragoste eternă. Prostii, ce să mai vorbim?

Şi uite-l pe Balthazar! Cel care reuşise să comunice cu morții! Ne aducea, de bună seamă, mesaje importante din lumea de dincolo. Ha, ha, ha! Nici nu ne-a băgat în seamă. Vivaldi, tambur-majorul, a rămas cu bastonul lui de argint spânzurat în aer. Poetesa Carmen a scăpat foile pe care-şi scrisese discursul. Primarul Terente a fost luat de puhoiul de lume. Balthazar a trecut valvârtej. Se tot juca cu un joc electronic de buzunar. Râdea şi fluiera! A căzut într-o gură de canal. Chiar în fața gării. Şi-a frânt gâtul. A murit pe loc. Ne-am împrăştiat speriați. Gaspar, măturătorul, s-a învrednicit să scoată cadavrul la lumină. A rămas singur cu mortul până spre seară. Când a venit în fugă doctorul Spiridon.

MAINSTREAM

Odessa
(de Mihai Cioflec)

Putea fi evitat atentatul de la Odessa?

În după-amiaza zilei de 16 octombrie 1941, după ce au lichidat şi ultimele puncte de rezistență ale inamicului, trupele române au ocupat oraşul Odessa.

Comandamentul militar român a primit pentru organizarea sediului său fosta clădire a teatrului de pe strada Engels şi a început să funcționeze, practic, din ziua de 18 octombrie 1941. Până la venirea trupelor române, în clădirea teatrului fusese sediul NKVD-ului.

Cabinetul generalului Ion Glogojanu, comandantul militar al oraşului Odessa, a fost amenajat într-un spațiu din aripa de vest a clădirii, la etajul I, foarte aproape de sala de spectacole, care fusese transformată de NKVD în sală de întruniri.

Eficacitatea cu care a fost organizat Comandamentul militar român s-a reflectat şi în rapiditatea cu care ordinele au ajuns la nivelul fiecărei subunități.

Sublocotenentul Evzicov Ionel din batalionului 53 Pionieri a primit ordinul de cazare direct de la comandantul său, ordin care a fost foarte concis:

,,Descurcă-te, că doar ştii ruseşte!”.

Povestea originii cunoştinţelor de limba rusă a sublocotenentului Evzicov începe în anul 1905 când tatăl său, Zenov Evzicov, a venit în România la bordul crucişătorului POTEMKIN.

După ce a cerut azil politic, Zenov Evzicov şi-a întemeiat o familie şi şi-a transmis numele tuturor celor 5 copii ai săi.

Deoarece în ochii oficialităților române un nume rusesc nu era asociat cu loialitate față de țară, în anul 1941 Evzicov Ionel a fost trimis în prima linie, cu trupele de pionieri, având gradul de sublocotenent în rezervă.

Riscurile erau enorme, pentru că dacă nu mureai de explozia vreunei mine, şansele de supraviețuire îți erau reduse şi mai mult de tirul lunetiştilor sau al mitraliorilor; seara Evzicov juca poker la popotă cu ofițerii, iar a doua zi sintagma ,,mână moartă” din termen tehnic foarte abstract devenea ceva cât se poate de concret.

Sublocotenentului Evzicov Ionel nu i-a fost deloc greu să procure o locuință pentru el şi ordonanța sa; din a treia încercare a găsit două cămăruțe la o familie cu doi copii de şcoală primară, într-o casă tip vagon.

Deoarece rusa vorbită de Evzicov era destul de corectă, acesta şi-a câştigat simpatia gazdelor încă de a doua zi, astfel că relațiile dintre ei erau departe de cele dintre un ocupant şi un ocupat; este adevărat că aceste relații erau menținute la nivel de cordialitate şi cu hrana de la popota ofițerilor.

Din a treia zi când cei doi puşti au primit fiecare câte un baton de ciocolată nemțească, părinții au fost total subjugați, fiind capabili de orice sacrificiu pentru chiriaşul lor.

În seara zilei de 20 octombrie, cu fața desfigurată de groază, în camera lui Evzicov a intrat ordonanța acestuia, care a şi început să turuie:

,,Dom' locotenent, să trăiți, în casa asta se petrec lucruri foarte ciudate. Stăteam, scuzați, ca omu pe budă, când de sub pământ am auzit nişte voci... ca din mormânt. Eu nu mă mai duc la buda asta".

,,Vasile, stai liniştit, că altă budă nu avem şi în curte nu te poți duce. Lasă, că rezolv eu problema".

Evzicov fusese informat de existența catacombelor de sub oraşul Odessa înainte de ocuparea acestuia, dar nu se aştepta să aibă unele chiar sub pat.

Fără a mai pierde timpul s-a dus la gazdele sale şi le-a povestit tot ce i se întâmplase ordonanței sale.

După ce l-au ascultat, poate şi pentru a-şi arăta recunoştința pentru ciocolata primită de copii, i-au dezvăluit lucruri care în alte circumstanțe le-ar fi ținut secrete :

,,Sub oraş sunt catacombe ocupate de partizani. Partizanii plănuiesc să arunce în aer Comandamentul armatei române din strada Engels şi asta foarte curând. Ceea ce noi nu ştim este dacă explozibilul urmează să fie plasat în clădire sau subsolul a fost deja minat de trupele sovietice în retragere".

Pentru că era deja târziu, a doua zi dimineața, la prima oră, sublocotenentul Evzicov s-a prezentat la cabinetul generalului Ion Glogojanu, fiind primit de secretarul acestuia, maiorul Ion Dumbravă.

După ce l-a ascultat, maiorul i s-a adresat pe un ton politicos, uşor grăbit:

,,Domnule sublocotenent, apreciem gestul dumneavoastră, dar nimeni nu stă pe tânjală, cum se spune. Toată lumea este în alertă. Serviciul de contra informații ne ține la curent cu starea de spirit a populației şi are deja infiltrați câțiva ,,colaboratori". Clădirea a fost verificată centimetru cu centimetru pentru depistarea eventualelor mine şi rezultatul a fost negativ.

Am mers până acolo încât am plasat câini în punctele cheie ale oraşului, câini care îi pot identifica pe cei care vin din catacombe. Ştiați că în catacombe s-a dezvoltat un mucegai care este propriu acestor spații? Vă rog să mă scuzați, dar eu şi domnul general trebuie să pregătim întrunirea de mâine a cadrelor de conducere a trupelor germano-române. Vă aştept mâine după-amiază pentru a relua convorbirea".

A doua zi, la orele 17 şi 30 de minute, în timp ce sublocotenentul Evzicov se afla în biroul maiorului Ion Dumbravă, a avut loc explozia.

În momentul deflagrației s-a petrecut ceva ce poți întâlni numai prin filmele şi romanele de aventuri, demn de Indiana Jones: fişetul metalic din spatele sublocotenentului Evzicov a căzut peste el, dar în loc să îl strivească acesta a devenit un adevărat sarcofag protector, deoarece în timp ce se prăbuşea uşile i s-au deschis larg, acoperindu-l.

Atunci când a fost salvat şi a ieşit la lumina zilei, în fața ochilor i s-au desfăşurat imagini ca dintru-un tablou suprarealist; în apropierea teatrului fusese campat un circ ambulant şi în urma exploziei intestinele cailor atârnau de crengile copacilor de pe marginea drumului ca nişte ghirlande de Crăciun.

Din seara zilei de 24 octombrie, după ce a aflat bilanțul carnagiului din clădirea Comandamentului militar român, în mintea sublocotenentului Evzicov s-au născut o întrebare şi în

acelaşi timp un răspuns, care s-au repetat obsesiv multă vreme: ,,De ce atâtea vieți curmate, când atentatul putea fi evitat? Era de ajuns să fi fost utilizat un detector de mine pentru a depista proiectilele îngropate sub pardoseala subsolului”.

FOILETON

Pisica şi căpcăunul (I)
(de Sergiu Someşan)

NOTA AUTORULUI

Ceea ce urmează este o operă de ficțiune. Toate personajele principale sunt imaginare. Fiindcă acțiunea este plasată pe fundalul istoric al zilelor noastre, cititorul s-ar putea să recunoască unele personalități care au jucat un rol important în ultimii ani. Speranța mea este că niciuna dintre aceste personalități n-a fost pusă într-o lumină neconformă realității.

Prolog

Liniştea dimineții de 24 octombrie 2014 a fost spartă în țăndări de glasurile înspăimântate a două fetițe. Mergând spre şcoală, pe strada Sforii din Braşov, una din cele mai înguste stradele din Europa, fetițele au dat peste cadavrul unei fete care le bloca calea. Poate că nu s-ar fi înspăimântat atât de tare, dacă pe gâtul fetei nu ar fi văzut semnul inconfundabil al muşcăturii unui vampir.

Brigada Omucideri din cadrul Poliției Braşov se mobilizează, dar puținătatea probelor, cât şi ciudățenia celor existente, îi fac pe polițişti să bată pasul pe loc. La locul crimei a fost găsit doar un graffiti cu un semn ciudat şi o pâlnie din lemn.

Pâlnia era confecționată din lemn de sânger, un tip de lemn destul de rar, un arbore folosit în multe ritualuri magice.

În urma investigațiilor personale ale celui mai tânăr membru al brigăzii, subinspectorul Dăciulescu Alina, este identificat un posibil suspect. Acesta cumpărase de pe Ebay o bucată de lemn de sânger exact de dimensiunile lemnului folosit de ucigaş pentru confecționarea pâlniei. Suspectul este arestat şi, în timp ce mass-media este anunțată despre prinderea criminalului care înspăimântase întreg oraşul, pe strada Sforii, exact în acelaşi loc unde a fost comisă prima crimă, mai este găsit un cadavru. Dând dovadă de o ingeniozitate ieşită din comun, criminalul lovise din nou, de data asta în plină zi. Cele două fete ucise aveau în comun faptul că în timpul vieții fuseseră virgine, cât şi faptul că au fost ucise în acelaşi loc de pe strada Sforii. Pentru că unul dintre polițişti, Comisarul Brumaru, de curând întors de la un curs FBI despre criminali în serie, este convins că ucigaşul va lovi din nou, se solicită ajutorul unui trio de detectivi puțin mai aparte din Bucureşti.

În ciuda prezenței lor şi în ciuda supravegherii continue a străzii, criminalul ucide şi a treia oară, tot o fată virgină, punând astfel pe jar întreaga conducere a Poliției din Braşov.

În cele din urmă el este identificat datorită colaborării dintre cele două echipe şi mai ales datorită calităților aproape supranaturale de care dau dovadă, în momentele hotărâtoare, detectivii din Bucureşti. Criminalul este în final prins, dar rămâne nelămurită comportarea complet imprevizibilă a celor trei detectivi şi mai ales a abilităților deosebite de care aceştia dau dovadă.

Capitolul 1

Agenţia de detectivi Condorul are probleme

După moartea Vampirului şi încheierea formalităților legate de aceasta detectivii nu mai aveau niciun motiv să mai întârzie în Braşov, aşa că s-au întors la sediul agenției1.

În drumul spre Bucureşti, cei trei detectivi au fost mai tăcuți ca de obicei. În față erau Pisica şi Malamutul, care se prefăceau foarte interesați de drum, iar Spiridon stătea, ursuz şi încruntat, pe bancheta din spate.

Când în cele din urmă au ajuns la sediul agenției de detectivi, secretara zâmbitoare din hol i-a anunțat că domnul Marcu şi chestorul Nistorescu erau deja în sala de şedințe şi îi aşteptau.

După ce i-a salutat, misteriosul domn Marcu i-a poftit să ia loc în jurul mesei, iar Malamutul, privind la chestorul Nistorescu care se ocupa de filtrul de cafea, comentă neprotocolar, ca de obicei:

— Am dat de dracu' dacă am ajuns să ne servească un chestor cafelele.

Se întoarse spre Spiridon şi spre Pisică şi adăugă cu voce scăzută:

— Cred că vor să ne împuşte, de asta ne tratează regeşte înainte.

Chestorul le aşează cafelele în față, privi fără să spună nimic la Crucea de Fier prinsă în pieptul Malamutului şi, în cele din urmă, luă şi el loc.

— De ce să vă împuşcăm? se miră cu voce blajină domnul Marcu. Dimpotrivă, dacă am avea posibilitatea, v-am da câte o medalie, deşi văd că unii şi-au procurat-o singuri.

Malamutul îşi mângâie ostentativ Crucea de Fier şi nu spuse nimic2.

Chestorul Nistorescu tuşi uşor ca să-şi dreagă vocea şi spuse:

— V-ați descurcat minunat... totuşi pe viitor poate că nu ar strica puțină reținere.

Spiridon, care se uita încruntat în ceaşca de cafea fără să bea, se ridică cât era de mare în picioare:

— Vreau să vă spun că pe viitor – dacă va exista un viitor al acestei echipe, acest viitor va fi fără mine.

Împinse ceaşca de cafea spre centrul mesei ca şi cum, cu acest gest, s-ar fi detaşat de toate şi se întoarse să plece, depărtându-se de scaun.

— Dragul meu prieten, exclamă chestorul de-a dreptul mirat. Dar ce te-a supărat în halul ăsta? Nu am colaborat noi bine până acum? Nu ai câştigat destul, încât să-ți poți rezolva toate problemele?

Spiridon îl privi încruntat:

— Ba da. Am colaborat, am câştigat, mi-am plătit facturile restante, dar acum ajunge. M-am săturat să umblu prin țară să rezolv cazuri pe care nu le înțeleg, să dărâm ziduri şi să asist zi de zi la certurile interminabile dintre cei doi colaboratori ai mei pe care, în orice moment, mă aştept să-i aud mieunând şi lătrând în plină stradă.

— Nu am face noi aşa ceva, spuse aparent serios Malamutul, dar se vedea că se distra teribil în sinea lui.

Pisica nu spuse nimic, dar scutură şi ea din cap ca şi cum ar fi spus că aşa ceva ar fi imposibil să se întâmple.

— Dar dacă v-am explica despre ce anume este vorba? întrebă cu voce moale domnul Marcu şi toți au privit spre el.

Vocea lui abia s-a auzit în încăpere şi se vedea că era obişnuit să atragă atenția prin ceea ce spunea şi nu prin ton, pentru că Spiridon s-a apropiat iar de scaun, încă înainte de a-şi da seama ce face.

— Nu cred că este bine, se împotrivi chestorul Nistorescu alarmat. Sunt prea multe interese în joc ca să putem da acum cărțile pe față.

Spiridon se uita când la unul când la altul şi în cele din urmă spuse:

— Dacă găsesc explicația satisfăcătoare, atunci am să rămân… cu anumite condiții, bineînțeles.

Domnul Marcu aprobă uşor din cap şi mai sorbi o gură de cafea, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru o lungă disertație. În loc de asta spuse:

— Explicația este simplă şi vă pot lămuri în numai câteva cuvinte.

Arătă spre cafeaua care aburea în ceaşcă:

— Serviți, vă rog, cu încredere. Domnul chestor face într-adevăr o cafea minunată.

După ce l-a văzut pe Spiridon aşezat pe scaun, a început să povestească cu o voce uşor persuasivă.

— Chiar înainte de 1989, Ceauşescu era hotărât să construiască „omul nou”. Cel puțin aşa se lăuda pe la toate plenarele şi conferințele partidului. Toți şi-au închipuit că, prin „omul nou”, el înțelege un om harnic, obedient şi care nu pune întrebări, ci doar lucrează cu spor la îndeplinirea cincinalului, înainte de termen, şi aplaudă, plin de entuziasm, cuvântările conducătorului iubit.

Văzând că le-a captat tuturor atenția, continuă după ce luă o gură de cafea:

— De fapt, după cum am aflat ceva mai târziu, el se referea şi la asta, dar şi la cu totul altceva. Voia, într-adevăr, să obțină un om nou, dar din punct de vedere genetic. A găsit un biolog suficient de ciudat, încât să fie dezavuat chiar şi în Uniunea Sovietică, mai ales după venirea lui Mihail Gorbaciov la putere, şi l-a adus în România. Sosirea lui, la fel ca toate informațiile legate de el, au fost înconjurate de cel mai mare secret. Se bănuieşte că acest biolog a avut unele legături cu KGB-ul, legături la care nu a renunțat cu adevărat niciodată. Şi se mai bănuieşte că ar fi fost un nepot de-al lui Miciurin şi că avea ambiția să facă cu oamenii exact ce făcuse bunicul lui cu pomii fructiferi, adică să-i încrucişeze în moduri controlate strict de el.

— Păi, oamenii se încrucişează între ei tot timpul. Ce nevoie mai era de el şi de experiențele lui? întrebă Spiridon.

Marcu zâmbi uşor înainte de a răspunde, ştiind dinainte că spusele lui aveau să-l uimească.

— Anatoli Miciurin al nostru – o să-i spunem tot Miciurin, deşi nimeni nu ştia cum se numea cu adevărat, pentru că şi-a schimbat de prea multe ori identitatea – nu dorea să încrucişeze

oamenii între ei, ci cu diferite animale. Deşi în anul 1985 nu se ştiau prea multe despre manipularea genetică, el reuşise cumva să facă acest transfer de la animale la oameni, în diferite proporţii.

Făcu o pauză şi Spiridon privi spre cei doi subalterni ai lui, care îi întoarseră privirea zâmbind.

— Văd că aţi început să înţelegeţi, continuă domnul Marcu. Ceauşescu a creat o unitate specială, sub protecţia Şcolii de Securitate de la Bran, şi, aducându-i copii de la orfelinatul din Sighetul Marmaţiei, l-a lăsat pe Miciurin să-şi desfăşoare experienţele, sub pază severă, într-o locaţie strict secretă. Tot ce ştim este că ar fi existat un laborator într-un buncăr subteran în apropierea Branului, dar locul exact nu l-a aflat nimeni. Făcu o pauză, încercând să-şi adune gândurile înainte de a continua.

— Pe Anatoli Miciurin îl interesa prea puţin să-i creeze lui Ceauşescu omul nou, cât să îşi facă el, în linişte, experienţele lui ciudate. Copiii îi erau aduşi atunci când aveau numai câţiva ani şi, după ce erau supuşi procedurilor inventate de acest savant, se transformau într-un amestec dintre om şi animalul de la care provenea materialul genetic, în decurs de câţiva ani. S-au folosit tot felul de animale, ba chiar şi materialul genetic prelevat de la cadavrul vampirului găsit sub pavajul străzii Sforii şi care a stârnit atâta panică printre cei care ştiau povestea. La finalul experienţelor, din câte am putut afla noi, era suficientă o singură doză din mixajul preparat ca să se producă schimbările dorite. Spre deosebire de primele experienţe, preparatul final producea schimbările în doar două, trei zile şi, pe deasupra, ştergea complet subiectului amintirile existente înainte de injectare. Creierul copiilor devenea un soi de „tabula rasa” pe care apoi se putea înscrie orice informaţie se dorea. Tot în acest mod li se putea inocula copiilor o nouă identitate.

Făcu o pauză, consultă câteva hârtii din dosarul aflat în faţa

lui, apoi continuă:

— Interesul era ca înfățişarea fizică să nu fie foarte mult schimbată, ci ca noul om rezultat să îşi păstreze înfățişarea umană, dar să fie înzestrat cu toate abilitățile animalului, eventual mult îmbunătățite. Ca să existe totuşi un control, s-a decis ca aceste abilități să fie declanşate în totalitate doar atunci când subiectul va lua o substanță de activare. S-a ales pentru asta dimextrozina, un compus complex şi care, pe atunci, era extrem de greu de obținut. Adică gelulele rubinii pe care ți le-a dat chestorul şi le ai dumneata acum în buzunar, arătă el spre Spiridon.

Ridică din umeri a neputință:

— Între timp chimia a făcut progrese şi s-a găsit o altă cale de sinteză a acestei substanțe, extrem de ieftină. Ba, pe deasupra, s-a descoperit că este numai bună de folosit ca agent de accelerare a coacerii şi, în acelaşi timp, un perfect agent de conservare pentru citrice.

Spiridon cântărea cele auzite şi, pe de o parte, parcă nu-i venea să creadă, dar, pe de altă parte, îşi dădea seama că aşa se explică o mulțime de lucruri, dacă nu cumva chiar toate. Privi lung la Malamut şi la Pisică, apoi întrebă:

— Şi câți copii au suferit aceste modificări genetice?

Marcu privi şi el spre cei doi:

— Nu ştim foarte sigur, dar bănuim că între douăzeci şi treizeci de copii au fost supuşi acestor experiențe. Care, dacă primesc o doză suficientă de dimextrozină, ne aşteptăm în orice moment să-şi arate abilitățile lor de animale pe străzile Braşovului. Ca să nu mai vorbim şi de un posibil vampir.

— Dar de ce credeți că tocmai la Braşov i-am putea întâlni? întrebă Spiridon.

— Fiindcă, după anul 1989, cei care păzeau buncărul l-au părăsit împreună cu Miciurin şi au venit în Braşov. În Braşov, unde au murit împuşcați în acele zile 76 de oameni şi s-au tras peste 300.000 de cartuşe. Putem presupune că cei din echipa lui Miciurin şi-au găsit sfârşitul, pentru că aveau o înfățişare destul de dubioasă ca să poată fi confundați la o adică cu eventualii terorişti căutați pe atunci de toată lumea. Despre proiect aflasem, înainte de 1989, numai cinci persoane şi niciuna dintre ele nu era implicată în mod direct. Una dintre aceste persoane a decedat între timp, deci am mai rămas doar eu şi chestorul Nistorescu şi doi specialişti care au fost implicați în această poveste exact ca şi noi, adică fără să vrea.

Înainte de a pleca spre Braşov, Miciurin şi oamenii din pază au eliberat copiii, au distrus toate documentele şi au aruncat buncărul în aer astfel că, în prezent, nu mai ştim nimic despre localizarea lui. Din când în când mai apare câte un fragment de informație pe care, după ce-l coroborăm cu ce mai avem, o să vi-l aducem la cunoştință.

Se opri ca pentru a-şi căuta cele mai potrivite cuvinte, apoi continuă:

— Cei care ştiam despre ce este vorba am încercat să ajungem la Braşov, dar am reuşit să recuperăm doar trei copii, cei doi aici de față – arătă el spre Malamut şi spre Pisică – şi încă unul, pe care nu îl putem scoate prea mult în lume pentru că seamănă din ce în ce mai mult cu o gorilă.

Spiridon rămase tăcut minute în şir, încercând să asimileze informațiile aflate. Pe de o parte parcă se aştepta la ele, pe de altă parte erau de-a dreptul năucitoare.

— Bine, şi atunci cu al cărui animal a fost încrucişat ADN-ul meu? întrebă el în cele din urmă.

Pisica îl privi dintr-o parte şi spuse cu un zâmbet maliţios:

— În mod sigur nu al unei silfide. Şi probabil nici al unei gazele…

— Ce e aia silfidă? întrebă curios Malamutul.

— Nu e ceva despre care un câine din rasa Malamut să fi auzit, îl tachină Pisica.

— Vreţi să vă opriţi odată şi să-mi spuneţi ce naiba sunt?

Malamutul îl privi compătimitor:

— Eu credeam că este evident.

— Nu este, şi vreau ca cineva să-mi spună chiar acum.

De data asta privise spre partea de masă în care erau Marcu şi fostul lui coleg de şcoală.

Chestorul Nistorescu plecă ochii în jos şi spuse aproape şoptit:

— Este vorba de ADN de elefant. Mai precis elefantul african, şi anume Loxodonta Africana. Este cel mai mare animal terestru şi cel mai inteligent.

Spiridon era consternat:

— Elefant… mai precis elefant african. Mulţumesc mult! Şi eu care mă tot întrebam de ce câştig an de an în greutate.

Malamutul ridică mâinile dezolat:

— Şefule, eu credeam că te-ai prins de multă vreme. Am tot bătut apropoul şi te-am numit când elefant, când pachiderm de câte ori am avut ocazia.

— Credeam că e un fel mai colorat de a te exprima. Auzi la ei, elefant! Bine că nu mi-a crescut vreo trompă.

Se ridică şi căută din ochi o oglindă, dar, nefiind niciuna în încăpere, se duse la vitrina în care se păstrau actele şi se privi în luciul sticlei, pipăindu-şi nasul.

— Şefule, trebuie să vezi şi partea bună a lucrurilor, încercă Malamutul să-l îmbuneze. Gândeşte-te ce uşor ai dărâmat zidurile alea masive.

— Ca să nu mai vorbim de faptul că vei trăi o sută de ani, încercă să îndulcească vestea Pisica.

Spiridon privi urât spre ea:

— Şi de ce crezi că aş fi încântat de faptul că voi putea să dărâm ziduri vreme de o sută de ani?

Domnul Marcu, care tăcuse în tot acest timp, urmărind atent replicile celor din fața lui, se văzu dator să intervină:

— Domnule Spiridon… de fapt nu este vorba atât de puterea fizică, cât mai ales de inteligență şi puterea de procesare. Cred că pe asta s-a mizat mai mult atunci când s-a făcut acest mixaj. Dacă veți lua o pastilă, sau două, de dimextrozină, pe lângă puterea fizică, veți căpăta şi o capacitate de analiză ieşită din comun. Prin combinarea inteligenței omului şi a elefantului veți obține o nouă perspectivă asupra oricărei probleme şi un raționament aparte – un soi de gândire laterală care abia în

ultimii ani se studiază cu adevărat.

— Aş vrea să o văd şi pe asta! spuse Spiridon şi, înainte ca cineva să-l poată opri, scoase un flacon şi luă două gelule rubinii.

Ridică ochii spre tavan şi îşi încrucişă mâinile peste pântecul proeminent, aşteptând.

Chestorul Nistorescu se uită la cei din jurul mesei cum îl priveau şi profită de momentul de tăcere ca să strecoare câteva vorbe:

— Nu ştiu dacă ai observat, dar, în tot acest timp, deşi câştigai an de an în greutate, te bucurai de o sănătate perfectă, iar analizele curente erau tot timpul în parametri normali. Ba mai mult, poate ți-au spus doctorii care te-au consultat: tu nu eşti obez, ci doar bine făcut. În țesuturile tale nu este pic de grăsime, ci doar…

Spiridon ridică mâna ca să-l oprească şi spuse:

— Acum nu ştiu sigur dacă este efectul pastilelor, dar am senzația vagă că îmi ascundeți ceva.

Vorbise cu vechiul lui coleg, dar privirea îi era ațintită spre dosarul pe care domnul Marcu îl avea în față.

Se aplecă peste masă şi puse un deget gros pe o hârtie îngălbenită al cărei colț ieşea puțin în afară de sub colile albe de hârtie.

— De trei ori ați scos hârtia aceea îngălbenită la iveală şi tot de trei ori ați pus-o înapoi în dosar, în cursul discuției. Poate este cazul să ne spuneți ce scrie în ea.

Domnul Marcu zâmbi parcă vinovat, apoi scoase foaia veche de hârtie şi le-o arătă:

— Am primit, foarte recent, această informație şi aş fi vrut să o verificăm mai întâi, dar cu cine o pot verifica mai bine decât cu voi? întrebă el şi se vedea că întrebarea era mai mult retorică.

Ținând foaia în mână, continuă:

— Miciurin avea tot timpul cu el o cutie în care am presupus că avea eşantioane cu diferite tipuri de ADN. O parte din eticheta lipită în interior a ajuns până la noi. Mototolită, udată de ploi, pe alocuri ştearsă, dar ceva tot se mai poate descifra.

Puse hârtia îngălbenită într-o pungă de plastic, o închise şi rămase cu ochii pironiți pe ea, fără să scoată un cuvânt.

— Ne explicați odată despre ce anume este vorba în ea? izbucni în cele din urmă Malamutul.

Domnul Marcu întinse fără niciun cuvânt hârtia spre ei ca să o cerceteze.

— E în ruseşte, spuse dezamăgit Malamutul după ce privi fugar pe foaia de hârtie.

— Parcă ar fi nişte nume, făcu Spiridon după ce privi hârtia pe care umezeala întinsese şi făcuse aproape ilizibile literele chirilice, scrise cu cerneală roşie. Cam zece nume…

Domnul Marcu recuperă hârtia şi spuse:

— Din câtă rusă mai ştiu eu şi din câte au descifrat specialiştii, aici a fost într-adevăr o listă cu nume. Patru dintre ele se mai pot citi destul de bine şi, chiar dacă au fost mai multe, restul nu mai pot fi descifrate decât fragmentar.

Spiridon privi țintă la el:

— Deci vorbim acum de ADN uman şi nu despre ADN prelevat de la animale.

Domnul Marcu plecă tăcut capul, iar chestorul Nistorescu completă:

— Se pare că, spre sfârşitul lui 1989, Miciurin a început să adauge în mixajele pe care le prepara şi părți de ADN uman. Totul pentru a experimenta sau poate pentru că aflase deja o cale de a stabili exact proporțiile pentru a obține ce voia.

Spiridon oftă adânc şi spuse grav:

— Se pare că Miciurin ăsta al vostru a fost cu adevărat tipul savantului nebun.

În ciuda celor două pastile de dimextrozină nu observă privirile schimbate de cei din jurul mesei, pentru că era prea ocupat să examineze hârtia.

— Primul nume, din câte îmi mai aduc eu aminte de literele chirilice pe care le mai ştiu, ar putea fi Nina Kul… nu se vede bine mai departe.

— Este vorba de Nina Kulagina, preciză domnul Marcu.

— Perfect, spuse Malamutul. Am aflat cum o chema, dar cine era şi ce făcea această Kulagina?

Domnul Marcu ridică dezolat din umeri:

— Prea multe lucruri sigure despre ea nu s-au putut afla din cauza secretomaniei care învăluia orice experiență parapsihologică din fosta Uniune Sovietică şi, mai ales, din

cauza faptului că orice astfel de fenomen era susceptibil de a fi folosit în scopuri militare. Dar, din câte se ştie, Nina Kulagina avea abilități deosebite în domeniul telechineziei…

— Adică putea mişca obiectele cu puterea gândului, completă Spiridon văzând figura nedumerită a Malamutului.

— Aşa este, aprobă domnul Marcu. Într-una dintre cele mai secrete experienţe, Nina Kulagina a reuşit să oprească prin puterea gândului inima unui porc, de la o distanță de cincizeci de metri.

Văzând privirile perplexe ale celor din jurul mesei, preciză:

— Îngroziți de rezultate, cercetătorii au oprit experimentele de acest gen sau, cel puțin, nu am mai aflat noi nimic.

Spiridon clătină din capul său mare şi concluzionă:

— Frumoase perspective ne aşteaptă la Braşov: un om care ne poate opri inima doar cu o privire.

Oftă adânc, apoi arătă iar spre hârtie:

— Şi ceilalți cine sunt?

— Alt nume de pe listă este Zoia Ivanovna, protagonista unei minuni care a avut loc în anul 1956, în orăşelul Samara, din Uniunea Sovietică. A fost făcut şi un film de succes după acest caz. Se pare că, în luna decembrie a anului 1956, în timpul sărbătorilor de iarnă, această tânără, supărată că prietenul ei a fost reținut la muncă, a dat jos de pe perete icoana sfântului Nicolae şi a dansat cu ea. A fost pedepsită de sfânt şi a rămas înțepenită 128 de zile fără să mănânce şi fără să bea apă. După această perioadă şi-a revenit şi a căpătat puteri vindecătoare, dar a fost ascunsă de autoritățile comuniste într-un sanatoriu de

boli mintale.

— Şi de unde făcea rost Miciurin ăsta de ADN-ul acestor oameni?

De data asta răspunse chestorul Nistorescu:

— Dacă presupusele lui legături cu fostul KGB sunt reale, aspectul ăsta nu ar trebui să fie o problemă. Problema ar fi următoarele două nume de pe listă: Uri Geller şi... Iosif Vissarionovici Stalin.

Privi calm spre fețele consternate din jurul mesei, apoi adăugă:

— Pe listă mai erau încă şase nume, cel puțin, aşa că situația nu este deloc îmbucurătoare. Nu ştim cine sunt, dar dacă sunt de calibrul primilor patru, nu stăm deloc pe roze. Aştept de la dumneavoastră idei şi propuneri. Va trebui să-i găsim pe aceşti copii şi să vedem ce putem face pentru ei. Acum trebuie să fie adulți, în jur de 30-35 de ani, şi este bine să fim lângă ei atunci când se vor activa aceste... cum să le zic? Talente, abilități. Oricum, va trebui să găsim o cale să-i integrăm. Şi este mai bine să-i găsim noi, înaintea altora.

— Care altora? întrebă Spiridon.

Domnul Marcu ridică dezolat din umeri:

— Nu ştim nimic sigur, dar putem presupune că toți cei care au lucrat cu Miciurin au murit în vâltoarea evenimentelor din Braşovul anului 1989. Dar dacă nu au murit? Dacă s-au dus în Est sau în Vest, să-şi vândă secretele?

Privi spre ceilalți şi, văzându-le ochii măriți de curiozitate, continuă:

— Imaginați-vă numai că, în zbuciumata Rusie de azi, s-ar răspândi zvonul că undeva există un om viu, în carne şi oase, obținut din ADN-ul lui Stalin. După ochii mari pe care îi faceți, înțeleg că ați priceput ce s-ar întâmpla în acest caz.

În încăpere se aşternu o tăcere mormântală şi fiecare încerca să şi-l închipuie pe Iosif Vissarionovici Stalin plimbându-se, cu mustața lui impunătoare, pe strada Republicii din Braşov.

Oftând, chestorul Nistorescu sparse în cele din urmă tăcerea:

— Cândva am prevăzut că o astfel de posibilitate ar putea să apară, aşa că am pregătit un plan de urgență.

Captând atenția tuturor continuă:

— Ținând seama că dimextrozina nu este toxică şi că nu are niciun efect asupra unor oameni obişnuiți, ne-am gândit că am putea s-o adăugăm în rețeaua de apă potabilă, astfel încât să forțăm apariția celor pe care s-au făcut experiențele.

— Stai aşa! îl opri Spiridon. Eşti sigur că nu are efecte adverse asupra oamenilor?

— În cadrul experiențelor făcute de Miciurin s-a dat unui om obişnuit să bea o jumătate de litru de dimextrozină. A făcut o diaree moderată, care a trecut de la sine după numai o zi.

Spiridon îşi cuprinse tâmplele în palme şi le masă cu putere, apoi întrebă:

— Şi credeți că putem face față la 20-30 de oameni, despre care nu ştim ce puteri şi gânduri ar putea căpăta prin ingerarea dimextrozinei?

Domnul Marcu şi chestorul Nistorescu au făcut un schimb de

priviri şi au ridicat amândoi din umeri:

— Nu ne putem gândi la altă soluție, spuse în cele din urmă chestorul Nistorescu. Ai altă idee? întrebă el.

— Păi, să vedem, spuse gânditor Spiridon. Aveți un plan la scară mare al Braşovului?

Domnul Marcu se ridică şi se duse spre dulapul cu documente, de unde reveni cu o hartă la scară mare a Braşovului.

O desfăşură pe masă, în fața lor, şi spuse:

— O avem pregătită încă de când am aflat de Miciurin. Este actualizată la zi.

Spiridon nu-l mai asculta, ci privea concentrat harta.

— Uite-aici! arătă el un cartier al Braşovului. Cartierul Valea Cetății, numit şi Răcădău. Este suficient de izolat față de restul Braşovului şi, probabil, are şi alimentarea cu apă separată.

Înconjură cu un marker cartierul şi adăugă:

— Pe de altă parte, este situat în partea opusă a locului în care se află Branul, aşa că putem presupune că, dacă s-au îndreptat spre Braşov, doar câțiva din cei 30 de copii au ajuns în acest cartier. Copiii străzii – pentru că mai mult ca sigur asta au ajuns copiii de la Bran – se stabilesc, de obicei, pe lângă gări şi piețe, nu în cartiere izolate, deci nu ar trebui să avem probleme deosebite în Răcădău.

Ceilalți priveau țintă harta, iar chestorul Nistorescu spuse:

— Da, asta este o treabă ce se poate face. Imediat după

sărbătorile de iarnă, trecem Răcădăul pe dimextrozină. Dar asta înseamnă ca voi să fiți deja acolo, să preîntâmpinați orice problemă. Am să vă fac rezervare tot la pensiunea Crizantema. Cred că v-ați obişnuit deja cu locul.

S-au despărțit, nu înainte de a-şi ura cuvenitele felicitări care se spun cu ocazia sfârşitului de an. În ciuda cuvintelor festive, atmosfera era mai degrabă sumbră şi Spiridon avea o vagă bănuială că nu atât umbra lui Stalin, care apăsa asupra lor, era cea care îi îngrijora, cât celelalte şase nume care nu se mai puteau citi pe listă.

Capitolul 2

Crima din Lodea

Până la urmă groaznica crimă din Lodea s-a dovedit, în final, a fi un banal omor prin imprudență, dar ca Brigada Omucideri să scoată adevărul de la puținii martori, a durat nu mai puțin de trei zile. Bărbatul de peste şaptezeci de ani a fost găsit mort pe una din străduțele ce mărgineau unicul complex comercial din Lodea, un orăşel aflat la vreo douăzeci de kilometri de Braşov.

În Lodea nu mai fusese înregistrată o crimă de peste douăzeci de ani şi, chiar dacă muntenii care îl locuiau erau oameni aprigi la mânie, de obicei îşi rezolvau conflictele cu pumnii şi picioarele şi, numai rar de tot, apelau la câte o bâtă moştenită de la străbunii lor ciobani.

De aceea, atunci când a convocat echipa criminalistă pentru a se deplasa la locul crimei, comisarul-şef Vasile Câmpeanu era foarte sceptic. Mai fusese solicitat şi altădată la crime care erau cu totul altceva, dar făcute să pară drept crime din diferite motive. Principalul martor al crimei era o femeie în vârstă de

peste optzeci de ani, care nu mai vedea prea bine, dar susținea sus şi tare că doi oameni l-au atacat pe bietul bătrân şi l-au lovit cu bâtele. A văzut toată scena de la geamul ei şi, cu toate că locul nu era luminat, ea era ferm convinsă că aşa s-a întâmplat. Stătea până noaptea târziu la geam, pentru că nu putea dormi de gălăgia pe care o făceau beţivii cartierului care se certau uneori şi câte o jumătate de noapte pentru motive numai de ei ştiute, împiedicând-o pe ea în acest fel să doarmă.

Doctorul Rizescu era pe de altă parte ferm în concluzii: moartea se datora unei unice lovituri la cap, pe care victima o căpătase în cădere. Dacă fusese împins sau nu de cineva, asta urmau să afle membrii echipei omucideri. Bătrâna de optzeci de ani era şi ea fermă în ceea ce afirma, ba chiar a dat şi o declarație în acest sens.

După câteva zile de căutat în stânga şi-n dreapta, lucrurile au părut în cele din urmă să se lămurească: bătrâna doamnă şi-a petrecut toată noaptea cu pricina la un nepot de-al ei, aflat în cealaltă parte a oraşului. S-a vădit că nu stătea prea bine nici cu ochii şi nici cu memoria. Apoi au apărut şi trei martori care, cam fără voie, au recunoscut că au asistat la aşa-zisa crimă. Era vorba de doi oameni ai străzii, care îşi petreceau timpul cerşind pe lângă complexul comercial. Aceştia obişnuiau să-şi cumpere apoi câte o sticlă de băutură ieftină, din care beau până târziu în câte o scară de bloc sau deasupra unei guri de canal care le oferea puțină căldură. Erau prieteni de când se ştiau şi, tot de când se ştiau aveau un joc al lor, pe care cei din jur nu îl înțelegeau prea bine: atunci când în sticlă mai rămâneau numai câțiva stropi de băutură, se prefăceau că se ceartă şi se împingeau ca să ajungă la ultimele picături din prețiosul lichid. În seara cu pricina lucrurile nu s-au petrecut altfel. Atât că peste zi fusese cald, zăpada se topise şi odată cu venirea serii a înghețat şi s-a transformat în polei. Polei care i-a fost fatal unuia din bătrânii boschetari: din brânciul pe care i l-a dat bătrânul lui prieten, a alunecat şi a dat cu capul de bordură, şi a murit pe

loc.

Comisarul Ovidiu Brumaru confirmă faptele. Reuşise să preleveze de pe sticla pentru care se certau cei doi bătrâni două rânduri clare de amprente, aşa că Pascu Vasile, cum se numea bătrânul prieten al victimei, fu dat în urmărire. Lucru destul de greu pentru că bătrânul nu avea un domiciliu stabil, iar singurele rude erau plecate de ani buni în străinătate. A început o căutare febrilă şi, într-un târziu, a fost găsit cu totul întâmplător, după câteva zile de căutări intense, în beciul unei mori părăsite aflată undeva în afara localității.

La întâlnirea de analiză a cazului comisarul-şef privi la inspectorul-şef Brumaru cum pregătea puținele probe ale cazului pentru procuror şi în cele din urmă spuse:

— Crima asta, care nu a fost crimă, parcă mi-a stârnit cheful pentru ceva mai complicat, care să ne pună cu adevărat talentele la lucru.

Inspectorul Dăciulescu Alina făcu o grimasă:

— Aveți grijă ce vă doriți, domnule comisar-şef! Ieri m-am întâlnit în Piața Sfatului cu domnul Radu Diaconu. Părea că se plimbă fără scop, dar privea atent cu ochii în toate părțile. Ca de obicei.

— Cine naiba este Radu Diaconu? întrebă comisarul-şef încercând să-şi amintească.

— Unul din detectivii din Bucureşti. Colegii lui îi spuneau Malamutul. Dacă vă aduceți aminte, într-un final am ajuns şi noi să-i spunem aşa.

Câmpeanu îşi masă fruntea gânditor, privind fix la Alina.

— Ce naiba ar putea căuta Malamutul în Braşov?

— Nu ştiu, dar din câte mi-a spus este însoțit de şeful lor, domnul Spiridon, şi de Pisica. Locuiesc tot la pensiunea Crizantema.

— Îmi aduc aminte de ea. Este cea care a împuşcat Vampirul în umăr.

Comisarul Ovidiu Brumaru terminase de aranjat probele şi se întoarse spre ei:

— Poate că au venit pur şi simplu la schiat.

Comisarul-şef scutură din cap:

— Se vede că nu eşti din oraş. În perioada asta a anului, imediat după sărbătorile de iarnă, locurile de cazare sunt la fel de ieftine în Poiană ca şi în oraş. Dacă ar fi venit pentru schiat, precis s-ar fi cazat direct în Poiană.

Tânăra se prefăcu preocupată de un pix căruia îi sărise arcul, apoi spuse gânditoare:

— Ştiți ce mi s-a părut interesant?

Văzând că a captat atenția tuturor adăugă:

— A spus că, dacă cumva se întâmplă ceva mai ciudat, acum ştim unde să-i găsim.

— Ce naiba ar putea să se întâmple aşa de ciudat, încât să avem nevoie de ajutorul lor? întrebă comisarul, dar niciunul dintre cei prezenți nu i-au răspuns pentru că întrebarea lui nu părea să aştepte un răspuns.

După evenimentele de la sfârşitul anului trecut când, fără îndoială, echipa de detectivi sosită de la Bucureşti a fost de un real folos, comisarul-şef Câmpeanu a fost felicitat, inspectorul principal Ovidiu Brumaru a fost avansat comisar, iar – spre marea ei bucurie – subinspectorul Dăciulescu Alina a fost şi ea avansată, înainte de termen, la gradul de inspector, scăpând astfel de glumele colegilor. Echipa criminalistică a fost păstrată, dar redusă la numai cinci membri, urmând ca acest efectiv să poată fi suplimentat în orice moment, dacă împrejurările o cereau. Bineînțeles că au discutat şi despre cei trei detectivi. Mai ales despre Spiridon, a cărui performanță referitoare la modul cum a dărâmat zidul şi la care au fost cu toții martori, nu şi-o puteau explica în niciun fel. Până la urmă au ajuns la concluzia că, probabil, era vorba despre un stimulent nou şi cei de la agenția de detectivi au făcut cumva rost de el pe sub mână. Nu doreau să discute prea mult pe această temă, mai cu seamă că, una peste alta, toate se aranjaseră destul de bine pentru ei.

Comisarul Brumarul îl luă pe inspectorul Budeanu să-l ajute să ducă probele şi, pentru că cel de-al cincilea membru al echipei – inspectorul Vladimir Crăciun – lipsea, comisarul-şef îi spuse Alinei:

— Din câte am văzut, fata asta căreia îi spuneau Pisica avea un pic de simpatie pentru tine.

— Aşa mi s-a părut şi mie, recunoscu cu o jumătate de gură inspectorul.

— Departe de mine gândul să te pun să-i spionezi, dar n-ar strica să te duci pe la pensiunea unde s-au cazat şi să o inviți la schi şi s-o tragi puțin de limbă.

— Nu ştiu să schiez, spuse subinspectorul Dăciulescu Alina cu un zâmbet vinovat.

— Atunci cheam-o într-un bar, la un film sau unde vă duceți voi, fetele de vârsta asta, când ieşiți în oraş. Am o presimțire neplăcută în legătură cu prezența lor aici.

Tânăra fată acceptă în cele din urmă, dar se vedea pe fața ei că nu o făcea cu dragă inimă.

(va urma)

Raza de întuneric (II)
(de Daniel Barbu)

Ajuns acasă, Victor a pus ibricul de cafea pe aragaz, a ieşit în balcon, şi-a aprins o ţigară şi s-a aşezat pe şezlongul care ocupa jumătate din suprafaţa rămasă liberă, lângă grămada de lucruri inutile pe care amâna de multă vreme să le arunce. Avea întotdeauna un şezlong instalat în balcon, pentru că el nu concepea să iasă fără să aibă unde se întinde. Nici iarna nu renunţa la cafeaua şi ţigara de dimineaţă, savurate în poziţia confortabilă din care putea urmări forfota bulevardului. Asta îi crea o falsă şi plăcută senzaţie de bunăstare: el întins pe şezlong, cu ţigara într-o mână şi cafeaua în cealaltă, având lumea la picioare precum mahării celebri. Încercase pentru o perioadă scurtă să se apropie şi mai mult de imaginea clasică a miliardarului din filme, fumând pipă. Renunţase rapid, dezamăgit de timpul pierdut cu tabieturile fumătorilor de pipă, lipsit de răbdarea cu care trebuia să îndeplinească adevărate ritualuri înainte şi după fiecare partidă de fumat. În plus, el fuma foarte aritmic, reuşind uneori să termine două pachete pe zi, iar următorul pachet să-i ajungă o săptămână încheiată. Pipa îl obliga să fie, dacă nu mai moderat, cel puţin mai ordonat, iar Victor simţea că asta îi anulează nişte grade de libertate la care el nu voia să renunţe. Fumatul ţigărilor se potrivea mult mai bine cu viaţa lui dezordonată.

Adierea uşoară a vântului i-a agăţat o bucată din scrumul ţigării în barbişonul cu care nu era obişnuit. S-a speriat, crezând că se va aprinde, şi a-nceput să-şi lovească barba cu palma, scăpând pe jos ţigara care s-a strecurat între borcanele goale de

lângă şezlong. A ridicat-o dintre borcane şi a strivit-o în scrumieră, pipăindu-şi între timp barba, cu cealaltă mână, în locul unde simțise bucata de scrum. Nu-i plăcea nici cum îi stă, nici cum se simte cu barbă, însă era obligat s-o mai suporte până dimineața următoare. Era o deghizare bună pentru cazul în care-l va vedea cineva deseară. Astăzi nu-l văzuseră decât cei doi bătrâni, inginerul şi cel cu figură de portar, şi era puțin probabil să-l mai întâlnească pe vreunul dintre ei la noapte.

A intrat în casă intenționând să se uite în oglindă şi să vadă dacă şi-a ars barba, iar privirea i-a fost atrasă de ibricul murdar de cafea. Cafeaua dăduse în foc şi flacăra era stinsă. A răsucit butonul aragazului, trecând liniştit mai departe, spre oglinda de la baie. Rareori făcea cafea fără s-o uite pe foc, aşa că aragazul era într-o stare deplorabilă. De fapt, tot apartamentul arăta ca după o petrecere a burlacilor, cu haine aruncate sau făcute grămadă, cu bucătăria plină de farfurii şi pahare nespălate, cu holul aglomerat de pantofi şi ghete amestecate în neorânduială. Femeile din viața lui, legături pasagere ce nu-i activaseră încă niciun sentiment statornic, se ocupau în mod obişnuit de curățenie, însă acum era în mijlocul unei relații destul de bizare, cu o studentă care stătea la el câteva zile, dispărând apoi câteva săptămâni. De fiecare dată când revenea, femeia muncea stoic până reuşea să curețe casa care arăta „ca o cocină”, după cum se exprimase la prima ei vizită, nu ca un reproş, ci ca o constatare. Îşi suportau unul altuia defectele: ea nu-l întreba de ce casa arată cum arată, el n-o întreba unde a fost plecată atâta vreme.

Victor s-a privit în oglinda de la baie şi a constatat că barba îi era intactă, scrumul nu lăsase urme. O vecină măritată, dar cu bărbatul plecat în cea mai mare parte a timpului – era marinar – îi apreciase noul look, amintindu-şi insinuant că aşa arăta primul său iubit. Dama arăta bine, deşi era puțin în afara standardelor lui – avea patruzeci şi doi de ani, iar Victor numai treizeci şi opt – însă până acum se neglijaseră reciproc şi nu

trecuse nici unul pragul celuilalt. Amintirea ultimului dialog cu vecina l-a făcut să privească mai atent imaginea din oglindă: „Oare să-mi păstrez barbişonul în continuare? Nu! Exclus!”. Nu-i plăcea cum arată şi, pe lângă asta, barba îi producea o senzație de mâncărime cu care nu se obişnuise nici acum, după trei săptămâni.

Ieşind din baie, Victor s-a împiedicat de un pantof care stătea fără rost şi fără pereche în mijlocul holului. L-a împins neglijent cu piciorul spre grămada de încălțări de lângă uşă, observând abia acum dezordinea din toată casa. „Hm! Oare când mai apare Amalia?”. Amalia era studenta, care lipsea deja de două săptămâni. Fruntea lui Victor s-a încreţit a mirare când o întrebare fugară i-a trecut prin minte: „La ce anume o fi studentă?”. Erau împreună de câteva luni, iar el n-o întrebase încă.

Şi-a făcut altă cafea, pe care a păzit-o până când a început să fiarbă, apoi şi-a turnat-o în ultima ceaşcă rămasă curată. Pe celelalte le abandonase nespălate, pe masă şi prin chiuvetă, pe măsură ce le folosise. Cu ceaşca în mână, a intrat în sufragerie, s-a aşezat pe un fotoliu şi a pornit televizorul. În sufragerie se străduia să nu facă dezordine, era camera în care-şi primea musafirii. Adică pe Mişu, singur sau, rareori, însoțit de vreo nouă prietenă. Alți musafiri n-avea, dintotdeauna fusese un singuratic. Părinții îi muriseră într-un accident de tren când el era în liceu, iar rudele, puține şi îndepărtate, le văzuse atât de rar încât nici nu mai ştia pe unde sunt şi dacă mai trăiesc. Se mulțumea cu Mişu – singurul său prieten de încredere – şi cu partenerele din legăturile sale efemere. În afară de apartament, care-i rămăsese după moartea părinților, Victor n-avea nimic al lui, nu-i plăcea să se simtă legat nici de oameni, nici de lucruri.

Şi-a băut cafeaua privind un program documentar la televizor, până când a simțit că începe să moțăie, moment în care s-a mutat în pat încercând să se mişte cât mai lent, să nu-i

piară somnul. Spera să poată dormi acum şi să fie odihnit la noapte. A adormit după terminarea reclamelor, când sonorul televizorului a revenit la un volum normal. A dormit şi a visat că s-a întâlnit cu Mişu şi cu Amalia în casa profesoarei, unde au făcut un bairam halucinant şi zgomotos, fără să le pese de vecinii care ar fi putut suna la poliție.

Spre seară, când s-a trezit, şi-a amintit visul şi, cu toate că nu mai era superstițios – fusese odată – a avut senzația că nu e de bun augur. L-a uitat repede, cuprins de febra pregătirilor pentru spargere. Întotdeauna devenea agitat cu câteva ore înainte şi se liniştea doar în apropierea momentului plecării.

La zece minute după miezul nopții s-a echipat, şi-a verificat buzunarele şi a ieşit încuind uşa după el.

***

Spargerea a decurs uşor şi fără incidente neprevăzute, însă rezultatul a fost mult sub aşteptări. Toți banii profesoarei erau o mie patru sute de dolari şi, răscolind sistematic prin apartament, Victor n-a găsit nicio bijuterie. În alte condiții ar fi fost dezamăgit, dar acum nu-i stătea mintea la asta. S-a grăbit să termine, nerăbdător să se dedice unei probleme mult mai incitante: bătrânul cu parpalac. Nu reuşise să-şi scoată din minte ideea că inginerul avea ceva ce-i trebuia lui, motiv pentru care era hotărât să rezolve cât mai repede misterul întunericului de pe casa scării. Dăduse lovitura din apartamentul profesoarei acționând mecanic, din rutină, lipsit total de concentrare. Gândul îi fugise permanent la bătrânul cu parpalac şi ochelari de soare.

Ajuns acasă, Victor l-a sunat pe Mişu să-l anunțe că poate veni să-şi ia partea lui de pradă, apoi şi-a ras barbişonul şi mustața, redevenind el, cel dintotdeauna. Nu trecuse de patru dimineața, însă n-a mai avut răbdare să doarmă sau să-şi ocupe

timpul cu altceva. A ieşit din casă şi a pornit agale înapoi, către blocul din spatele parcului. La ora cinci era deja pe banca din parc, sperând că bătrânul va fi la fel de matinal ca şi în dimineața precedentă.

Inginerul Marinescu şi-a făcut apariția pe uşa blocului la câteva minute după ora şase. Era îmbrăcat tot cu parpalacul ponosit, iar în mână ținea aceeaşi servietă veche. Cu mâna liberă, acesta şi-a scos din buzunar ochelarii negri şi i-a aşezat pe nas, deşi lumina zorilor era încă destul de firavă. A coborât treptele de la intrarea blocului şi a plecat pe alee, spre ieşirea din parc. Imediat, Victor s-a transformat în umbra lui. Proceda ca un urmăritor profesionist, încercând să păstreze o distanță apreciabilă între el şi cel urmărit, deşi era imposibil ca bătrânul să presupună c-ar putea fi ținta unui filaj. În ochii unui eventual privitor, zelul cu care Victor se ascundea după maşini, pomi, clădiri sau chiar stâlpi – mult mai subțiri decât corpul său – ar fi părut exagerat, dacă nu chiar penibil.

După câteva minute de peregrinări pe străduțe pustii, a realizat că bătrânul nu era orb, însă avea în mod cert probleme cu vederea. Surprinzător era faptul că acesta evita bulevardele mari, bine iluminate electric, unde începea să aibă putere şi lumina zilei, preferând străduțele întunecoase, umbrite de casele înalte şi lipite de trotuar. Traversând un gang cufundat în beznă, unde cel urmărit a devenit o siluetă neagră, sinistră, ce se contura pe pata luminoasă din celălalt capăt al gangului, Victor a simțit o strângere de inimă. A avut pentru o clipă senzația că urmăreşte o creatură a întunericului – un vampir poate – nevoită să stea departe de razele soarelui.

După jumătate de oră, ajuns la o construcție începută de multă vreme şi abandonată neterminată, devenită aproape o ruină, inginerul a intrat în ceea ce fusese gândit a fi o parcare subterană. Era un demisol imens, fără ziduri, plin de stâlpi din beton distribuiți uniform pe toată suprafața construcției, meniți

să susțină multele etaje ale acelei foste viitoare clădiri. Stadiul în care clădirea fusese abandonată, cu demisolul şi încă un etaj construit, făcea să pară inutilă şi nefirească peria aceea de stâlpi de susținere care acum nu susțineau mai nimic.

Victor s-a oprit pe moment în partea cealaltă a străduței, ascunzându-se după o fostă tonetă de ziare pe jumătate ruginită. În spatele tonetei nu risca să fie remarcat de către inginer şi nici nu-l putea pierde din vedere pe acesta, reuşind să vadă printre stâlpii din beton, până dincolo de clădire, unde se întindea un teren viran împânzit de bălării şi gunoaie. Observând că bătrânul s-a oprit în centrul acelei ruine, punând geanta jos ca şi cum ar fi ajuns la capătul plimbării sale matinale, Victor şi-a ridicat sprâncenele a mirare şi a rămas ascuns în spatele tonetei. Nedumerirea lui cu privire de destinația ciudată a inginerului a crescut atunci când l-a văzut pe acesta cum începe să măsoare distanța de la servietă până la diverse marcaje pe care şi le stabilea singur, folosind pantoful ca unitate de măsură, după metoda folosită de copii odinioară, când jucau fotbal şi erau nevoiți să măsoare lungimea porților sau distanța de la care să execute lovitura de pedeapsă. Începându-şi măsurătoarea de lângă servietă, bătrânul a aşezat pe jos câteva cărămizi, la distanțe egale una de alta, apoi şi-a scos ochelarii de la ochi, i-a băgat în buzunar, a revenit la servietă şi a deschis-o.

În momentul următor, uimirea lui Victor Măerean s-a transformat în stupefacție. După câteva secunde, în care a avut senzația că priveşte o scenă dintr-un film ştiințifico-fantastic, şi-a amintit motivul pentru care-l urmăreşte pe inginer. Un rânjet, mai degrabă tâmp decât de satisfacție, i-a împins colțurile gurii spre urechi. Inginerul Marinescu, pur şi simplu, dispăruse. În jurul locului unde-l văzuse mai devreme pe bătrân apăruse acum o emisferă neagră, cu diametrul de aproximativ zece metri. Un spațiu în care nu se mai vedea nimic, o emisferă de întuneric. Emisfera nu era totuşi completă: acolo unde întâlnea tavanul, întunericul nu reuşea să treacă mai departe, lipsindu-i

calota superioară. Granița spre lumină nu era bine delimitată, întunericul diluându-se treptat şi formând o aură semiîntunecată în jurul petei complet negre. Privită în ansamblu, imaginea semăna cu negativul supraexpus al unei lumânări aprinse în beznă. Doar că, de data asta, razele de lumină ale lumânării erau de fapt raze de întuneric.

Victor a început să se dezmeticească bine, să iasă din starea extatică în care nu ştia cât timp rămăsese, iar acum îşi făcea griji. Nu pentru inginer, ştia că el trebuie să fie undeva în globul acela de întuneric, la fel cum fusese şi pe casa scării, dar se temea să nu treacă cineva pe stradă şi să vadă toate astea. Curiozitatea i-a alungat îngrijorarea când l-a văzut pe inginer apărând în semiobscuritatea de la marginea întunericului. Acesta ținea în mână o agendă în care-şi nota ceva de fiecare dată când ajungea în dreptul cărămizilor aşezate mai devreme pe jos. Ajuns în dreptul ultimei cărămizi, bătrânul s-a întors în beznă şi, după câteva secunde, diametrul petei de întuneric a scăzut rapid la jumătate din cât fusese până atunci. Acum emisfera era completă, partea de sus nu mai atingea tavanul. Aproape imediat, bătrânul a apărut iarăşi în zona de penumbră, unde s-a oprit să scrie în agendă. Operația s-a repetat de câteva ori, până când pata de întuneric s-a transformat într-o emisferă cu raza de un metru, care acoperea doar partea de jos a corpului inginerului, lăsându-i bustul la vedere. În momentul următor, acesta s-a aplecat şi a dispărut în întuneric, iar după două secunde totul a revenit la normal. Bezna s-a risipit complet, lăsând în sfârşit să se vadă servieta care – abia acum se observa – fusese în centrul acelei emisfere de întuneric.

Bătrânul şi-a băgat agenda şi pixul în buzunar, şi-a pus ochelarii la ochi, a ridicat servieta de jos şi s-a îndreptat spre străduța pe care venise. Victor, marcat încă de magia globului de întuneric, uitase că trebuie să se ascundă. Abia a mai avut timp să facă un pas în spate, după toneta de ziare. L-a aşteptat pe celălalt să dispară din raza lui vizuală, apoi a traversat strada şi

a intrat în clădirea părăsită, oprindu-se în locul unde fusese aşezată servieta. Pe jos nu se distingea nimic deosebit, doar hârtii şi gunoaie care nu făceau notă discordantă cu mizeria caracteristică împrejurimilor. Fenomenul nu părea să aibă urmări vizibile. Cu o privire expertă, Victor a studiat zona de jur împrejur, asigurându-se că locul în care stătea nu putea fi văzut din clădirile de peste drum. Bătrânul îşi alesese foarte bine poligonul pentru experienţe. Cu toate astea, nu era imposibil să treacă cineva prin dreptul clădirii părăsite, chiar dacă ora era extrem de matinală. Ca viitor beneficiar al unei serviete magice – fapt de care nu se mai îndoia – Victor se considera îndreptăţit să-l apostrofeze în gând pe bătrânul neglijent: „Cu servieta asta nu te plimbi pe corso ca şi cum ţi-ai scoate căţelul la promenadă, să-l vadă toată lumea!”.

Fără să realizeze absurditatea reproşurilor sale, s-a hotărât să-l abordeze pe inginer încă din dimineaţa asta, pentru a preveni eventualele lui neglijenţe viitoare. Presupunând că bătrânul va urma la întoarcere acelaşi traseu întortocheat pe care venise, Victor a scurtat mult drumul înapoi, mergând pe bulevard, apoi pe strada gării, până când a ajuns la intrarea în parc. Abia după câteva minute l-a zărit pe celălalt la colţul străzii şi i-a ieşit în întâmpinare. Ajuns în faţa lui, s-a oprit brusc pentru a-i atrage atenţia, iar când acesta l-a privit nedumerit, Victor şi-a compus o faţă mirată şi plină de entuziasm.

— Bună ziua, domnule profesor!

— Bună ziua!

— Bănuiesc că nu mă mai recunoaşteţi, nici n-aveţi cum, sunt douăzeci de ani de atunci, iar eu m-am schimbat mult.

— Nu vă mai recunosc, îmi pare rău!

— V-am fost elev, eraţi profesorul meu preferat, deşi nu eram

cel mai bun din clasă. Probabil i-ați reținut numai pe ceilalți, pe premianți.

Luat prin surprindere, profesorul Marinescu s-a simțit nedreptățit de bănuiala că şi-ar aminti în mod discriminatoriu de unii dintre foştii săi elevi, doar pentru că aceştia fuseseră premianți.

— Vai, domnul meu! Eu n-am avut preferați niciodată. Dar cu vârsta... Şi apoi, chiar dumneavoastră spuneați că v-ați schimbat mult, probabil v-am fost profesor în liceu?

— Într-adevăr, ar fi greu să v-amintiți de mine, dar eu m-am simțit atât de apropiat de dumneavoastră, încât mă consideram îndreptățit să fiu recunoscut.

Dulcegăriile menite să-l aducă în grațiile fostului profesor au început să-şi arate eficiența. Mândru că măcar după atâta vreme i se recunosc meritele de dascăl bun, profesorul Marinescu a căzut în plasa vulgară întinsă de presupusul său fost elev:

— Domnule, chiar dacă mă lasă memoria, intuiția îmi spune că dumneavoastră sunteți unul dintre cei care meritau recunoscuți. Vă rog frumos să mă scu...

N-a apucat să-şi ducă fraza până la capăt, fiindcă Victor l-a întrerupt cu o falsă indignare:

— Doar n-o să vă cereți scuze, domnule profesor? Şi vă rog să nu mă mai apelați cu „dumneavoastră", mă faceți să mă simt ciudat. Spuneți-mi ca în liceu: elev Măerean Victor, sau numai Victor, cum îmi spuneați când vă meritam aprecierea.

Folosise acest subterfugiu pentru a nu fi nevoit să se prezinte şi să-l pună într-o postură şi mai jenantă pe profesor, însă bătrânului i s-a părut deplasat să treacă atât de repede la un ton

prea familiar, preferând să recurgă la o cale de mijloc:

— Tinere, aprecierile dumitale mă flatează. Dacă n-am trăi într-o epocă agitată, în care toată lumea se grăbeşte, mi-ar face plăcere să-mi amintesc de vremurile bune folosindu-mă de memoria dumitale.

— Dar, domnule profesor, o discuție cu dumneavoastră ar fi o adevărată plăcere pentru mine, cu atât mai mult cu cât acum n-am nimic important de făcut.

Văzând încurcătura de pe fața celuilalt, Victor a înțeles că-l poate pierde mai repede decât îl câştigase dacă e prea insistent.

— Ori, poate preferați altă zi sau altă oră?

Ca şi cum îi fusese luată o povară de pe suflet, bătrânul şi-a recăpătat zâmbetul, permițându-şi chiar o adresare mai puțin protocolară:

— Victore, ziua nu contează, pentru un pensionar nu e nicio zi diferită de celelalte, dar aş prefera, din motive personale, să ne vedem mai pe seară şi, dacă se poate, în aer liber.

A rămas stabilit să se întâlnească la opt şi jumătate seara, în parcul de lângă blocul profesorului. Fără să ştie că Victor e deja la curent, bătrânul i-a explicat unde stă şi i-a desenat o mică schiță.

***

Primei lor întâlniri i-au urmat altele, multă vreme derulându-se toate după acelaşi tipic: cei doi depănau presupuse amintiri comune. Victor a reuşit să nu forțeze nota, îşi impusese să fie răbdător, să şi-l apropie pe profesor cât mai mult înainte de a ataca problema care-l interesa. Au început să se vadă la două-

trei zile, de obicei dimineața devreme, asigurându-se în felul acesta că bătrânul renunțase la experiențele sale matinale, pe care Victor le considera riscante. În câteva săptămâni devenise cel mai bun prieten al profesorului şi aflase cam tot ce era de ştiut despre el, mai puțin informațiile despre valiza minune.

Bătrânul se pensionase în urmă cu şase ani, nu din cauza vârstei, ci obligat de o problemă de sănătate. Un tratament greşit, pentru o sinuzită cronică, îi provocase o fotofobie permanentă, care se agrava pe măsură ce treceau anii.

— La început nu mai puteam să stau la soare fără ochelari de protecție, acum port ochelarii de soare şi în casă, cu draperiile trase. Nu suport lumina zilei, nu suport becurile aprinse, nu pot nici să-mi aprind aragazul fără să mă doară ochii. Mi-a procurat fiică-mea o pereche de ochelari cu lentile polarizate, care se colorează în funcție de lumina ambientală. O vreme mi-au fost de folos, însă cu timpul am devenit mult prea sensibil, nu mai filtrau suficient lumina pentru mine. Acum folosesc ochelarii pe care-i ştii şi care seamănă mai degrabă cu ochelarii nevăzătorilor. De doi ani nu mai vine pe la mine decât fiică-mea. Ultima dată m-a vizitat un fost coleg de catedră, care la plecare mi-a spus: „Toni, de acum încolo ne vedem afară sau vorbim la telefon, că eu în cavoul ăsta nu mai intru.” N-am mai invitat pe nimeni de atunci, înțeleg cum se simt oamenii, de ce să sufere ei din cauza mea?

— Mie mi-ar face plăcere să vă vizitez. Mai ales că se apropie toamna şi n-o să mai fie atât de confortabil să stăm de vorbă în parc.

— Zici tu, Victore, dar după prima vizită o să-mi spui că te-ai mutat cu serviciul la Ploieşti şi n-o să mai calci pe la mine.

Îi spusese bătrânului că se ocupă cu corectarea textelor care se publică într-o revistă cu apariție lunară, o revistă despre

pescuitul sportiv. Asta presupunea că poate lucra acasă, fără program fix, şi justifica disponibilitatea sa la orice oră pentru întâlnirile lor. Ideea îi venise amintindu-şi de o fostă prietenă care se ocupa cu asta şi de care Victor fusese nevoit să se despartă într-un mod brutal, simțindu-şi viața invadată de omniprezența femeii.

— Haideți să procedăm în felul următor: data viitoare mergem la dumneavoastră, iar dacă mi se va părea în neregulă, vă spun şi reluăm întâlnirile din parc.

Prima vizită la profesor a fost într-adevăr ciudată, însă, pentru că avea un obiectiv prea important, Victor nu şi-a permis să renunțe şi a continuat să-l vadă acasă. După o săptămână se obişnuise deja. Apartamentul profesorului nu arăta deloc aşa cum s-ar fi aşteptat. Lipsea mirosul stătut pe care-l găseşti de obicei în casele bătrânilor, iar mobilierul nou, simplu şi elegant, crea o atmosferă confortabilă, mult diferită de ceea ce-şi imaginase el. Bătrânul renunțase la lustre şi veioze. Tot mobilierul era distanțat de perete cam zece centimetri, iar între perete şi corpurile de mobilier erau fixate aplice subțiri în care erau montate becuri de putere mică, astfel încât lumina, deşi slabă, părea că vine de peste tot. Nicăieri nu se vedea vreo sursă de lumină, însă, după câteva minute de stat în casă, nu se putea spune că e-ntuneric. Locuința profesorului semăna cu decorurile din filmele vechi, montate în studiouri iluminate artificial, unde nu se văd umbre.

— Sistemul acesta de iluminat îl folosesc din primăvară. Față de senzația pe care ți-o dădea locuința mea înainte, atmosfera de acum e mult mai primitoare. Până atunci procedam invers decât oamenii obişnuiți: stingeam becul când intram într-o cameră, folosindu-mă doar de lumina slabă care intra prin uşa întredeschisă. Pentru cineva cu vederea normală, presupun că era foarte neplăcut să stea de vorbă cu mine într-o cameră luminată numai prin deschizătura uşii. Era ca şi cum te-ai

ascunde sau ca şi cum ai sta la pândă. De asta au renunțat toți să mă mai viziteze. După ce am văzut cât de mult s-a schimbat atmosfera, ce optimist pare totul după modificarea asta, am vrut să invit iarăşi pe unii dintre vechii prieteni, însă mi-am dat seama că-i prea târziu. Am stat atât de multă vreme singur, încât m-am obişnuit aşa. Mi s-a făcut groază la gândul c-ar putea să le placă, apoi să vină şi neinvitați, să-mi strice toate tabieturile şi să-mi alunge liniştea pe care am căpătat-o fără s-o cer.

— Nu cumva şi eu vă tulbur liniştea?

— Nu, Victore! Cu tine e altceva. Poate şi pentru că acum nu mă mai vizitează foştii prieteni, iar tu eşti singurul care-i înlocuieşte. Îmi place mult să stăm de vorbă şi dovadă stă faptul că de când te cunosc am întrerupt singura activitate care-mi mai suscita interesul.

— La ce anume vă referiți?

— Ei, nu era nimic special. Lucram la ceva care speram la un moment dat că mă va ajuta în problema mea cu ochii.

Victor a intuit că-i vorba de valiza pe care voia s-o vadă. Cu toate astea, pentru câteva momente a continuat să tacă. Ştia că trebuie să fie curios, dar nu se simțea curios. Era ca şi când ar fi ajuns la capătul drumului, însă pierduse motivația călătoriei pe taseu. Trecuse atâta vreme de când îl cunoştea pe profesor şi îşi intrase atât de bine în rol, încât i-au trebuit minute bune să realizeze că acesta e momentul pe care-l aştepta, momentul pentru care juca toată mascarada asta. A rostit întrebarea, nu împins de curiozitatea cu care plecase la drum, ci doar de amintirea acelei curiozități:

— Ce lucrare a dumneavoastră ar putea fi mai puțin importantă decât mine? M-ați făcut curios. Sunt sigur că-i vorba

de ceva care merită dus până la capăt.

— E ceva care, oricum, n-ar avea nicio finalitate, fiindcă atunci când am gândit-o n-am reuşit să-mi imaginez toate problemele care trebuiau depăşite.

— Eu cred că ceea ce vă interesează pe dumneavoastră nu m-ar lăsa indiferent nici pe mine. Ar fi un subiect potrivit pentru discuțiile noastre.

— E un subiect prea tehnic să poată susține o discuție plăcută, dar dacă vrei, o să-ți arăt.

— Vreau!

— Hai s-o lăsăm totuşi pe mâine, acum sunt destul de obosit.

— Bineînțeles, nu e nicio grabă.

După ce s-au despărțit, Victor a plecat cuprins de o neliniște provocată de dubla viziune asupra vieții sale, viziune pe care o avea în acel moment. Simțea ceva, însă ştia că trebuie să simtă altceva. Trăia într-un fel care nu-l caracteriza şi nu mai găsea drumul către fostul său mod de viață, revenirea fiind blocată de o inerție care-l împiedica să schimbe brusc sensul mişcării spre adevăratul Victor Măerean.

În drum spre casă a început să se reaprindă în el vitalitatea pierdută în ultima vreme. Două luni de discuții terne, două luni în care încercase şi reuşise să se transforme într-un conviv agreabil al profesorului îl metamorfozaseră în ceva ce nu fusese şi nu era în firea lui să fie: un visător inactiv, cu o gândire bătrânicioasă, unul care trăieşte numai din amintiri. Amintiri care nici măcar nu erau ale lui.

Până acasă a reuşit să se scuture de starea care-l acoperise

ca o haină de împrumut şi care începuse acum să-l strângă. S-a trezit ca dintr-o stază, revenind la gândurile din urmă cu două luni şi simțind iarăşi dorința aceea puternică de a pune mâna pe invenția profesorului.

***

A doua zi, Victor a ezitat mult înainte să meargă la blocul din spatele parcului, străduindu-se să-şi recapete atitudinea sa din ultima perioadă. Cu o zi în urmă, odată ajuns acasă, renunțase complet la monotonia ce-i caracterizase traiul în ultimele săptămâni. Se debarasase de toate reținerile autoimpuse în scopul cuceririi încrederii profesorului, permițându-şi în exces compensarea privațiunilor suportate cu stoicism. Procedase precum naufragiații care, odată ajunşi înapoi în siguranță, au senzația că nu vor scăpa niciodată de foame şi mănâncă până când vomită.

De când începuse să-l vadă pe profesor, Victor încheiase relația cu Amalia, hotărât să se dedice total procurării maşinăriei din valiză, cu speranța că asta-l va transforma în hoțul invizibil. Acum, odată ajuns acasă, i-a telefonat studentei, dornic s-o revadă. Cele două luni de abstinență îi provocaseră dorințe acute. În timp ce aştepta să-i răspundă la apel, a realizat deja că greşeşte. N-avea nevoie de Amalia, care va presupune că relația lor o să revină la normal şi care-l va încurca din nou peste câteva zile. Îi trebuia ceva frugal, nu ceva de durată. Din fericire, Amalia nu i-a răspuns la telefon, iar el l-a sunat imediat pe Mişu, care a venit însoțit de două fete, fericit că Victor îi caută compania după o pauză atât de lungă. Nici pe Mişu nu-l mai văzuse tot de două luni, de când îi dăduse partea lui din banii luați de la vecina profesorului.

Pentru Victor a urmat o noapte plină de toate senzațiile aproape uitate şi savurate acum fără rețineri. De dimineață s-a trezit mahmur şi cu impresia c-a sărbătorit o victorie necuvenită.

Şi-a amintit de profesor şi de faptul că acesta nu-i arătase încă valiza din piele. Se bucurase ca pentru final, deşi el urcase numai o treaptă dintr-o scară căreia nu i se vedea capătul. Era singur, Mişu şi fetele plecaseră, însă nu-şi mai amintea când anume plecaseră sau dacă el fusese treaz în momentul acela.

A băut o cafea şi a plecat spre locuința profesorului Marinescu. Pe drum a realizat că nu poate scăpa de zâmbetul vicios, provocat de „învierea" lui, de revenirea la viața cu care era obişnuit. Nu putea merge aşa la întâlnire. Nu mai avea nimic comun cu cel care se despărțise cu o zi în urmă de bătrân, i-ar fi părut acestuia total deplasat. Şi-a dat seama că nici măcar nu se bărbierise şi a intrat într-o frizerie. Comportamentul serviabil al frizerului, mirosul de aftershave – asociat cu eleganța – şi morga bătrânului de pe scaunul alăturat l-au ajutat pe Victor să se detaşeze de atitudinea vulgară recăpătată după o noapte de desfrâu. La fel de anevoios cum izbutise ziua precedentă să revină la normal, a reuşit astăzi să redevină cel ce fusese cu o zi în urmă.

Abia a reuşit să nu pară schimbat, să-i arate bătrânului aceeaşi față cu care-l obişnuise. Din fericire, l-a găsit pe profesor într-o dispoziție nouă, plin de vitalitate şi lipsit de interes pentru amănuntele care-l îngrijorau pe Victor.

— Victore, m-am gândit bine şi cred că ai dreptate. Trebuie să-mi continui studiul început, chiar dacă n-o să mă ducă acolo unde speram.

— De fapt, cam despre ce-i vorba?

— Acum doi ani, când n-am mai putut ieşi din casă decât seara şi dimineața, mi-a venit o idee. Mi-am imaginat cum ar fi dac-aş reuşi să fac aerul din jurul meu mai puțin transparent. Citisem mai demult o lucrare despre mişcarea moleculară superaccelerată, mişcare ce transformă unele fluide transparente

în filtre pentru diverse culori. Eu voiam să transform aerul într-un filtru pentru toate culorile. Numai că m-am lovit de două probleme: fluidele cu care se făcuseră testele respective aveau o densitate mult mai mare decât a aerului, iar mişcarea moleculară fusese accelerată prin efect termic. Ori eu trebuia să mă folosesc de aer, nu de alte substanţe, şi nu puteam apela la efectul termic.

— De ce nu puteaţi folosi efectul termic?

— Păi, ar fi trebuit să ridic temperatura aerului din jurul meu la câteva zeci de mii de grade. O vreme n-am reuşit să mă desprind de ideea că aerul trebuie încins pentru a deveni opac, dar după câteva luni am avut o revelaţie. De ce să accelerez mişcarea moleculară, când aş putea să amplific mişcarea electronică? Dacă mişcarea electronilor în jurul nucleului s-ar produce cu viteză mult mai mare decât cea obişnuită, atunci fiecare atom s-ar transforma într-o sferă impenetrabilă pentru radiaţia luminoasă. Mi-am imaginat că aş putea accelera mişcarea electronilor prin bombardarea lor cu o radiaţie de frecvenţă potrivită, până când se vor mişca atât de rapid încât vor forma acea sferă opacă pentru fotoni. Un strat suficient de gros, alcătuit din astfel de sfere, oricât de rare ar fi, se va transforma până la urmă într-un material mai puţin transparent.

Victor Măerean era depăşit de explicaţiile profesorului şi, oricum, nu-l interesau amănuntele tehnice. Încercând să nu pară dezinteresat, a căutat să devieze subiectul spre ceva concret:

— Şi cum aţi reuşit să faceţi asta?

— Ideea mea era să identific frecvenţa cu care să obţin excitaţia maximă a electronilor. Mă refer la electronii elementelor din compoziţia aerului. Judecând logic, asta ar fi însemnat că în

jurul unor emițătoare de mare frecvență ar fi fost observate în anumite condiții pete colorate sau chiar negre, fapt ce nu s-a întâmplat niciodată. Din fericire, atunci am fost suficient de orbit de optimism, încât să nu judec prea logic şi să-ncerc experimental ceea ce imaginasem teoretic. Am avut noroc să fac o greşeală după alta. Oscilatorul realizat de mine, neavând niciun filtru de bandă, a permis formarea unor armonici de ordine superioare, armonici care au produs în jurul emițătorului – printr-un fenomen pe care nu mi-l explic într-un mod riguros, ci doar îl intuiesc – o deformare a culorilor. Acesta a fost primul indiciu că sunt pe calea cea bună.

Profesorul se bucura vizibil să dea explicații, iar Victor l-a lăsat să-şi expună teoria până la capăt, reuşind la final să obțină ceea ce voia. Bătrânul a venit cu servieta şi i-a făcut o demonstrație. N-a fost nevoie să se prefacă uimit. Deşi era pentru a treia oară martorul experimentului, Victor a rămas din nou cu gura căscată. Pentru câteva zeci de secunde, timp în care profesorul a ținut pornit dispozitivul din servietă, Victor n-a mai văzut absolut nimic. Şi-a rotit privirea în toate părțile, şi-a apropiat şi şi-a depărtat mâinile de față, nu distingea nimic, bezna era desăvârşită. Aşadar, totul era aievea. Profesorul inventase o minune pe care se părea că n-o conştientizează.

Conținutul servietei l-a nedumerit încă şi mai mult. Într-o cutie de carton erau fixate destul de precar trei lămpi asemănătoare celor din televizorul bunicului, înconjurate de un păienjeniş format din fire şi alte piese mai mici. Lângă cutia de carton era un pachet format din treizeci-patruzeci de baterii rotunde, prinse cu leucoplast medical şi conectate între ele cu nişte sârme subțiri. Atât! Acesta era tot conținutul servietei miraculoase. Simplitatea montajului cu care se putea face întuneric fără a stinge lumina era incredibilă. Cu toată ignoranța lui pentru segmentul acesta al tehnicii, Victor a realizat imediat potențialul unei astfel de invenții.

— Domnule profesor, vă daţi seama cât ar da cei de la NASA pentru servieta dumneavoastră?

A regretat imediat întrebarea pe care o pusese. Îl luase gura pe dinainte. Până acum nu se gândise nici el la asta, ideea îi venise spontan. Singurul motiv pentru care-şi dorise o geantă ca a profesorului era s-o folosească în spargerile viitoare, ca metodă de camuflaj. Acum regreta c-a vorbit fără să gândească, însă l-a liniştit repede bătrânul, care părea amuzat de idee:

— Ce NASA, Victore? Nu acceptă nimeni invenţii nebrevetate, iar ca să brevetezi o invenţie trebuie să explici ştiinţific ce stă la baza ei. Ori eu, în afara câtorva supoziţii, probabil obiective, nu ştiu exact ce se întâmplă acolo şi de ce obţin rezultatele astea. Ce să fac, să le spun că reuşesc din greşeală să fac întuneric în jurul meu? Îmi dau ăia cu servieta-n cap.

Pe Victor îl mânca limba să-l contrazică. Abia se abţinea să nu strige la el: „Tataie, eşti dus cu pluta! Geanta asta face o grămadă de parai, fără nicio explicaţie ştiinţifică sau neştiinţifică.”. Fierbea pe dinăuntru. A reuşit anevoie să-şi stăpânească exaltarea care-l cuprinsese la gândul unei afaceri de asemenea anvergură. Adio spargeri mărunte, adio riscuri şi spaime. De-acum înainte, numai huzur şi desfătare. Mintea lui a început să lucreze rapid, analizând oportunităţile apărute odată cu ideea cea nouă. De ce să folosească invenţia profesorului pentru a-şi îmbunătăţi loviturile sale mărunte, când ar putea obţine o avere vânzând-o unora pentru care nu înseamnă mai nimic banii ce i-ar ajunge lui o viaţă-ntreagă. Toate astea şi multe altele i s-au succedat prin minte în câteva secunde, provocându-i o stare febrilă, aproape imposibil de stăpânit. Încercând să nu-şi exteriorizeze emoţiile,Victor a deviat subiectul discuţiei în altă direcţie:

— De ce spuneaţi ieri că lucrarea dumneavoastră n-are nicio finalitate? Dacă o asamblăm frumos şi-i facem o carcasă

estetică, va arata mult mai comercial.

— Nu la asta mă refeream cu finalitatea, însă mă bucur că vrei să te implici şi tu în continuarea proiectului. Chiar voiam să-ți propun asta, am ajuns la un punct de la care mi-e destul de greu să merg singur mai departe. Sunt prea lipsit de optimism.

Abia atunci a realizat Victor că formulase fraza astfel încât se alăturase profesorului în ceea ce el numea continuarea proiectului. Şi-a impus să fie mai atent. O astfel de scăpare ar fi constituit o greşeală în alte condiții. S-a gândit că deocamdată e mai bine să-l lase pe celălalt să vorbească.

— Prin finalitate eu înțelegeam obținerea unui aparat care să mă ajute în problema mea cu fotofobia. Mă gândeam la un dispozitiv mic, ataşat undeva în zona feței, cu efect doar la nivelul ochilor mei, să nu-i deranjeze pe ceilalți. Din păcate, numai blocul de alimentare cântăreşte aproape două kilograme, iar montajul electronic e prea voluminos ca să-l poți considera un dispozitiv mic. Şi efectul obținut nu e chiar cel pe care mizam.

Pe Victor nu-l interesa scopul urmărit de profesor, însă ideea unui aparat mai mic, mai uşor de ascuns, i-a suscitat interesul, aşa c-a renunțat la tăcerea autoimpusă:

— Alimentarea nu-i o problemă, acum sunt baterii foarte mici şi foarte puternice, iar lămpile şi celelalte piese pot fi înlocuite cu componente noi, miniaturale.

— Probabil ai dreptate, dar documentația mea de specialitate e depăşită, nu mai sunt la curent cu noutățile.

— Nici nu-i nevoie. A trecut vremea cataloagelor tipărite şi a cărților de specialitate. Găsiți pe internet tot ce vă interesează.

— Ce internet, măi băiete? Eu n-am mai pornit televizorul de patru ani, că mă deranjează lumina ecranului şi dacă stau cu spatele la el, iar tu crezi că pot să citesc pe monitor?

Mobilizat de ideea că s-ar putea aduce dispozitivul la un volum considerabil mai mic, Victor a decis să ia în serios sugestia de colaborare a bătrânului:

— Am să caut eu, numai să-mi spuneți ce să caut.

Au început să lucreze împreună, avansând totuşi destul de încet. Faptul că bătrânul era nevoit să-l folosească pe Victor ca intermediar între el şi informațiile necesare îngreuna mult progresul testelor pe care le făceau. Foarte rar, erau deranjați de fata profesorului, care era asistentă medicală undeva în provincie şi care, după ce s-a dovedit inițial destul de sceptică, într-un târziu a fost mulțumită că bătrânul şi-a găsit un companion. Vizitele ei rare au devenit şi mai rare când a căpătat încredere în noul amic al bătrânului. Treptat, cei doi au început să-şi petreacă foarte mult timp împreună şi să lucreze la modificarea montajului. Prins de microbul cercetării, Victor a constatat la un moment dat că trecuseră patru luni şi nu realizaseră nimic concret. Scopul lui era să beneficieze de invenția profesorului acum, nu intenționa să-şi dedice viața studiului ştiințific. Pe el îl interesau rezultatele practice, care se lăsau prea mult aşteptate.

Adevărul era că rezultate aveau, însă veniseră atât de lent, încât era greu vizibilă diferența între fostul montaj din valiză şi cel de acum, care nu era mai mare decât aparatul de măsură al bătrânului. Însă Victor spera că-l vor putea reduce la dimensiunea unui telefon mobil, considerând că acesta ar fi cel mai bun camuflaj. Şi, pentru că-şi pierduse răbdarea, ştiind totodată că nu poate grăbi procesul tehnic, a început să-şi ocupe timpul cu componenta de marketing a afacerii. A lansat zvonul că un prieten de-al său are de vânzare un soi de armă pentru

care caută cumpărători. S-a limitat la detalii vagi, lăsând astfel impresia că el e doar un intermediar. Spera că vor apărea mai mulți potențiali cumpărători până când profesorul va termina de miniaturizat aparatul, iar el va organiza un fel de licitație. Nu se gândise deocamdată la amănuntele vânzării şi nici la o sumă de pornire. Pentru asta considera că va avea suficient timp după ce vor apărea clienții.

***

Tocmai atunci s-a produs nenorocirea ce părea că va nărui toate planurile lui Victor. Profesorul reuşise să reducă montajul la o dimensiune convenabil de mică, însă ora târzie îl obligase să amâne probele pentru ziua următoare. Victor plecase spre casă după miezul nopții şi tocmai urca scările spre apartamentul său, când l-a sunat domnişoara Marinescu. O anunțase vecina profesorului, doamna Golea, că pe bătrân l-a luat salvarea. Doar atât reuşise să afle. Deşi pe fata profesorului o suspecta de paranoia – de când fusese nevoit să treacă un adevărat test pentru a fi privit cu încredere şi acceptat în preajma bătrânului – Victor s-a întors imediat. A aflat de la doamna Golea că profesorul bătuse la uşa ei, acuzând amețeli puternice şi bâlbâindu-se îngrozitor, iar ea sunase la spital şi încercase să-l liniştească până venise salvarea. Asta era tot ce ştia vecina. Victor s-a mai interesat de numele spitalului şi a plecat grăbit într-acolo, unde portarul, un individ arțăgos, nu i-a permis să intre, fiindcă era trecut de miezul nopții, iar el nu era ruda pacientului. L-a informat însă că poate reveni dimineața, în timpul programului de vizită. Înțelegând că n-o să-l poată vedea pe bătrân, gândul lui Victor s-a îndreptat cu îngrijorare către aparat. A conştientizat rapid că sănătatea profesorului e o problemă secundară, ținta lui fiind aparatul. Avea cheia de la apartamentul profesorului şi a fost tentat să meargă să ia montajul, dar şi-a amintit că după ultimele modificări nu-l mai verificaseră şi era posibil, aşa cum se mai întâmplase, să nu funcționeze fără reglaje sau chiar ajustări majore. Panicat, Victor

şi-a simțit spatele străbătut de un fior rece şi s-a rezemat de zidul spitalului: „Sunt un idiot! Trebuia să-i iau valiza anul trecut şi s-o vând atunci.”. Era perfect conştient că, dacă aparatul nu funcționează în stadiul actual de construcție, el nu ştie ce să-i facă. Deznădăjduit, şi-a propus să amâne toate deciziile pentru ziua următoare, însă i-a fost imposibil să se gândească la altceva. Supoziția că bătrânul nu va mai putea continua ceea ce începuse părea justificată, iar posibilitatea ca el să explice altcuiva în ce constă invenția, unui profesionist capabil s-o finalizeze, i s-a părut dintr-o dată imposibilă. Încercând să reproducă singur explicațiile amănunțite ale profesorului, Victor s-a descoperit incapabil să lege două idei una de alta.

A umblat multă vreme pe străzi, amplificându-şi continuu şi oarecum voluntar starea de depresie. Ajuns acasă, a realizat că deocamdată se consumă inutil şi a încercat să nu se mai gândească la ceea ce se întâmplase. S-a băgat în pat, cu intenția să doarmă şi să uite, însă frământarea îl împiedica să pună geană pe geană. A apelat la metoda de relaxare yoga: aşezat pe spate, a încercat să-şi alunge din minte toate gândurile. După treizeci de secunde s-a răsucit brusc şi a zdrobit cu pumnul veioza de pe noptieră.

— Relaxare pe dracu’!

A luat din cămară o sticlă de coniac, s-a aşezat pe pat şi a pornit televizorul. După jumătate de oră a adormit cu sticla de coniac în mână şi cu capul răsucit într-o poziție nefirească.

În dimineața următoare s-a trezit cu o senzație persistentă de greață şi cu o durere acută în ceafă. Şi-a amintit ce se întâmplase cu o zi în urmă şi l-a înjurat suculent pe profesor, ca şi cum bătrânul era vinovat pentru ceea ce pățise. Mahmureala îl împiedica pe Victor să gândească rațional şi să fie mai optimist decât astă noapte, înainte să adoarmă, fiind stăpânit în

continuare de aceeaşi deznădejde. Cu un efort de voinţă iniţiat mai mult de durerea de cap care-l forţa să ia măsuri, s-a hotărât să iasă cumva din starea în care se trezise. Căutând prin bucătărie, a constatat că nu mai are cafea. A coborât şi a băut două cafele într-o ceainărie. Aerul proaspăt şi cafeaua l-au ajutat să scape de greaţă, dar a rămas cu durerea din ceafă. Pe lângă asta, orice răsucire bruscă a capului îi înfigea două cuie în tâmple.

Era ora zece când şi-a amintit că poate merge în vizită la spital. A pornit pe jos, cu speranţa că plimbarea îl va scăpa de durerea de cap, însă după două sute de metri a renunţat şi a oprit un taxi; era prea mult de mers, iar el era nerăbdător să afle ce păţise bătrânul şi cum se simte. La spital a aflat că profesorul făcuse o comoţie cerebrală şi, deocamdată, era stabil clinic, însă inconştient. Medicul l-a avertizat că vârsta pacientului nu-i va permite să grăbească procesul de recuperare, sugerând că va fi nevoie de multă răbdare din partea tuturor. Însă răbdarea era tocmai calitatea care-i lipsea lui Victor. A informat-o telefonic pe domnişoara Marinescu ce aflase de la medic şi a plecat spre casă, înţelegând că prelungirea vizitei lui nu va schimba situaţia.

Spre seară şi-a luat inima în dinţi şi a urcat în apartamentul bătrânului, hotărât să verifice montajul şi să scape de incertitudinea care-i toca nervii, însă odată ajuns în faţa acelei aglomerări de fire şi componente alăturate provizoriu, care scotea în evidenţă fragilitatea întregului ansamblu, s-a speriat şi a renunţat, realizând că singura lui şansă e să-şi revină profesorul. Multă vreme n-a mai sperat, n-a mai disperat, n-a făcut altceva decât să aştepte. După câteva săptămâni a aflat că bătrânul va rămâne cu o pareză care-i va afecta jumătatea stângă a corpului. Medicul s-a arătat foarte pesimist, ştiind din experienţă că, la o asemenea vârstă, o semipareză duce la imobilizarea întregului corp, ţintuind bolnavul la pat pentru tot restul vieţii. Pentru Victor, vestea a reprezentat lovitura de graţie. Dezamăgirea lui a fost scurtă, urmată de un acces de

optimism manifestat spontan printr-o vizită în apartamentul profesorului. Considerând că nu mai are ce pierde, s-a hotărât să verifice aparatul. După câteva ezitări în fața încâlcelii de fire, care făcea să pară total neverosimilă posibilitatea funcționării, a apăsat comutatorul ce alimenta montajul. Eşec total! S-a aprins doar becul care confirma alimentarea cu tensiune. A verificat integritatea firelor şi a lipiturilor, a măsurat tensiunea acumulatorului şi, pentru că asta era tot ce ştia să facă, a renunțat, acceptând de data asta fără drept de apel că-n lipsa profesorului e legat de mâini şi de picioare şi sperând că nu se vor adeveri temerile medicului.

Trecuseră mai bine de două luni de la accident când cei de la spital au decis că bătrânul poate merge acasă. Deşi medicul fusese pesimist în privința diagnosticului post-traumatic, partea dreaptă a corpului bolnavului se recuperase în bună măsură. Cu foarte mare greutate, acesta se putea folosi şi de piciorul stâng, suficient cât să meargă singur, sprijinindu-se de pereți, până la baie şi înapoi. În afara piciorului, partea stângă a corpului era pe de-a-ntregul moartă. Mâna îi atârna inertă, pendulând necontrolat în funcție de mişcările bolnavului, medicul fiind nevoit s-o fixeze cu ajutorul unei orteze. Partea stângă a feței, complet imobilă, îl împiedica să vorbească articulat, cei din jur înțelegând mai mult intuitiv ce spunea bătrânul.

După externare n-au mers toate aşa cum ar fi trebuit. Timp de câteva zile, domnişoara Marinescu şi-a îngrijit tatăl, ajutată zilnic de Victor, după care bătrânul a făcut o criză nervoasă. Cuprins de un orgoliu tardiv, amestecat cu o pudoare masculină specifică îndeobşte celor mai tineri, acesta a obligat-o pe fiică-sa să plece acasă la ea, respingând prin reacții furioase, aproape colerice, orice aluzie la necesitatea unui însoțitor permanent. Victor, martor al exploziei de furie, s-a simțit incapabil să-şi mai ajusteze comportamentul pentru a-i fi pe plac bătrânului devenit total imprevizibil. A rămas extrem de surprins atunci când, imediat după plecarea domnişoarei Marinescu, profesorul a

redevenit cel de dinainte. Desigur, nu din punct de vedere fizic, deşi, cu o vitalitate nesperată pentru cineva aflat în situația lui, se deplasa singur din ce în ce mai mult, doar cu ajutorul unei cârje, încerca şi izbutea să vorbească mai coerent în fiecare zi, reuşind să demonstreze destul de repede că poate fi în continuare independent.

Conformându-se dorinței profesorului Marinescu, Victor a început să-l viziteze mai rar, fiind uimit de îngrijorarea pe care o simțea pentru celălalt în perioadele când îl lăsa singur. Oricât de motivat era interesul său pentru starea de sănătate a profesorului, grija pentru acesta îl indica drept posesorul unei conştiințe pe care nu şi-o bănuise până atunci.

După două săptămâni, Victor reuşea să înțeleagă cuvintele strivite şi neterminate pe care le putea articula acum bătrânul, cei doi putând să încropească dialoguri din ce în ce mai lungi. Chiar în ziua în care se hotărâse să aducă vorba despre experiențele lor întrerupte, l-a găsit pe profesor aplecat într-o poziție chinuită, studiind montajul dezlânat şi rămas atâta vreme pe masa de lucru.

— Stiam eo că țeva nu e bine. De tlei luni mă gândesc la asta. Şi folosindu-şi mâna dreaptă, pe care era la fel de stăpân ca înainte, a apucat din păienjenişul acela un fir galben: Dezlipeste tu ăsta si lipeste-l aisi!

Fără niciun comentariu – nici n-apucase să salute – Victor a început să lucreze sub supravegherea bătrânului şi la indicațiile acestuia. După douăzeci de minute au făcut deja prima verificare şi în jurul antenei a apărut un elipsoid de culoare mov, cu miezul aproape opac. Inima lui Victor a început să bată cu putere, ştiind că acum sunt pe calea cea bună. Mai trecuseră de câteva ori prin asta şi reuşiseră întotdeauna să ajungă la efectul inițial. Tot la indicațiile profesorului, Victor a mai operat câteva ajustări, urmate de încercări cu rezultate din ce în ce mai bune.

Spre seară puteau deja să facă întuneric pe o rază de un metru.

— De mâine va tlebui să înțepem să-l adunăm. Mă gândesc să-l constluim întl-o calcasă de ladio.

Victor ar fi vrut o carcasă de telefon mobil, însă n-a comentat. Şi-a amintit că nu trecuse mult de când s-ar fi mulțumit şi cu montajul din valiză, numai să fie funcțional.

ESEURI

Ocultism, religie, literatură – Leviathan, între tortură şi cunoaştere
(de Ştefana Czeller)

Am deschis această rubrică vorbind despre Lucifer şi o vom continua cu altă figură importantă atât în vechile texte, cât şi în în cultura prezentului, care are aceeaşi iniţială. De la Biblie la clasici ca John Milton, de la grimoire la celebrul deja serial TV Supernatural sau melodii rock, numele lui Leviathan apare, ca un fir roşu, prin istoria omenirii.

Tradiţional, Leviathan este considerat fie un monstru marin aducător de haos, fie unul dintre cei patru prinţi ai Iadului. În limba ebraică, numele său se traduce ca „acela ce îl adună pe el însuşi" sau „acela care este scos în afară". Puterea Leviathanului este însă, indiferent că îl privim mai mult zoologic ori nobiliar, mare. Cartea lui Iov îl descrie drept o creatură imposibil de imobilizat sau rănit de către un om obişnuit:

„Poti tu să prinzi Leviathanul cu undiţa, ori să-i legi limba cu o sfoară?

Vei putea tu să-i vâri în nas o trestie sau să-i găureşti falca cu cârligul?

Îți va face el multe rugăminți şi îi va spune el lucruri drăgălaşe? (...)

Vei putea tu să-i găureşti pielea cu săgeți şi capul cu cârligul pescăresc?

Ridică-ți numai mâna împotriva lui şi vei pomeni de o asemenea luptă şi nu o vei mai începe niciodată!

Iată, este o deşertăciune să mai nădăjduieşti în izbândă; numai înfățişarea lui şi te dă la pământ".

Pentru cititorul obişnuit cu genul steampunk, urmarea este aproape o delectare, ba chiar îl poate face să se întrebe dacă vorbim despre un monstru ori o maşinărie condusă de un înaintaş al căpitanului Nemo:

„Zimții lui sunt îngrozitori!

Spinarea lui este ca un şirag de scuturi, pe care le-ai fi întărit şi pecetluit puternic.

Ele sunt strânse unul într-altul atât de tare, că nici vântul nu pătrunde printre ele. (...)

Din strănutul lui scapără lumina şi ochii lui sunt roşii ca pleoapele zorilor.

Din gura lui ies parcă nişte torțe aprinse şi izbucnesc valuri de scântei.

Din nările lui iese fum, ca dintr-o căldare pusă la foc şi care fierbe. (...)

Inima lui este tare ca piatra, tare ca piatra râşniței, cea de dedesubt.

De măreția lui se tem şi valurile; valurile mării se dau înapoi din fața lui. (...)

Pe pământ el nu-şi află perechea şi e făcut să nu cunoască frica.

El se uita de sus la toți câți sunt puternici şi este împărat peste toate fiarele sălbatice".

Interesant este că, în vremuri în care rolul femeii era destul de modest, Leviathan nu apare doar în variantă masculină. În Cartea lui Enoch, îl întâlnim ca echivalentul feminin al lui Behemot, regele tuturor animalelor de pe pământ, din nou cu rol distrugător, dar prin însăşi voia divină:

„În acea zi, vor fi făcuți să iasă pentru a se hrăni cu cei răi, doi monştri periculoşi, unul bărbătesc, unul femeiesc; cel femeiesc se numeste Leviathan, el locuieşte în măruntaiele mării la izvoarele apelor. Aceşti doi monştri sunt creaturi ale puterii divine, ei îi vor devora pe aceia care vor fi osândiți prin răzbunarea lui Dumnezeu. Atunci copiii vor cădea cu mamele lor, fii cu tații lor. Şi ei vor primi pedeapsa pe care ei o merită şi justiția lui Dumnezeu va fi împlinită, dar după această judecată va veni ora îndurării şi a unei mari răbdări".

Trecând însă de elementele de decor mai mult sau mai puțin spectaculoase şi de deja obosita imagine a Apocalipsei, care este de fapt funcția lui Leviathan? De judecător, torționar infernal sau speritoare? Ei bine, cred eu, lucrurile sunt mai complexe. E drept că, vorbind încă de surse vechi, îl regăsim menționat de Peter Binsfeld ca demon al invidiei, la John Wier, surprinzător aparent, ne apare ca exponent al credinței, iar la Dukante, ca elemental al Apei, direcția sa dominată fiind vestul.

În opinia semnatarei acestor rânduri, făcând abstracție de imaginea medievală, ca principiu, Leviathan ar putea fi caracterizat ca acela care oferă individului instrumentele necesare şi total incomode pentru a-şi (re)găsi părțile ascunse, aspectele tăinute poate chiar şi de sine. O asemenea operație psihologică presupune încercări grele şi o tărie de caracter deosebită, fiindcă părțile pe care le preferăm în umbră sunt, de obicei, cele care ne îngrozesc. Aici intră atât suferința ce ne-a fost provocată de alții, cât şi faptele noastre deloc vrednice de laudă sau mândrie. Apa apare deci ca un mediu logic. În fond, pentru ocultişti, ea este legată de emoții şi de subconştient, de oniric, de reacțiile instinctuale, ghidate de cunoştințe din alte vieți sau planuri ce ne par chiar şi nouă inexplicabile. Cum acestea transcend timpul, în accepțiunea sa clasică, Leviathan poate fi legat de o anumită formă de imortalitate. Autor modern, Michael Ford, în Biblia adversarului, vorbeşte despre el în termeni interesanți – ca un mare maestru şi gardian al cercului, cu ochi extrem de puternici. Cu alte cuvinte, cineva care ar putea fi de ajutor în trecerea peste blocaje, frici, în

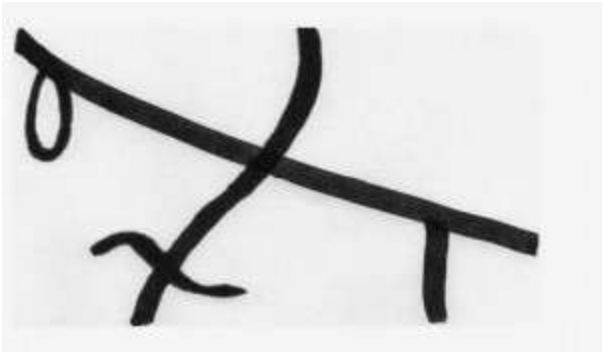

găsirea autocontrolului, dar şi manipularea altora ori detectarea tehnicilor de acest fel. Asta, dacă nu îl lăsam să ia el cu totul frâiele… După cum a arătat documentarea extensivă pe acest subiect a subsemnatei, Leviathan poate fi legat şi de alte figuri cu importante ale mitologiei din diverse zone de timp şi spațiu – Tiamat, Hermes, Iştar, ba chiar şi un arhanghel al cărui nume s-a pierdut, se pare, în negura veacurilor.

Un alt element deloc de neglijat este că unul dintre simbolurile pentru elementul sulf poartă şi denumirea Crucea lui Leviathan. Pentru alchimişti, sulful e printre cele trei elemente esențiale ale universului, legat de energie, spirit sau suflet, cu o parte albă şi alta roşie. Interesant este faptul că figura este o combinație a alte două elemente foarte importante – simbolul infinitului şi deasupra o cruce dublă, feminin şi masculin adunate. În fond, poate nu întâmplător Leviathan e considerat un intermediar între Samael şi Lilith. În ansamblul său, Crucea lui Leviathan e un fel de triunghi planând peste o pereche de ochi, care creează o senzație de echilibru, ca şi sigiliul lui Lucifer. Şi un alt amănunt ce poate pune pe gânduri, partea de sus a simbolului seamănă cu un caracter japonez pentru ideea de „afară” sau de erupție vulcanică. O variantă a sigiliului lui Leviathan oferită de S.Connoly pare să unească un laț de pescuit şi o sabie cu lama curbă, mai potrivită pentru rolul războinic al prințului Iadului.

Făcând un pas şi mai departe şi privindu-l pe Leviathan dintr-o perspectivă aproape umană, oare ce am putea descoperi? Ei bine, ne-ar putea privi peste masa de şah sau dincolo de teancul de cărți de tarot un ins cu simț acid al umorului, dorință excesivă pentru control şi puritate etnică, un puternic simț al jocului psihologic în toate formele sale, apetit pentru codare şi capacitatea de a face tot ce este necesar îndeplinirii unui scop. Sună demonic sau înfricoşător de uman? Şi, mai ales, pozitiv ori negativ?

Problema cauzalităţii (de Marcel Gherman)

Una dintre temele cele mai complicate care i-au preocupat pe gânditorii lumii a fost cea a legăturii dintre cauză şi efect, a continuității ce uneşte spațiul şi timpul, alcătuind totalitatea, Cosmosul, Ordinea universală. Ideea unui astfel de liant se asociază involuntar cu acea forță mistică pe care o invocă Maestrul Yoda din Războiul Stelelor. Deloc întâmplător, creatorul personajului a afirmat că a fost inspirat de figura lui Albert Einstein, un geniu naiv, cu chip de elf, ce păstrează credința în puterea magiei.

Mai devreme sau mai târziu, ochiul minții va pătrunde la originea lanțului cauzal. Oare ce se ascunde sub şirul de țestoase pe care se sprijină Pământul? Mai multe țestoase? Şi ce a fost totuşi înainte de Big Bang, la Început? Poate doar vidul, după cum postulează doctrina buddhismului Theravada.

Anumiți filosofi au considerat ipoteza unei cauzalități ce regresează la infinit drept o absurditate. În acelaşi timp, ar fi dificil de demonstrat mecanismul prin care fenomene precum viața şi rațiunea ar apărea spontan, din nimic, în cazul în care acestea nu ar fi fost conținute deja într-o formă latentă în materia moartă. Această idee aminteşte de concepția alchimistă prin care până şi pietrele au viață, fiecare rocă creşte şi se dezvoltă, şi în timp va atinge momentul transmutației în aur. Poate că tot ce există în acest moment a fost dintotdeauna şi orice efect se conține în cauză?

În Meditațiile sale, Descartes şi-a propus să prezinte argumente raționale în favoarea existenței lui Dumnezeu. Celebrul eseu dezvoltă ideea că orice reprezentare simbolică pe care o avem în minte nu se poate forma spontan şi îşi are în mod obligatoriu o cauză şi o origine reală. Prin urmare, simplul fapt că suntem conştienți de noțiuni abstracte precum Dumnezeu şi infinitatea ar însemna că acestea există cu adevărat.

În mod similar, Avicenna a presupus că orice entitate îşi are o cauză şi prin urmare lumea în ansamblu şi-ar avea la începuturi un Dumnezeu-Creator. Dar aici apare o întrebare firească: cine l-a creat pe Dumnezeu?

Teoria monadelor dezvoltată de Leibniz în Monadologia sa porneşte de la principiul prin care la originea tuturor obiectelor s-ar afla o succesiune infinită de cauze. Strălucitul gânditor german a privit dincolo de această continuitate fără sfârşit şi a argumentat că dincolo de cauzalitate s-ar afla nişte generalități, nişte arhetipuri atemporale, pe care le-a definit prin noțiunea de monade. Viziunile lui Leibniz coincid într-o anumită măsură cu concepția prezentată de Kant în Critica rațiunii pure, conform căreia orice problemă cu care se confruntă gândirea umană ar genera la rândul ei o serie nesfârşită de alte întrebări.

Au existat totuşi şi filosofi care au negat principiul cauzalității. De exemplu, David Hume considera în eseul Tratat asupra naturii umane că în univers ar trebui să se manifeste neapărat şi o separare dintre cauză şi efect. Fără de aceasta, trecutul, prezentul şi viitorul ar fi coexistat simultan, iar timpul ar fi fost anulat. Hume a prezentat două modele alternative: cel al unei lumi reductibile ad infinitum, în cazul absenței oricărei delimitări, şi cel al universului ce poate fi redus la nişte părți componente finite, la atomi, în cazul prezenței unei separări.

Este cuoscută legenda conform căreia Newton ar fi pus bazele ştiinței moderne, inspirându-se din ample cercetări în domeniul

alchimiei, pe care le-a ținut totuşi în secret, din simplul motiv că în caz contrar ar fi fost ridiculizat de comunitatea ştiințifică. Una dintre legile fundamentale ale fizicii postulează că orice fenomen îşi are la origine o forță de o energie egală. Acest principiu al egalității se regăseşte şi într-unul dintre cele mai importante texte alchimice, Tabula Smaragdina, tradus în româneşte de Alexandru Pop. Cel de-al doilea verset al acestui text ermetic afirmă că „tot ceea ce e jos este ca şi ceea ce e sus, iar ceea ce e sus este ca şi ceea ce e jos".

Confirmând aceeaşi lege a echivalenței, filosofia indiană Vedanta oferă două teorii alternative ce încearcă să explice cum spiritul Brahman, echivalentul indian al lui Dumnezeu, care este perfect şi unitar, a reuşit să se transforme într-un univers imperfect al multiplicității. Prima este ipoteza dualistă Parinamavada, care exprimă o viziune panteistă conform căreia existența poate să apară din non-existență. În momentul Genezei, Brahman s-a supus unor modificări reale, cu ajutorul energiei iluziei Maya. Conform teoriei Parinamavada, spiritul Brahman a devenit Maya, universul, pentru a îndeplini un scop suprem. În schimb ipoteza monistă Vivartavada, teoria suprapunerii, promovată de gânditorul Sankaracharya, afirmă că Maya şi lumea materială nu sunt nici existente, nici inexistente. Brahman, care este perfect, nu poate să devină imperfect, ci a creat doar iluzia Maya. Atunci când un aspirant spiritual învinge ignoranța şi iluzia, descoperindu-şi adevăratul eu interior, Pratyagatman, această iluzie dispare cu desăvârşire. Opinia unor filosofi occidentali că gândirea indiană nu ar fi filosofie, fiindcă nu se bazează pe demonstrații raționale se dovedeşte absolut greşită, după un studiu mai aprofundat. În India există şcoli de logică şi epistemologie, şi chiar curente ateiste şi materialiste de o vechime milenară.

În încheierea eseului De la causa, principio et uno, Giordano Bruno a afirmat că dacă ar exista în lume un obiect omniprezent, atunci orice separare ar fi anulată şi „...totul ar fi

totul”.

Orice obiect s-ar identifica cu toate celelalte obiecte din univers. Acest model al lumii prezentat de Giordano Bruno, modelul unității în diversitate, aminteşte de demonstrația spectaculoasă pe care călugărul buddhist Fazang i-ar fi făcut-o împărătesei chineze Wu Zhao. Se spune că acesta ar fi amenajat o cameră ce avea instalate oglinzi pe plafon, pe pereți şi pe podea, iar în centrul ei se afla o statuie a lui Buddha luminată de o făclie. Spre marea sa mirare, în acea cameră împărătesei i s-ar fi deschis o miraculoasă lume caleidoscopică. Un multivers, o infinitate de infinități, generată de reflecțiile nesfârşite ale lui Buddha.

De fapt, aceasta a fost doar o reprezentare metamorfozată a universului nostru real.

Experiența fantastică a imensității şi diversității infinite a universului, trăită atunci de împărăteasa chineză, seamănă cu cea a eroinei din filmul Contact, interpretată de Jodie Foster, când săvârşeşte călătoria temerară spre o planetă îndepărtată, un moment extraordinar pe care „...numai poeții ar putea să-l descrie”. Dacă ar fi să-i dăm crezare poetului Allen Ginsberg, poate că oamenii nu caută un sens sau o cauză a vieții, ci mai degrabă „...experiența trăirii”.

RECENZII

„Madia Mangalena” de Michael Haulică
(de Teodora Matei)

Am achiziționat un „Transfer” din mîna autorului la Tîrgul de carte Final Frontier – martie 2015. Cu autograf personalizat, emoții şi tot tacîmul. Nu de alta, dar recenziile, inclusiv cea din Gazetă, sunau tare bine. Cu aceeaşi ocazie mi-am făcut curaj să-i împărtăşesc teama de anumite texte, strîngerea de inimă că nu m-aş apropia de ele aşa cum şi-ar dori propriii creatori. Să fi fost zîmbetul încurajator primit deodată cu volumul, să fi fost povestirile „transferate”... Cert e că la Bookfest am recidivat cu „Madia Mangalena”, ediția a treia revăzută şi adăugită. Emoțiile erau mai diminuate, îndemnul autorului la fel de convingător.

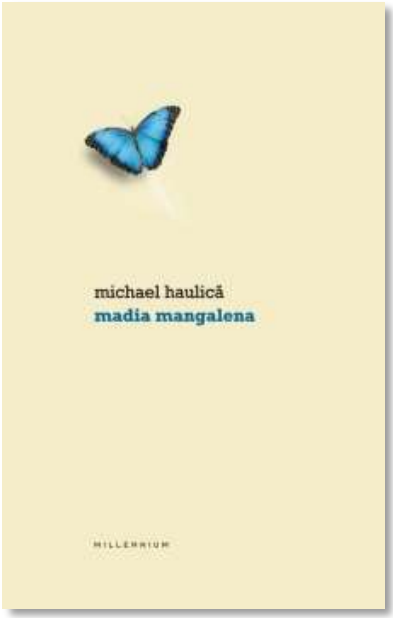

Citind, am retrăit experiența unui stop-cadru. O lamă ascuțită spintecînd un bloc de gheață, dezvăluind straturile în care timpul a încremenit, odată cu apa, ființe cu gînduri şi vise în derulare, programe ademenindu-şi operatorii, oameni în căutarea gloriei. Rostogolind blocul de gheață, n-am şti unde-i trecutul şi unde-i prezentul, aşa cum citind, n-am vrea să rupem realul de virtual, trăirile de iluzii, dorințele de obsesii. Iar dintr-un sus într-un jos al cubului de gheață, lama se retrage odată cu firele roşii ale unei rețele

fine.

Senzația plasei aruncate peste mintea cititorului m-a făcut să percep volumul ca pe un roman modular. Să-mi imaginez că nu întîmplător ordinea povestirilor e alta decît cea cronologică. Sînt motive şi personaje ce leagă istorisirile. Din loc în loc, apare cîte-o oază de poezie, cum ar fi „Sinuciderea de pe strada Mierlei", unde misterul e dat de-un paradox temporal. Ori „Mireasma tîrzie a morții", unde ideea de supraviețuire e tratată din perspective aparent diferite, însă cu aceleaşi rădăcini şi urmări. Ori „Singurătatea ploii violete", despre solitudinea conducătorilor. Tot poezie am găsit şi în „Paznic de gînd", un imn de luptă a omului ce trăieşte, împotriva celui ce poartă amintirile.

Cît despre motivele comune din povestirile cyberpunk... De fiecare dată cînd am întîlnit portocala, fie că era un produs sintetic („O portocală pe masă"), fie că-şi etala aromele în fața stimulentului îmbiind la moarte („Sihada"), fie că era avatarul Pămîntului într-un joc online imaginat de un copil („Noi, cei cu ochii arşi"), i-am asociat forma cu cea a întregului, culoarea - cu nevoia de căldură şi protecție.

Tot în „Noi, cei cu ochii arşi", aflăm că Jocul s-a născut din nevoia de a muta un Război din mediul real în cel virtual. Conflictul n-a făcut decît să-şi schimbe decorul şi strategiile. Aşa au apărut jucătorii profesionişti, cei cu ochii arşi şi şapte degete, tot aşa – helpaşii, ce m-au dus cu gîndul la hăitaşii ce însoțeau vînătorile seniorilor. Apărut din nevoia de a reduce numărul victimelor, Jocul – un alt fir roşu însăilat de-a lungul volumului – a diversificat variantele morții, ancorînd-o în două sau mai multe realități. Strategie de Joc real-virtual, plus personaje deja cunoscute şi în „Jucător pe viață, indexat la Paladini"

Dacă în povestirile dedicate Jocului, oligofrenii (fie ei paranormali sau nu) sînt doar menționați, alături de helpaşi,

„Mufişti, gofreni şi noduri” e despre limitele minții omeneşti sau despre lipsa lor şi provocarea de a răspunde la întrebările: ce înseamnă normalitatea şi cîte răspunsuri pot fi admise. Lîngă „Mufişti…” aş pune „Viermele perfecțiunii”, în care omenirea plictisită de frumusețe pune la zid normalitatea fizică. Iar lîngă „Vierme…” – „Full contact”, tot despre ciobirea perfecțiunii, despre maturizarea voită şi adevărul amintirilor.

„Madia Mangalena”, ce dă titlul volumului, e o parabolă despre iertare, ură, iubire şi necesitatea aşteptării. „Scrisoare către Madia” – o oglindă din care iubirea şi uitarea se reflectă din bărbat în femeie, un strigăt disperat despre sfințire şi viciu

„Motocentaurii dorm singuri” se citeşte de parcă am urmări o cursă de viteză pe bîrnă, cu toți atleții pe aceeaşi bîrnă: o scriere la limita dintre suav şi scabros, cu vorbe şi senzații de la granița gîndului ce nu se poate spune cu a faptei ce nu se cuvine săvîrşită. Şi totuşi se spun, totuşi se fac. De-o parte realul, de cealaltă – virtualul. Oameni şi trăiri creați de o divinitate ori de o linie de comandă.

Ce a adus nou: Multe-s noutățile, dar poate numai pentru mine, cititor întîrziat al unor scrieri de care mă ferisem. Trebuie lecturate musai în tihnă, vorbă cu vorbă, chiar şi atunci cînd nu descriu chiar tablouri idilice. Am admirat motto-urile amintind de prieteni ce au inspirat o stare sau alta.

Cu ce am rămas: „Amintirile pedepsesc, Madia. Ştiu. Acum ştiu. (…) Ochii tăi plîngeau, Madia, plîngeau, dar nu pe obrajii tăi plîngeau, nu pe obrajii tăi. În mine curgeau lacrimile tale, în mine, înapoia ochilor mei, înapoia gîndurilor mele, înapoia dorințelor mele cele ştiute şi cele în străfunduri născîndu-se ori zăcînd.” („Scrisoare către Madia”)

„Vampirul de pe strada sforii” de Sergiu Someşan (de Alexandru Lamba)

Am citit romanul „Vampirul de pe strada sforii” de Sergiu Someşan într-o permanentă aşteptare a fantasticului. Îl simțeam cumva plutind în aer, ca paranormalul într-un episod din Dosarele X, mereu după colț, mereu scurgându-se către pagina următoare. Şi, tot al fel ca-ntr-un asemenea episod, finalul a venit lăsând la latitudinea mea, ca cititor, decizia dacă am avut în mână o carte fantastică sau doar un roman polițist.

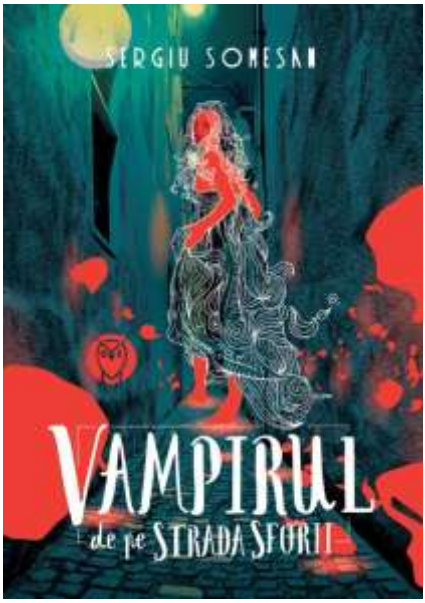

Pe scurt, acțiunea se petrece într-un Braşov contemporan, mediul principal de desfăşurare fiind centrul vechi. La fel ca-n marea majoritate a romanelor polițiste, urmărim pas cu pas ancheta pe care o serie de crime cu foarte puține indicii o stârneşte, urmărind deducțiile logice ale anchetatorilor şi metodele lor de cercetare. Probabil că împătimiții genului polițist vor fi încântați de multitudinea de detalii tehnice cu care Sergiu Someşan îşi însoțeşte firul narativ, introducerea unui personaj şcolit de FBI

adăugând un plus de credibilitate argumentată tehnicilor neortodoxe şi deducţiilor la limita logicii uzuale.

Vom afla încă de la primele pagini că acea crimă care declanşează resortul acţiunii este una ritualică, motivaţia ei căzând, pare-se, în sfera ocultismului. Iar lucrurile se complică şi mai mult, adăugând şi un plus de farmec şi mister acţiunii, atunci când o agenţie obscură de detectivi particulari intră pe fir pentru a da o mână de ajutor în anchetă.

Ceea ce atrage este, în primul rând, ingeniozitatea cu care autorul îşi alege recuzita şi felul în care combină elementele pentru a crea situaţii şi acţiuni inedite, felul în care urmele acestora sunt interpretate, în general vorbind, jocul de şah dintre ucigaş şi urmăritori.

Despre stilul narativ n-ar fi prea mult de spus. Rece şi rigid, de parcă autorul însuşi s-ar strădui să completeze o declaraţie la o secţie de poliţie, urmărind în primul rând claritatea şi luxul de amănunte, glasul autoricesc nu face excese de niciun fel. E clar că autorul nu mizează pe fascinaţia cuvintelor, ci pe acţiune, pe succesiunea strictă a cadrelor.

Oarecum în opoziţie cu stilul de scriere, personajele, unele dintre ele, par a fi desprinse dintr-o carte pentru copii. Şi nu voi argumenta altfel decât menţionând leitmotivul dialogului dintre două din ele, şi anume: „Căinii sunt proşti, pisicile sunt rele.” Cu referire la poreclele pe care, evident, le-au căpătat datorită deviaţiilor comportamentale.

Nu voi dezvălui mai mult aici, căci, dacă m-aş apuca să înşir multitudinea de obiecte cheie şi modurile în care acestea conduc într-o direcţie sau alta, aş strica farmecul lecturii. Voi spune doar că acestea sunt foarte reuşite, fără-ndoială reprezentând punctul forte al acestui roman.

Şi tot un aspect pozitiv îl reprezintă şi finalul, ancorat în real, dar care, prin mica scăpare pe care artizanul măreţului plan (plan despre care veţi afla cam pe la sfârşit, când se va revela şi ţesătura motivaţională din spatele bizareriei seriei de crime), lasă totuşi o portiţă deschisă spre fantastic, spre supranatural. Şi asta salvează întregul roman de simpla categorie „poliţist”.

DIN SERTARUL CU AMINTIRI

20 de ani de jurizare pe fast-forward
(de Cătălin Badea-Geracostea)

Când am ales forma finală a titlului, mi-am dat seama că formula mai potrivită tehnologiei de azi ar fi fost „20 de ani de jurizare – time-lapse“. Pe aproape oricare telefon mobil putem vedea fotografiile unui eveniment ca pe un filmuleț; tot pe mobil şi pe omniprezentul facebook „timeline“-ul fotografiilor permite încă o goană prin timp; fiecare ne putem face propriul trailer al filmului existenței noastre cu un time-lapse.

Pentru subiectul de-acum, o confesiune-documentar al jurizărilor mele din sf-ul românesc, din iarna 1995-1996 până în vara lui 2015, țin să folosesc expresia uşor anacronică „fast-forward“ deoarece – pe lângă nostalgia pentru nişte obiecte folosite în redarea înregistrărilor muzicale şi video – conține şi senzația avută într-o goană, într-o mânare de la spate, într-o grăbire căreia, după 20 de ani, cred că i-am cam pierdut sensul, deşi mă aflu în ea, o simt, căci, întocmai cum spunea Dan Doboş, juriile sf-ului românesc sunt aceleaşi de hăt!... de-atunci.

Trei feluri de premii, toate trei

În 20 de ani de jurizare am aflat că premiile sunt de trei feluri: prima categorie, cea mai simplă, este definită de o persoană sau o entitate care numeşte o persoană să dea premiul; a doua categorie, cea mai prezentă în istoria literară şi culturală, este definită de un juriu care dă premiul; a treia categorie, cea mai democratică şi cea mai greu de organizat, este definită de votul popular – fie că este vorba de membrii unei

comunități, fie că este vorba de o listă de votanți potențial infinită – care poate să fie ajutat de prezența unui juriu ce dă o listă de categorii şi/sau nominalizări pe categorii.

Am jurizat premii din toate categoriile. Cel mai uşor lucru este să fii singurul care hotărăşte, după cum s-a întâmplat la Concursul de proză scurtă a clubului braşovean BrAnt-Brain din decembrie 1995. Câteva zeci de plicuri cu texte trimise din întreaga țară, o trecere în revistă a lor şi a judecății mele am cuprins-o într-un articol ce mi-a apărut în ambele ediții ale Alternativelor Critice (2001 şi 2010). Vorbeam acolo despre lectură şi criterii, atunci, ca şi acum – în cea mai mare parte – eram un structuralist de imitație a lui Umberto Eco, mi-era şi-mi este mult mai uşor să judec „un concurs“ dacă am o matrice de structuri care se poate aplica pe toate textele.

Matricea asta m-a dus în juriul de la tabăra Athanoria, de la Pârâul Rece, din 1996, despre care am scris în aceeaşi carte. Acolo a fost mai complicat, întrucât, într-un juriu nu doar judeci – după criterii sau glandular, maniera nu se discută acum – ci şi negociezi. Este cineva şocat că premiile literare se negociază între membrii juriului? Ca să nu intru într-un atac al ipocriziei sau al ignoranței asupra celor mai elementare abilități sociale, pentru bunul curs al rândurilor de față, spun că, dacă mai există persoane şocate de negocierea premiilor literare în cadrul juriului – adică de faptul că niciodată, nicăieri nu a apărut Sfântul Graal al Concursului literar, proza care să fie proclamată în unanimitate drept potirul cu cerneala mântuirii – atunci acele persoane înseamnă că sunt tare, tare naive.

Ei bine, de la Athanoria, a mai urmat Timişoara, în 1998, apoi fast-forward până în 2005 – cu o pauză de jurizare la RomCon ce mi-a permis să iau şi eu un premiu pentru publicistică, datorită articolelor din Lumile Virtuale, varianta electronică – fast-forward motivat şi de faptul că, după mine, cei mai slabi ani ai fandomului românesc au fost cei de după

închiderea Jurnalului SF şi până la încheierea Anticipației, ani în care majoritatea cluburilor şi cenaclurilor din țară s-au închis, ani în care un număr semnificativ de scriitori de-abia debutați în volum au părăsit țara (Andrei Valachi, Bogdan Bucheru, Cătălin Sandu, Radu Pavel Gheo – acesta din urmă, chiar dacă s-a întors în țară, nu s-a întors cu adevărat niciodată în sf). Doar Helion, la Timişoara, se poate lăuda cu continuitate în anii aceia, mă refer la premiile sale anuale. Existența la Bucureşti şi Iaşi a unor cluburi care au păstrat numele tradiționale, cu zvâcniri concurente la Craiova şi, într-o altă grupare, tot la Timişoara, țin de istoria fandomului, nu a premiilor literare sf.

Un Colin, doi Colin... cu bucle şi paradoxe

Aşadar, fast-forward în 2005. Este anul în care Ion Hobana mă aduce în juriul premiului „Vladimir Colin“, anul cu care încep să fiu interesat în continuitatea actului de jurizare, de sensul, modalitățile şi consecințele premiului jurizat. Întocmai ca pentru experiențele de mai sus, există un material în Alternative Critice despre „Vladimir Colin“, ediția a IV-a, din 2008, dar care era valabil şi pentru 2005 şi, parțial, încă este valabil şi azi. Pe scurt, la un premiu național, jurizat de un juriu, cu studiul de caz „Vladimir Colin“ pe 2005 şi 2008, întrebările erau legate de comunicarea de la juriu către public, care comunicare să cuprindă regulamentul, criteriile de selecție... mă rog, totul. Comunicarea era şi este totul, cel puțin într-o discuție purtată de doi intelectuali, practicanți ai scrisului de ficțiune şi non-ficțiune sub sigla sf, discuție despre PREMIUL care să încununeze toate premiile.

Aici sunt nevoit să fac un ocol, „o buclă“ cum îmi place mie să îi spun, fiindcă nici atunci, nici după, la edițiile ulterioare, nici la decernările altor premii, această problemă a comunicării nu a mai fost pusă pe îndelete. Reiau cele trei tipuri de premii/jurizări

şi le introduc în problemă: la premiul decernat de o persoană/o entitate, însăşi decernarea a fost şi încă este comunicarea primă şi ultimă (exemplu, premiile „Ion Hobana“, de după 2011, probabil cea mai criptică premiere din fandomul românesc dintotdeauna); la premiile cu vot popular, RomCon-urile cu premiere in situ sau cele electronice, precum şi la premiile Galileo, comunicarea se face/s-a făcut în interiorul fandomului, pe net şi, după caz, în sala de mese; nu înțeleg şi n-am înțeles niciodată de ce exact la premiul cu un juriu ales de Ion Hobana au fost sesizate „probleme de comunicare“. Răspunsurile mele la cele trei variante ale problemei sunt următoarele: decernarea „criptică“ este acceptată de facto de fandom (ca la restul premiilor cu decernare arbitrară, indiferent de domeniu, iar mârâielile despre pierderea importanței premiului în acest fel sunt prezente şi acolo) iar singura măsură coerentă de împăcare este persistența premiului, intrarea în tradiție, după formula caravanei şi a câinilor (ceea ce îi doresc lui „Ion Hobana“, încă puțin şi nimeni n-o să mai întrebe cum se decernează, la fel ca pentru „Helion“), căci nu am văzut şi nici nu cred că voi vedea vreodată, nu numai în sf-ul românesc, în cultura română, ci în vreun loc în lume, ca un premiu decernat „criptic“ să fie refuzat de cei care îl primesc sau să fie boicotat de public, edituri, media etc.

Decernarea prin vot popular, fie la banchet, fie electronic, fie o combinație a acestora două, fie cu listă de votanți închisă, fie deschisă, nici ea nu are probleme de comunicare fiindcă discuția, oricât de haotică, din sala de mese sau de pe net, dă impresia tuturor că se ia parte la proces de către fiecare. Acest lucru este, după mine, simultan adevărat şi fals şi, împreună cu negocierea premiilor în juriu, face parte din însăşi natura paradoxală a oricărui premiu cultural şi literar.

Decernarea premiului de către un juriu... probabil pentru că pare cea mai la locul ei (fiindcă juriul, nu-i aşa?, este compus din autorități ale domeniului respectiv, chemate la îndeplinirea

acestei misiuni într-o atmosferă de înaltă mireasmă intelectuală şi sub imperiul celor mai înalte idei morale etc.) este şi cea mai discutată. Iată încă un paradox, unul de care, în ultimii 10 ani, de când jurizez pentru „Colin“, am avut parte cu vârf şi îndesat. Să ieşim din bucla de mai sus, să ne întoarcem în 2005.

Evoluţia unui premiu între ediţii. Poem?

Ediția a III-a a premiului „Vladimir Colin“ este importantă pentru mine deoarece, surpriză, mă include pe mine cu jurizarea mea cu tot. Până atunci, în 2000 şi 2001, decernat pentru 1999 şi 2000, respectiv, „Vladimir Colin“ putea trece liniştit în categoria celor date de o persoană/entitate, căci era foarte clar că modalitatea de premiere, folosind drepturile de autor din România ale lui Gerard Klein şi autoritatea lui Ion Hobana, făceau „Colin“-ul inatacabil sau, altfel spus, în afara oricărei probleme. (Aici fac o paranteză de istorie culturală: Leonard Oprea a fost cel care, înainte de 2000, pentru patru ani la rând, a dat un premiu omonim, dar nu pentru creație literară românească. Nimeni dintre premiații de către Oprea nu a refuzat premiul şi nici măcar Nicolae Manolescu nu a făcut ceva pentru sf-ul românesc după aceea. Ion Hobana a adus „Colin“-ul acasă, în fandom, după plecarea din țară a lui Leonard Oprea, redefinind premiul după criterii literare.) Ei bine, la ediția a III-a, din 2005, problemele apar sub forma mârâielilor asupra numărului de laureați, a ierarhizării (deşi la edițiile precedente nimeni n-a zis că locul al II-lea e mai bun decât I…), a acceptării, în afara banilor lui Klein, a sponsorizărilor venite, în principal, de la edituri care, altă surpriză, şi-au văzut cărțile şi autorii premiați. Răspunsuri la mârâieli nu au existat. Încă relativ în putere, Ion Hobana se baza pe atitudinea sa de non-combat – cu care a făcut carieră, de altfel – şi a lăsat apele să se liniştească după ce pietrele au ajuns la fund, inclusiv cele plate, aruncate în aşa fel încât să sară. Acest lucru nu a însemnat niciodată că nu

asculta ce se spune despre ce face. Astfel că a delegat în interiorul juriului extins (după formula de după ediția a II-a, câte un laureat de la fiecare ediție urma să facă parte din juriu, cazul lui Liviu Radu; Mircea Opriță şi cu mine am fost invitați pe parcurs; George Ceauşu era nominal în juriu încă de la început, cred; ceea ce înseamnă că juriul a avut la primele trei ediții câte doi, din nou doi şi, respectiv, cinci membri; invitarea lui Gerard Klein la prima ediție nu este echivalentă cu jurizarea de către acesta) sau, mai bine spus, ne-a cerut să îl ajutăm cu campania de comunicare/imagine pentru edițiile care au urmat.

Pe fast-forward şi fără RomCon-uri în anii precedenți şi imediat următori – ceea ce a transformat „Vladimir Colin“ în singurul premiu literar pentru sf-ul românesc cu pretenție la titulatura „național“, pentru cel puțin cinci ani – în 2008, la ediția a IV-a, problemele cu care juriul a avut să se confrunte s-au acutizat. Partea de rezolvare a lor care mi se datorează se referă la evoluția criteriilor de eligibilitate: în 2008, premiul „Colin“ nu mai este o afacere exclusivă de fandom, se renunță la ierarhizarea I, II, III, se renunță la refuzul decernării repetate către acelaşi scriitor. De asemenea, încercam – se vede în conversația amintită – să îndrept premiul spre a deveni declarat un premiu al profesioniştilor în sf, pe modelul Nebula. Un vector către acest scop, vector pe care îl folosesc de atunci, dar nu mi se datorează, este premierea lui Cornel Robu, pentru non-ficțiune. Deodată, calea introducerii unor categorii având fiecare premiul ei separat, se deschide prin diferența – evidentă, nu-i aşa? – între literatura primară şi cea secundară, literatura din literatură (critică, istorie, teorie).

Astfel că, în 2011, pornită pe când Ion Hobana era încă în viață, se desfăşoară ediția a V-a premiului „Vladimir Colin“. Istoric, aceleaşi tipuri de probleme au fost sesizate în organizare, însă fast-forward-ul din 2011 s-a datorat mult mai multor lucruri. În primul rând, moartea lui Ion Hobana: el nu a fost doar preşedintele juriului, cu un simț literar şi un bun-simț al

relațiilor inter-personale de mare clasă, combinate cu o voință de a duce lucrurile la bun sfârşit atât de rar aflată la îndemâna celor care i-am urmat, ci şi legătura cu sponsorul inițial şi legătura cu Uniunea Scriitorilor, imaginea centrală şi comunicatorul principal al premiului. În al doilea rând şi în următoarele: sf-ul românesc îşi începuse deja revirimentul, chiar dacă mai degrabă sub sigla sf&f – cu dominanta evidentă a fantasticului de toate formele, mai puțin ştiințific(e) – iar fandomul a reacționat prin înființarea de noi reviste, noi edituri, noi premii etc. Momentul 2011 a fost unul foarte delicat. Schimbarea componenței juriului a dat alți laureați decât dacă Hobana ar mai fi trăit puțin – după cum aveam s-o aflu în anii următori – ceea ce nu mă miră, ci numai încrâncenarea prezumtivilor mă va mira totdeauna. (În locul rămas liber prin plecarea lui Ion Hobana, intră Lucian-Vasile Szabo. Ca preşedinte de juriu, trece Mircea Opriță.) Schimbarea în rândul organizatorilor, pierderea sponsorilor, poate fi foarte periculoasă pentru orice activitate culturală, ce să mai vorbim despre un premiu literar de nişă. Totuşi, față de ediția a VI-a, din 2014, penultima poate fi considerată ca un mare succes: probabil sub un puseu de toleranță dat de amintirea lui Hobana şi sigur datorită sponsorului Texarom, nu a existat niciun atac asupra a cine, de ce şi cum a luat „Colin“-ul. Şi pasul următor către asumarea profesionalismului se face prin introducerea categoriei Prozei Scurte Fantastice, cu continuarea lipsită de profesionalism a „ocultării“ criteriilor de nominalizare…

Bucla de teorie. Exemplu practic recent. Nimic poetic

Aici se cere încă o buclă. Cele trei categorii de premii (cu decernare arbitrar-criptică, cu vot popular, cu juriu) am văzut că se multiplică după ce premiază ele: un concurs, creația după anumite criterii (de specie, de temă etc.) sau tot ce-i mai bun ca literatură din oraşul, provincia, țara, limba respectivă, într-un

interval de timp dat. De aici, jocul foarte interesant între tradiția unui premiu („Helion“, cu peste 30 de ediții – până şi RomCon-urile sunt mai puține!), frecvența acestuia (toată lumea vrea premii anuale… de unde pauzele lungi în RomCon), elementul de noutate şi capacitatea de revenire (pentru 2012, chiar dacă nu în 2012, s-au dat ŞAPTE premii, dacă nu greşesc!). Altfel spus, „Helion“ are frecvență, RomCon-ul are capacitate de revenire; la zece ani de la prima decernare, „Colin“-ul avea un început de tradiție, dar nu avea frecvență; „Galileo“ a avut element de noutate, a mizat pe frecvență şi îi doresc capacitate de revenire; „Ion Hobana“ a avut element de noutate, frecvență şi, sper, va deveni o tradiție etc. Fiindcă din 2012 fac parte şi din juriile RomCon-ului, indiferent dacă votarea este populară sau nu, îmi permit să spun că, dintre toate caracteristice unui premiu literar în sf&f-ul românesc pe care îl cunosc, cea mai importantă este ca premiul, dacă este anunțat/aşteptat, să se dea! Tradiția şi frecvența țin locul celui mai cult şi popular juriu, cu cele mai clare categorii şi nominalizări posibile!

Ieşim spre a ne întoarce la premiul „Colin“, ediția a VI-a, din iulie 2014. Nimic în afara gustului demonstrat al juriului şi capacității de revenire organizatorică, nu corespunde parcursului dorit al premiului fiindcă multe (prea multe?) lucruri se schimbă între ediții: se schimbă componența juriului (Mircea Opriță va ieşi către a fi laureat pentru roman sf; Liviu Radu – pentru roman fantastic; sunt înlocuiți de Cornel Robu şi, respectiv, Sebastian A. Corn), se introduc noi categorii, (fantasticul se bifurcă după roman şi proză scurtă; apare insuficient definita „căsuță“ a „textelor de frontieră“), mai mult, pentru prima dată, apar greşeli temporale în nominalizări… Of! Adăugați la acest lucru şi dispariția a şapte din opt sponsori, înainte de data decernării. Fără Sebastian A. Corn, ediția a VI-a a premiilor „Vladimir Colin“ nu ar fi existat. Şi, fără falsă modestie, toate greşelile posibile, extra-literare, pe care le puteam face eu, le-am făcut. Includ aici, paradoxal pentru mine însumi, prezența mea liniară în toate juriile „naționale“ din

ultimii trei ani. La momentul inițial, mi se părea că „RomCon“-ul şi „Colin“-ul nu ar fi ce trebuie fără mine. Acum ştiu că totul se joacă în toamna aceasta, precum şi la edițiile viitoare ale ambelor premii. Să zicem că aveam o viziune, însă pe parcurs am aflat că nu este singura posibilă.

Experienţa – fără bold. Viziunea – cu bold. Un fluture – în bold

După ce am fost numit/votat la adunarea ARCA SF din mai 2015, de la Timişoara, ca preşedinte al juriului RomCon-ului sucevean, din septembrie, şi din desfăşurarea jurizării mixte, pe fast-forward, toată istoria sf&f-ului românesc din ultimii 20 de ani mi-a trecut prin fața ochilor, la propriu, ca însemnări, articole şi e-mailuri salvate din aceşti ani, cu subiectul „jurizării concursului X, din data Y, din locul Z, de către/ŞI de către CBG“.

Ce-am făcut 20 de ani în sf-ul românesc, ca jurat, se apropie de-abia acum de acea împlinire posibilă: vreau ca RomCon-ul să dea premiile prin vot popular, electronic, asemănător cu „Hugo“-ul anglo-saxon; vreau ca premiul „Colin“ să se voteze electronic, de către juriu şi laureații de până acum, cel mai asemănător grup, ca profesionalism, pe care îl avem în România, cu cel care votează premiul „Nebula“ anglo-saxon.

Ştiu mai bine decât mulți, din experiența de mai sus, că dacă îți formulezi dorințele, judecățile, viziunea, în termenii cei mai clari şi cu maximă coerență, reuşeşti să concentrezi asupra ideilor tale cea mai mare energie negativă. Dar ştiți ce? Jurizez în sf&f-ul românesc din mileniul trecut, cu aceleaşi criterii literare, funcționarea acestui spațiu literar nu mai are noutăți pentru mine, de ce să nu scriu, în sfârşit, textul bolduit pentru care le-am scris pe toate cele de mai sus şi pentru care am avut nevoie

de anii aceştia să treacă în felul de mai sus? Pe fast-forward: indiferent câte premii „criptice“ vor mai apărea în sf&f-ul nostru, şi este bine să apară, nu văd altă modalitate de a asigura un echilibru între public şi profesionişti, între fani şi critici, între cititori şi autori, decât prin eliminarea deciziei prin jurizare, după ce un set de criterii de nominalizare este stabilit şi acceptat de majoritatea din comunitate, iar votul popular (cu listă deschisă, respectiv, închisă) este certificat de un juriu ales de comunități (fandom şi, respectiv, Colin), altul pentru fiecare ediție.

La o adică, măcar atât am învățat despre premii: sunt importante în momentul decernării pentru toată lumea, sunt indiscutabil un vârf emoțional şi, în marea majoritate, un vârf valoric al unui anumit moment dintr-un spațiu literar dat, însă vor fi întotdeauna şi peste tot numai cea mai apropiată aproximare a Lecturii Supreme, cea pe care o căutăm cu toții.

Şi închei spunând că e foarte bine aşa, fiindcă altfel n-am mai simți nevoia să căutăm şi să deschidem cartea următoare şi nici să uităm pentru a reciti cartea dinainte.

REVISTE RĂSFOITE

Bun de tipar: CPSF 32-33
(de Lucian Dragoş Bogdan)

Se spune că nu trebuie să judecăm un volum după copertă.

Obişnuiesc să cumpăr cărți din anticariate. În majoritatea covârşitoare a situațiilor, aspectul lor este fad. Coperta nu e lucioasă, iar ilustrația – dacă există – este, în cel mai fericit caz, un amestec abstract de linii, sau un colaj al cărui sens mă depăşeşte.

Totuşi, pasiunea pentru grafică şi pictură mă îndeamnă să rămân fascinat în fața unora dintre copertele actuale, ale căror ilustrații mi se par deosebite. Rotițele interioare se pun în mişcare şi încearcă să mă convingă să cumpăr cartea pur şi simplu pentru imaginea superbă care-mi apare în față. Rațiunea mă îndeamnă să răsfoiesc, totuşi, volumul, pentru a vedea dacă interiorul se ridică la nivelul ambalajului.

Aşadar, judec cărțile după conținut, dar o copertă reuşită mă poate atrage. Şi, atunci când în raft se înghesuie zeci de volume, asta oferă un avantaj. Căci, odată ce am pus mâna pe o carte şi am deschis-o, am făcut un prim pas care poate duce la cumpărarea ei în dauna alteia – poate mai bună, dar peste care am trecut cu privirea.

Dintre revistele autohtone, numărul 7 din Galileo m-a impresionat în ceea ce priveşte acest aspect. Acum i s-a adăugat şi ultimul număr al revistei CPSF Anticipația. Coperta realizată de Tudor Popa m-a trimis înapoi în timp, în vremea în care devoram romanele lui Jules Verne, călătorind alături de eroii săi în lumi care mi-au rămas pe vecie în suflet. Chiar şi numai

pentru asta şi mi-aş fi dorit să intru în posesia numărului dublu al revistei.

Ilustrația nu este întâmplătoare. În nuanțe sepia, ea aduce la viață prima povestire – de fapt, o nuvelă – care-i aparține lui Florin Pîtea. „În serviciul Maiestății Sale Imperiale” face parte dintr-o lume zugrăvită de autor şi în alte texte, toate reunite în ceea ce va fi – sper, cât mai curând – „Cartea cu scoarțe de argint, ferecate”. În nota aceea de secol al nouăsprezecelea specifică steampunkului, nuvela se concentrează pe misiunea unui agent secret care trebuie să împiedice cu orice preț izbucnirea unui război.

Autorul riscă foarte mult. Agentul Bon d’Age, filmele fraților Marx şi Engels, Pălărierul Sănătos readus la viață de Victor Rammstein, sau contele de Sandwich cu Ton – pentru a da numai câteva exemple – sunt elemente care pot fi interpretate atât ca dovadă de neseriozitate, cât şi ca jocuri de cuvinte geniale. În contextul unei narațiuni solide, cu mare atenție la detalii şi un dozaj perfect în ceea ce presupune ca un autor să se ia în serios când glumeşte, eu consider că avem de-a face cu a doua categorie. Singurul reproş pe care i l-aş putea aduce acestui text care mi-a plăcut extrem de mult este finalul, în care rezolvarea intrigii s-a produs fără a se mai pune accentul pe detaliile ce au constituit deliciul restului lecturii.

Următoarele trei texte aparțin unor autori străini şi au fost traduse – foarte frumos, după părerea mea – de Antuza Genescu.

„În avarie” de David D. Levine descrie un episod al războiului spațial purtat între Pământ şi Centura Asteroizilor. Ambele tabere dețin nave comandate de inteligențe artificiale capabile de sentimente. Una dintre ele are chiar şi amintirea morții celor două vehicule din resturile cărora a fost asamblată, iar acest amănunt îi face misiunea mult mai complexă, mai problematică. O abordare atractivă, chiar dacă nu e originală, tratată foarte frumos din punct de vedere stilistic.

„Pe câmpia spiritelor” de Lou Antonelli relatează povestea unei specii extraterestre capabile să comunice cu spiritele strămoşilor decedați. Iar atunci când survine moartea unuia dintre membrii expediției umane sosite pe planeta acelor ființe, lucrurile devin cu adevărat interesante. Mi-au plăcut ideea, stilul şi problemele morale ridicate.

Robert Charles Wilson propune în textul „Despărțiți de infinitate” ipoteza unor lumi infinite între care pendulează conştiințele noastre în funcție de linii de probabilitate. Astfel, moartea ar fi imposibilă, deoarece conştiința suprimată într-o lume posibilă trăieşte mai departe în celelalte. Ipoteza este interesantă, dar, din păcate, aprecierile mele se opresc la jumătatea povestiri. Partea a doua mi se pare excesiv de fragmentată şi, chiar dacă procedeul este justificat de rimul acțiunii, m-a îndepărtat. La final, lucrurile ajung într-o cu totul altă gamă decât restul povestirii, ceea ce a constituit un motiv în plus a simți că nu sunt pe aceeaşi lungime de undă cu ea – deşi am admirat ideea.

„Zona de est”, banda desenată a lui Viorel Pîrligras, continuă cu stabilirea contactului între călători şi locuitorii aşezării, precum şi cu punerea la punct a unui plan prin care aceştia din urmă să scape de asuprirea oamenilor de fier de la castel.

OPINII

Suntem noi arheopterixul literaturii? (de Miloş Dumbraci)

Da, prin noi mă refer chiar la tine şi la mine, cei care citim şi scriem SFFH. Cât despre Arheopterix, cred că vă amintiți din şcoală că este terapodul strămoş al clasei aviare actuale. Iar în privința dinozaurilor treaba stă cam aşa: au stăpânit lumea, au avut printre ei coloşi uimitori, dar au dispărut cu desăvârşire de pe fața Pământului. Excepție au făcut cei dintr-un grup minor şi prea puțin important la vremea lor, dar care au evoluat în păsările actuale; drept urmare, sunt şi acum printre noii stăpâni ai Terrei, mamiferele, în mii şi mii de forme superbe şi perfect adaptate la cele mai inimaginabile medii.

Cred că începeți să înțelegeți încotro bat: Literatura mainstream sunt dinozaurii: au dominat lumea imaginației, au dat naştere unor uriaşi ale căror urme ne vor uimi pentru eternitate, dar sunt pe moarte, sub asediul speciilor mai adaptate prezentului şi viitorului, adică filmele (cinema/TV) şi jocurile video. Printre uriaşii tiranozauri şi stegozauri aleargă însă, țopăie şi dau să zboare nişte micuțe creaturi pe care şi după două secole ei le ignoră drept inferioare: minoritatea SFFH. Suntem şi noi tot dinozauri compuşi din litere, material față de care viitorul nu mai are răbdare, dar deja ne-am adaptat, încă şovăielnic, la noul val.

Căci despre asta este vorba de fapt: despre ce va urma în evoluția produselor imaginare. Şi cine se pricepe mai bine la viitor decât noi, anticipatorii? Nici nu este aşa de greu, din moment ce „vremurile ce vor veni” sunt, datorită globalizării,

internetului şi accelerării tehnologice, deja peste noi, invadând şi înghesuind prezentul. Trebuie doar să vezi indiciile, semnalele pe care noi, omenirea ce va fi, ni le-am trimis înapoi în timp prin alegerile consumatorului de acum. Iar cele mai relevante sunt trei: unul evident deja, referitor la literatură şi cărți; unul contrar evidențelor prezente, referitor la filme, dar care poate fi ghicit dacă te uiți cu mare atenție la altceva (precum rețelele sociale); şi ultimul referitor la jocuri, deja identificat în nu puține povestiri şi romane SF, dar încă neluat în serios şi în realitate.

*

Înainte de a le aborda pe fiecare, să precizez însă un aspect de ansamblu, dar relevant. Privind în urmă, la istoria omenirii, putem vedea că imaginarul a fost prezent în toate timpurile şi culturile: indiferent cât de diferite sunt valorile morale şi estetice sau capacitățile tehnologice, toate, absolut toate grupurile umane, au avut poveşti. Concluzionez de aici că acestea nu vor dispărea nici în viitor, ci această nevoie va rămâne o cerere care trebuie satisfăcută.

Privind retrospectiv mai observăm însă încă ceva vital: or fi ele, plăsmuirile, un element static şi etern ca fond, dar nu şi în formă, căci aceasta a evoluat în privința simțurilor prin care sunt transmise şi percepute. Astfel, la început legendele şi religia se spuneau şi se auzeau: faza orală a literaturii se adresa simțului auditiv; apoi, prin trecerea la scris şi citit, ea a transgresat în alt simț, cel vizual, şi acum o percepem cu ochii, iar faptul că pe parcurs (prin cinematografie) a înglobat şi alte arte ce „se vedeau”, distincte inițial (imaginea, de la pictură la peliculă, dar şi dansul), doar a augmentat această mutare senzorială. Mai mult, evoluția nu a fost doar o trecere, ci o extindere: simțul vizual domină prezentul, dar cel auditiv nu a fost înlăturat, ci înglobat.

Consider însă că evoluția modalității de percepere a

imaginarului nu s-a încheiat, ci va continua prin trecerea la o altă etapă, cea a simțurilor tactil şi cinetic; la fel ca şi auzul, văzul va rămâne asimilat, dar va trece în fundal. Iar acum, după ce am stabilit faptul că imaginarul nu pleacă nicăieri ca fond, dar evoluează ca formă, să trecem la indiciile ce-i sugerează viitorul.

*

1. Literatura şi cărțile. Cred că nu este cazul să ne ascundem după deget şi să negăm evidența: literatura este în declin. Cantitativ absolut probabil că nu, din moment ce suntem peste 7 miliarde de oameni; relativ însă (proporțional), sunt convins că se scrie mult mai puțin per cap uman alfabetizat. Dar nu aici, în concret, este decăderea cea mai gravă, ci în simbolic: literatura suferă o continuă degradare a importanței acordate de public.

Aici nu vă uitați în jurul vostru: noi suntem cititori şi ne împrietenim cu cititori, dar dincolo de noi este o uriaşă umanitate de telespectatori, cei mai neavizați receptori; apoi de internauți, ceva mai cunoscători, dar încă departe de a fi literați; şi peste ei, în cazul mai fericit al celor care ştiu ce vor, cinefili şi gameri. Majoritatea covârşitoare a acestor consumatori nu mai percep literatura ca un element necesar vieții lor şi nu mai sunt interesați să lectureze cărți; nici nu mai privesc marii scriitori (în cazul improbabil în care aud de ei) ca pe nişte „monştri sacri" demni de respect.

Pe scurt, pentru miliarde literatura nu mai contează, iar proporția celor indiferenți creşte în totalul omenirii, chiar mai repede decât a celor ne-educați pur şi simplu (adică sunt din ce în ce mai mulți care au trecut inclusiv prin studii liceale şi tot nu mai citesc, nu mă refer doar la locuitorii de las favelas şi ghetouri).

Adăugăm la asta şi decăderea cantitativă a pieței editoriale (se

cumpără mai puține cărți, indiferent că-s pe hârtie sau în format electronic), dar şi calitativă şi putem identifica un trend pe cât de evident pe atât de trist: literații sunt dinozauri, se îndreaptă spre extincție.

*

2. Filmele. Indiferent că ne referim la forma cea mai artistică, cinematografia, la sora sa populist-degenerată, televiziunea, sau la noul puştan plin de avânt, dar nu şi de bun-gust, video-internetul, audiovizualul domină prezentul în mod covârşitor. Filmele sunt tiranozaurii şi raptorii pieței actuale de imaginar: stăpânesc arogant toate nişele, ca nişte prădători de vârf inegalabili. Vedetele lumii nu mai sunt scriitorii, pictorii, compozitorii sau balerinii, ci actorii, regizorii şi francizele, deja entități cu viață independentă de cea a oamenilor care le servesc. Dar, dacă ştii unde să te uiți, vei vedea semnele decadenței, iar filmele vor fi similare monştrilor antedeluvieni şi în epilog: vor dispărea.

De ce spun asta, pe ce mă bazez? Deşi probabil că primul lucru la care o să vă gândiți va fi evident degradarea calitativă (per total, cinematografia actuală este din ce în ce mai proastă în fond – ca idei – şi formă – ca exprimare), nu veți avea dreptate decât parțial. Tembelizarea Hollywood-ului (că de TV nu mai vorbesc) este un simptom, nu o cauză. Piața filmelor, implicit a celor din spatele lor (scenarişti, producători, actori) este una adaptabilă în sens capitalist, conform principiului darwinian al supraviețuirii celui mai potrivit („survival of the fittest”, aici cel mai grabnic aducător de bani). Peliculele sunt tot mai proaste pentru că, în urmărirea profitului, trebuie să satisfacă publicul. Acesta fiind din ce în ce mai numeros, este şi tot mai divers, iar atunci soluția pentru a atrage milioane de spectatori este să foloseşti rețete care să rezoneze cu cât mai mulți indivizi.

Problema însă este că atingerea simultană a unor gusturi

diverse se poate face doar printr-o diluare a specificităților, o tindere către general ce va sfârşi prin a satisface nițel pe toată lumea şi a nemulțumi cu câte ceva diferit pe fiecare. Ei bine, aici se găseşte sămânța pieirii, sădită recent (de două decenii) de alt actor proaspăt apărut printre noi: socializarea pe internet.

În mediul virtual, fiecare consumator găseşte exact ceea ce caută el ca persoană: forumuri, grupuri de Facebook, site-uri specializate. Nu contează cât de rară, complexă, ilegală/imorală este ținta sa imaginară, fie ea o anumită formă de artă, un hobby sau o preferință sexuală. Ea există pe internet şi tot acolo sunt şi alții ca el; îşi va satisface nevoia imaginară vizată şi simultan şi pe cea primară de apartenență. Mai mult, va avea decizia, controlul. El va alege ce vizualizează şi ce nu, precum şi în ce ordine. Publicul actual versat, post-modern am putea spune, nu mai vrea să se uite la ceva unde alții au decis cât durează, cum arată personajele, cum evoluează povestea şi aşa mai departe. Nu mai este dispus, pe banii şi timpul lui, să cedeze altora controlul. Vrea să fie el regizorul/scriitorul.

Şi acesta este începutul sfârşitului pentru audiovizual: nu poate oferi asta. Nu poate realiza zeci şi sute de versiuni ale unui film pentru a mulțumi nenumărate grupuri-țintă cu gusturi similare până la un punct, dar divergente de acolo. Nu este fezabil, nu este rentabil, nu deține mijloacele tehnice să distribuie aşa ceva. Iar numărul spectatorilor activi (controlatori) va creşte continuu, prin extinderea internetului şi explozia de „alfabetizare virtuală", în defavoarea celor pasivi, care se îndreaptă cuminți spre cinema sau televizor pentru a înghiți ce le-a preparat cineva din altă clasă, de pe alt continent şi practic din altă lume.

Există însă deja printre noi cei care pot face asta. Mamiferele, viitorul.

*

3. Jocurile video. De ce are R.R. Martin un asemenea succes monstruos în cele două medii destinate pieirii, dar încă pe final de grandoare (cărțile) şi în plină glorie (TV)? Pentru că oferă spectaculos de bine ceva ce a stat probabil în spatele inventării poveştilor şi a rămas vital în producția de imaginar de la începuturi până în prezent: nevoia omului de a fi uimit, surprins, „smuls de pe picioare” (în engleză „awe”).

Parțial, această necesitate psihologică se datorează plăcerii corporale a adrenalinei, dar pe de altă parte are un element comun cu existența religiei (şi mii de ani legendele au contopit credința şi poveştile, mult mai târziu fiind separat imaginarul sacru de cel profan). Acesta provine din caracteristica noastră gregară: suntem primate care trăim în grupuri fluide social, dar întotdeauna ierarhizate. Avem imprimat genetic în minte instinctul de supunere (chiar dacă nu oarbă ca la insecte) față de lideri, față de masculul alpha, nevoia de a primi îndrumare şi control, de a avea certitudinea că există cineva care „ştie” ferm ceea ce nouă ne este neclar, fie el zeu, rege sau general.

Nu se contrazice asta cu dorința de control de la punctul 2, mă veți întreba? Nu, nu se infirmă reciproc, pentru că ierarhia la grupurile de oameni (ca şi la alte antropoide precum cimpanzeii) este în esență conflictuală: simțim nevoia să ne spună masculul alpha ce trebuie făcut, dar şi pe cea de a provoca ordinea socială pentru a urca pe la rangul beta, sau, de ce nu, chiar la vârful suprem dacă putem.

Atunci, produsul imaginar optim pentru consumatorul post-modern este cel în care are control asupra evoluției poveştii, dar există şi vocea auctorială, ”zeul” care în puncte cheie să îl surprindă, iar în momentele de indecizie să-i poată oferi căi de înaintare. Cărțile oferă vocea auctorială şi o mică doză de control (citeşti cât vrei, când vrei, îți formezi opinii proprii despre ce a vrut autorul să zică etc.); filmele oferă mult mai mult element ”wow!”, dar îți iau controlul complet; iar internetul îți

dăruieşte libertatea absolută, dar este un haos confuz, fără zei.

Există însă o specie care a apărut foarte recent (din anii 80-90), jocurile video, dintre care şi mai recent (10-15 ani) s-a desprins vestitorul viitorului, o minoritate deocamdată: cele în care ai controlul deciziilor, unde alegerile tale influențează evoluția poveştii şi a lumii şi personajelor (ca seriile fantasy Elder Scrolls, Dragon Age şi Witcher sau SF precum Fallout, Mass Effect, Deus Ex). Acestea reprezintă primul hibrid consumator-povestitor în care amândoi sunt autor împreună, iar nevoile contradictorii de control şi de ”awe” pot fi satisfăcute simultan.

Mai mult, în paralel cu această apariție în plan de idei se desfăşoară, chiar acum, o altă evoluție, tehnologică de această dată şi probabil începutul unei revoluții pe care majoritatea omenirii nici nu o bănuieşte încă dar eu estimez că va fi ”game-changing” la nivelul celor agricole şi industriale: realitatea virtuală. Instrumentele pătrunderii în această nouă lume (precum Virtuix Omni sau Oculus Rift) încep să devină fiabile şi pe viitor vor deveni şi accesibile ca preț. Iar dacă vor urma ritmul de ieftinire şi creştere a capacităților specific tehnicii de calcul (de exemplu memoriile), acest viitor este mai apropiat decât putem bănui. O viziune a trecerii unui prag într-o altă categorie de percepție/mod de funcționare pe care autorii de SF (cum ar fi Philip K. Dick acum câteva decenii) au avut-o de mult, încă din vremuri când calculatoarele actuale erau inimaginabile.

Dar nu datorită acestei previziuni suntem noi, SFFH-iştii, strămoşii păsărilor ce vor supraviețui în lumea nouă, din care dinozaurii precum filmele şi cărțile vor dispărea, fiind înlocuite de jocuri evoluate, de meta-realitate (post-realitate?). Ci pentru că suntem deja acolo, în sămânța din care va exploda virtualitatea. Toate, absolut toate seriile de jocuri exemplificate sunt exclusiv SF sau Fantasy, iar cei care le-au scris pot, în unele dintre ele, să rivalizeze în calitatea scrierii cu autori

consacrați (de exemplu Dragon Age Origins, zic eu) sau chiar sunt excelente adaptări ale unora celebri pe hârtie (Andrzej Sapkowski la Witcher).

De ce? Pentru că aceste genuri literare se potrivesc cel mai bine noii idei de hibridizare control-libertate. Mixtura respectivă necesită ca publicul consumator să aibă o gamă largă de opțiuni, de fire narative alternative, care pentru a oferi surprize să nu se bazeze pe o realitate deja cunoscută în avans. La asemenea cerințe majoritatea literaturii mainstream nu poate face față suficient de spectaculos (iar cererea de factor ”wow” este în creştere explozivă în toate artele, să ținem cont şi de asta) şi, sincer vorbind, nici nu are disponibilitatea să se adapteze la această nouă formă de manifestare artistică, percepută drept copilărească (aşa cum şi SFFH-ul este încă denigrat ca fiind neserios şi imatur).

*

Pe scurt, consider că literatura şi filmele în formele actuale sunt dinozauri, monştri grandioşi care vor dispărea odată cu iminenta revoluție a realității virtuale (VR), elemente din ele urmând a fi înghițite în jocurile video ce vor evolua din cele prezente (evident că şi acestea vor fi în VR cu totul altceva decât acum). Viitorul ”poveştilor”, a producției de imaginar, va fi constituit de meta-realitatea urmaşilor prezentelor jocuri bazate pe evoluția narațiunii în funcție de deciziile consumatorului.

Ce se va întâmpla cu realitatea adevărată şi în ce relație vom mai fi cu ea, asta e în sine un subiect complex, demn de alt articol.

Noua specie artistică nu va însemna şi dispariția scriitorilor, ci le va asigura supraviețuirea (chiar evoluția) prin accesul la forme mai expresive de exprimare, care vor îngloba în VR toate simțurile: vom participa ca ”cititori-spectatori” la poveste citind

text, văzând imagini, auzind, mergând/alergând/luptând, pipăind, simțind poate şi durere sau gust şi miros. Şi mai ales luând decizii.

Mai mult, eu personal cred că vom asista la o renaştere calitativă, întrucât şi în prezent deja uneori jocurile, mai orientate spre experiența fiecărui jucător, oferă poveşti mai bune decât cinematografia şi literatura excesiv de comercializate şi masificate. Iar de această revoluție a producției/distribuirii de imaginar individualizat vor profita cel mai bine SFFH-iştii, care prezintă cele mai bune (pre)adaptări utile în noul mediu (pe care, culmea, tot ei l-au anticipat).

De aceea, dragii mei cititori şi scriitori de SF, cred eu că tocmai noi suntem Arheopterixul care va asigura supraviețuirea literaturii în fața unei iminente extincții în masă.

AUTORUL ÎȘI PREZINTĂ CARTEA

Lenghel Eugen despre „Numărătoare Inversă” (de Eugen Lenghel)

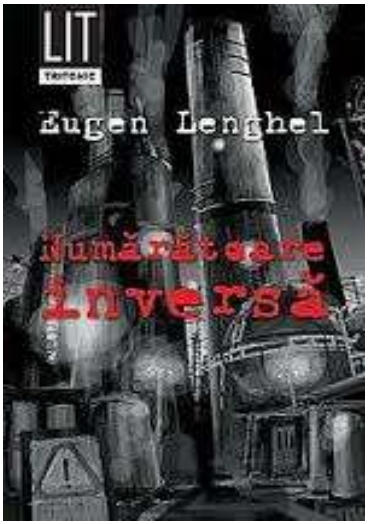

Titlu: Numărătoare Inversă

Autor: Eugen Lenghel

Colectia: Lit

Categoria: Proză scurtă

ISBN: 978-606-8571-84-3, Format: 13 x 20 cm, 104 pag, Aparitie: 2014, Noiembrie

Pentru mulți, conținutul primului meu volum – „9 Istorii reutilizate”, nu a fost o surpriză. Unele povestiri au apărut online, o parte chiar în Gazeta SF. Deşi parte din ele sunt componente ale unor proiecte mai largi, am considerat că este util şi antrenant să vi le ofer, parțial pentru a vă smulge o confirmare, o apreciere, în privința ideilor şi a stilului cel mai potrivit. Majoritatea celor care mi-au făcut cunoscută opinia mi-au confirmat că „Fermierul virtual” este proza cea mai apropiată de public.

Totuşi, m-am gândit că ar fi mai interesantă povestea celui

de-al doilea volum al meu. De fapt e o istorie mult mai simplă decât a primului, dar acoperă o perioadă mai mare de timp. Dacă primul volum este mai mult un colaj avertisment format din povestiri recente, în al doilea – „Numărătoare Inversă", am folosit povestirile mai vechi. Mai mulți cititori auziseră deja de trei dintre ele, fiind deja publicate acum mai bine de 25 de ani. Anul trecut erau exact 25 de la prima apariție în Almanahul Anticipația 1990. Pentru majoritatea aceste repere sunt prea puțin importante, dar pentru mine au însemnat mult, fiind şi unul dintre motivele care m-au determinat să le prind într-un volum, într-o recuperare a trecutului care pune la îndemâna cititorilor de azi proze din tiraje de mult uitate.

„Cutia roşie" are o poveste simplă. Pentru acel an 1989, se dorea ca Almanahul Anticipația să conțină o secțiune dedicată Cenaclului Solaris. Strângerea textelor începuse şi se terminase în 1988, totul se făcea cu mult timp înainte, era nevoie de aprobări, de lecturi ale cenzurii, etc. O întreagă bucătărie neştiută de noi, motiv pentru care nici data apariției nu era fixată. Nu voi spune cine a mai dat texte atunci, cert este că au fost refuzate. Centrul de greutate al fandomului bucureşteanse se mutase deja la ProspectArt, se discuta o eventuală revistă Crom sau Krom, majoritatea celor care se făcuseră remarcați depăşiseră stadiul de studenți. Doar Grămescu şi Dănuț Ungureanu mai treceau din nostalgie, uneori C.M.T şi Lăzărescu. Bineînțeles şi Dina Paligora, ca reprezentantă a editurii Albatros, fiind mereu în căutare de autori.

Dacă aş fi stiut atunci că textele se plătesc la coală, poate aş fi scris mai mult. Poate că aş fi scris un roman de 900 de pagini, cu indiferent ce subiect. Nu am ştiut şi probabil nici nu mă interesa, aşa că am scris exact ce-mi imaginam, cu prea puține influențe, mai ales din partea televizorului. Scriam noaptea, printre picături, după ce mă întorceam rupt după o zi cu muncă şi cursuri la seral, asta când nu eram în schimbul trei. Duminica, mai mergeam la Solaris, după care... urma altă

săptămână cu 6 zile lucrătoare.

Circulau filmele care se puteau vedea la unul sau la altul acasă. Mai ales în Ardeal sau de la Craiova încolo, pe unde se puteau prinde sârbii, aveai acces la filmele şi muzica vestului. Un singur film am văzut aşa, Mad Max, decolorat, cârpit, de pe o bandă vai de mama ei. Suficient ca să-l caut cu aviditate după revoluție. Dar eram deja specialist al filmelor cu John Wayne, Charlie Chaplin sau Fernandel. În fine, se pot spune multe lucruri despre epoca aceea, dar voi aminti câteva care chiar au meritat.

Am văzut în direct primii paşi pe Lună în 1969, la un televizor alb-negru, pe vremea aceea nou-nouț. Nu am fost la parada facută de astronauții americani când au venit în România, dar am fost la Dalles, unde era expoziția americană şi am avut ocazia să văd minunatele culori ale tablourilor dedicate indienilor americani, călare sau nu, în mijlocul preeriei. Preeria în făcări, Colorado, Modulul lunar. Toate acestea erau imagini vii pentru mine şi eram convins că urmează un viitor exploziv în care totul poate fi posibil.

Asta şi volumele de Asimov, ciclul Fundației, pe care le-am primit de la Graur, contra unei sume ruşinoase, într-una din şedințele de la ProspectArt. Volume tocite şi răs-tocite de câte ori am citit acele pagini copiate după originalul în engleză, la un Gestetner obosit – poate acelaşi la care s-a tipărit primul fanzin românesc.

De ce am scris „Cutia roşie” aşa? Pentru că eram programator în devenire şi eram deja familiarizat cu calculatoarele, limbajele de programare, mediul respectiv. Pentru că îmi plăcea fizica şi odată demult, am vrut să mă fac cercetător, cum este acum Teodorescu. Pentru că deja ştiam că lumea nu este simplă şi regulile nu sunt mereu respectate, nici chiar în acel regim spartan în care o familie mono-parentală era ostracizată şi

mereu împinsă în afara comunității. Şi pentru că habar nu aveam că azi, în România, indiferent de calificare poți risca să nu găsești slujbă. Astfel că o mamă singură, cu un copil, poate avea slujbă de dactilografă, indiferent câte diplome are, numai să vrea să muncească. La noi, asta se cheamă să profiți de oportunitate.

În „Cutia roşie" am vrut să imaginez un viitor în care copiii, fără a fi genii sau plini de ambiție, de dorința de a face şi a drege, încep să intervină în realitate dintr-o joacă mereu mai complexă, pentru că dezvoltarea tehologică le permite acest lucru şi pentru că adulții, supraveghetorii lor presupuşi, sunt la fel de mult copii, naivi, neatenți şi prea puțin capabili de viziuni realiste. Nici măcar bătrânelul care apare episodic nu este deosebit de competent.

O singură remarcă, poate două. Am scris această proză ca să treacă de cenzură. Dialogurile, deşi acum par artificiale, erau desprinse din standardele de atunci, cu minim de subînțelesuri şi cât mai anoste. Nu aveam încotro, nici personajul principal nu străluceşte de stabilitate şi putere de concentrare. Da, a avut performanțe, dar loviturile sorții au pus-o la pământ. Iar plachetele electronice din versiunea originală, le-am redenumit tablete electronice, pentru că acesta este sensul şi de ce să nu folosim vocabularul curent. De ce am mai folosi comunicator sau videotelefon când este vorba clar de telefon. Şi smartfon/ smartphone este pretențios. Eu doar vă invit s-o citiți, veți mai găsi şi alte surprize între rândurile acestei povestiri. Anecdotic, în 2010, după ani şi ani departe de fandom, o singură persoană m-a şocat, pentru că a putut asocia numele meu cu acea antică povestire din Almanah. Era Bebe librarul, care ținea minte toate numele de autori şi de povestiri. Era prima ieşire la berea de după cenaclu, după prima şedință de Prospectart la care participam la mai bine de douăzeci de ani.

Următoarele două povestiri, „Insula de ceară" şi „Primii paşi, întâiul dans" au fost scrise cam în aceeaşi perioadă şi mi-au fost

cerute în 1990 pentru Colecția de Povestiri SF. Cu apariție lunară, colecția s-a încheiat din păcate după al şaselea număr, fără explicații prea multe. Bani erau, revistele, care conțineau textele unui singur autor în fiecare număr, se vindeau. Orice era SF pe vremea aceea, în 1990-1991 se vindea foarte repede. Nu voi spune prea mult despre ele, decât că au fost la fel de bine plătite ca cea din Almanah. Şi aici vin cu o digresiune. Drepturile de autor erau mai respectate atunci decât acum. Cuvântul tipărit avea valoare şi puteai să trăieşti din scris. Doar că nimeni nu îți spunea asta. Lumea şi societatea românească s-au degradat într-un asemenea hal, că nimeni nu mai trăieşte decent indiferent de meserie. Deşi în alte țări se poate. „Insula de ceară" prelua ceva din cinismul unui capitalism dezlănțuit, care distruge oameni şi natură deopotrivă, anulând omul şi înlocuindu-l cu instituții depersonalizate. „Primii paşi..." sunt inspirați poate de „Cor Serpentis" ai lui Efremov. Cu diferența că acea comunicare inter-specii am considerat-o mai curând o întâmplare, o abilitate care nu ține de inteligență algoritmică, ci mai curând de frecvențe naturale, de capacitatea universală de a rezona a formelor biologice. Aceasta ar trebui să fie telepatia şi nu o magie prost înțeleasă. Deşi are aceeaşi temă, a contactului între civilizații, tratarea este evident alta, rezolvarea, fie ea identic pozitivă, fiind dependentă de un factor aleatoriu, o şansă care la fel de bine poate fi şi neşansă.

Între cele două de mai sus se află un pamflet ecologist împotriva inabilității umanității de a-şi menține un mediu de viață nepoluat şi adecvat. „NOxigen 17.95" este o povestire despre o limită inferioară a concentrației de oxigen în aerul respirat, limită de la care intervine asfixia cerebrală şi incapacitatea de a raționa. Nu mă voi referi la cine şi de ce, voi face trimitere doar la articole de studiu ale mediului care expun cu dovezi şi măsurători foarte clare faptul că în marile oraşe concentrația de oxigen în aer poate coborî până la 19%. Cu doar un procent mai sus decât limita enunțată în povestire.

„Breakpoint” – pentru mine şi mulți alții care lucrau cu calculatoare înainte de ’90 avea o semnificație aparte. Era comanda care oprea totul, punctul de întrerupere în care memoria calculatorului se salva şi programatorul putea interveni schimbând parametrii. O modificarea a regulilor de joc, în timpul jocului. Inițial a fost scrisă pentru a participa la unul din concursurile de pe atunci. Problema era prezentă chiar din start – nimeni nu voia să accepte titluri în engleză.

„La orizont, mereu limita” e o poveste simbolică despre o luptă pe care o dăm mai mult în noi înşine, într-un univers închis în sine, din care este imposibil de evadat. Învățarea este doar readucerea aminte a lucrurilor ştiute. Scrisă în aceeaşi perioadă ’88-’89, odată cu „Breakpoint”, fără modificări sau modernizări. Aceste ultime două povestiri le-am dedicat la momentul acestei prime apariții în volum celor doi dispăruți ai anului 2014, prieteni de mult cunoscuți şi apropiați colaboratori. Nu m-am gândit că cineva ar putea să-şi imagineze că ar fi inspirate din operele celor doi. O astfel de ipoteză e absurdă.

De ce „Numărătoare inversă”? pentru că volumul este un excurs spre origine, spre momentul zero. Este o recuperare spre aducere aminte şi spre consolidarea primului volum. Este complementarul primului volum, „9 Istorii reutilizate” prin perioada în care au fost scrise prozele şi prin conținutul lor dar, fără îndoială gama tematică abordată nu este mai puțin generoasă.

Vă invit la lectură, asigurându-vă că nu e vorba de universuri pretențioase, cu inovații lexicale generatoare de migrene şi, dacă nu place criticilor, cu siguranță place publicului.

Volumele amintite sunt publicate la Editura Tritonic, pot fi găsite pe Elefant, Cărtureşti şi în mod sigur la Librăria Open Art, şi pot fi comandate şi prin intermediul revistei Fictiuni.ro. Trimiteți-ne o cerere şi vă vom răspunde.

CĂRȚI ȘI AUTORI

Cum ar fi arătat FUNDAȚIA dacă ar fi fost creată de...
(de Lucian Dragoş Bogdan)

Oliviu CRÂZNIC

Eram doar un simplu provincial care nu văzuse niciodată Trantorul. Mai precis, nu în toată splendoarea lăudată de cronici şi, sincer, nu reuşeam să-mi imaginez că tot ce apărea pe hipervideo, ori în spectacolele emisiunilor tridimensionale de ştiri prezentau fidel realitatea, fără a fi doar nişte prelucrări înfrumusețate ale unor imagini groteşti. Asistasem acolo, incredul, la o Încoronare Imperială în care apele cântau dulce şi trist, înălțându-se sculptural către cerul alb ca pielea fecioarelor regiene. Conduşi lin de gondole din macherit purpuriu, urmărisem bărbați eleganți purtând pălărie pestriță cu pana-Nopții, asortată costumelor uniflauşate, vişiniu-crem şi femei suple, delicat protejate de uşoare, străvezii halate liliachii, fin brodate cu motive oceanice, ce participau la deschiderea vreunui Consiliu Galactic.

Trebuie ştiut că, deşi îmi petrecusem toată viața sub cerul de gheață verde al Synnaxului, o planetă izolată dintr-un sistem stelar aflat la periferiile Curentului Albastru, accesul la civilizație nu-mi fusese refuzat. În epoca aceea, în care oamenii se răspândiseră în spațiu transformând în casă fiecare planetă locuibilă, nu s-ar fi putut afirma una ca asta despre niciun colțişor al Galaxiei.

Pe atunci existau aproape douăzeci şi cinci de milioane de

planete locuite, toate supuse Imperiului, a cărui capitală se afla pe Trantor, un oraş ce eclipsa orice altă aşezare umană ridicat pe întreaga planetă, atât cât o permitea relieful. Meterezele clădirilor, groase, se înălțau maiestuoase şi amenințătoare spre cer, răzbătând prin norii groşi, negri. Era ultima jumătate de secol în care se mai putea consemna o asemenea vasalitate, însă eu, neimplicat în politica Imperiului şi călătorind rar pe alte meleaguri, avusesem relații destul de bune cu toți călătorii întâlniți pe drum, cărora le vorbeam, destul de bine, limba.

Pentru mine, călătoria aceea reprezenta apogeul incontestabil al fragedei mele cariere ştiințifice. Nu era prima mea ieşire în spațiu. Rapoartele Noului Dominic mă indicaseră ca ştiind la nivel acceptabil limba allahă, ca prezentând încredere, ba mai mult, ca fiind un individ dispus, pentru câțiva imperi, să se aventureze dincolo de unicul satelit al Synnaxului – acolo unde păşisem cândva ca să culeg date pentru teza de doctorat consacrată mecanicii derivei meteoriților. Riscurile zborului spațial, în mod obişnuit imense, fuseseră mult diminuate în vremurile acelea, când era indiferent dacă parcurgeai o jumătate de milion de kilometri, sau tot atâția ani-lumină.

M-am încordat puțin înaintea Saltului prin hiperspațiu, un fenomen de care nu aveai parte în simplele zboruri interplanetare. Saltul rămânea, şi probabil că avea să rămână de-a pururi, unica metodă practică de călătorie interstelară. Prin spațiul obişnuit nu te puteai deplasa cu o viteză mai mare decât cea a luminii vizibile – un amănunt ştiințific ce făcea parte dintre cele mai cunoscute încă din zorii uitați ai istoriei umane – iar asta ar fi însemnat ani buni de călătorie chiar şi între sistemele populate aflate foarte aproape unele de celelalte. Pe de altă parte, prin hiperspațiu, regiunea aceea inimaginabil de tăcută, căreia îi lipsea senzația de viață, fie ea chiar una aflată în aşteptare atentă, care nu era nici spațiu sau timp, nici materie sau energie, pe scurt, nu era nimic cunoscut, puteai străbate Galaxia într-o clipită pe toată lungimea ei.

Am aşteptat primul Salt cu o teamă imperceptibilă cuibărită în fundul stomacului, înfăşurat strâns în mantaua albicioasă, ruptă. Vedeam prost din cauza culorii polare atotprezente şi a luciului coleric-dăunător provocat de aceasta, însă refuzam să port cârpa protectoare, țesută din material rar, pe care ceilalți călători şi-o legaseră dezinvolt peste ochi pentru a evita pericolul de orbire. Cumva, mă simțeam depăşit de situație. N-a contat. Totul a luat sfârşit printr-o simplă trepidație neînsemnată, un mărunt tremur interior terminat înainte de a putea fi sigur că-l simțisem. Asta fusese totul!

Liviu SURUGIU

ANUL 12067E.G., ANUL 1 E.F.

Imperiul Galactic, sistemul planetei capitală Trantor

Aflată în una din rarele sale curse spațiale între Synnax şi Trantor, nava se opri din Salt ca un submarin ieşit la suprafață.

Gaal Dornick păşi nestingherit în salonul de observație spațială, precum profesorul Aronnax în exoticul salon de pe Nautilus. Aşteptă în mijlocul sălii, emoționat ca un şcolar în fața primului examen. Echipat cu un costum mai degrabă de influență provincială, proaspătul doctor în matematică aştepta să vadă Trantorul, unde avea să se alăture vastului şi cumva misteriosului Proiect Seldon.

De cinci pe cinci metri şi de două ori mai înalt, habitaclul avea ferestre acoperite cu obloane de oțel care se ridicau la ore anunțate din timp.

Un ofițer de punte intră în încăpere şi anunță:

— Salonul de observare va fi închis pentru restul călătoriei. Pregătiți-vă de asolizare!

— Domnule, se întoarse Gaal cu o față dezamăgită, n-aş putea să mai rămân? Aş dori să văd Trantorul.

— Şi?! făcu nervos omul pe a cărui uniformă era brodată emblema imperială „Soarele-şi-nava-spațială”. Crezi că suntem un iaht spațial? Coborâm în vrie în partea soarelui. Cred că nu doreşti să fii orbit, ars şi iradiat în acelaşi timp, nu?

— Voiam să spun că aş dori să văd planeta din spațiu.

— E interzis!

— Şi tot ceea ce e interzis mă intrigă, se repezi Gaal la dispozitivul care acționa obloanele.

În clipa următoare, biciul neuronic țâşni de la brâul ofițerului şi-l atinse pe tânăr, făcând o mie de flăcări dureroase să danseze în burta lui ca tot atâtea lumânări într-o candelă antopomorfă.

— De ce nu te înscrii la un tur spațial, după ce ajungi pe planetă? îl ironiză militarul. Este ieftin.

Simți o ciudată plăcere în a acționa el obloanele. Rămas nemişcat la podea, Gaal văzu prima imagine a soarelui lui Trantor: un grăunte alb, printre nenumărați alții asemănători, dar a cărui strălucire le acoperea pe celelalte, eclipsându-le şi alungându-le din jur.

Era aproape o copilărie să se simtă dezamăgit, totuşi aceste sentimente vin aproape la fel de des şi pentru adulți.

— Oricum, Trantorul n-ar fi decât o ceață sură, puştiule!

Tânărul întoarse cu greu capul şi-l privi peste umăr.

— Vă mulțumesc foarte mult, scrâşni el.

Ofițerul se depărta încet, în timp ce Gaal nu mai mişca. În clipa următoare câteva personaje îl învăluiră cu pelerinele albastre.

ARTĂ IMAGINARĂ

Coperte potrivite XIII
(de John Dobro)

Şi mai multe poveşti spuse prin imagini:

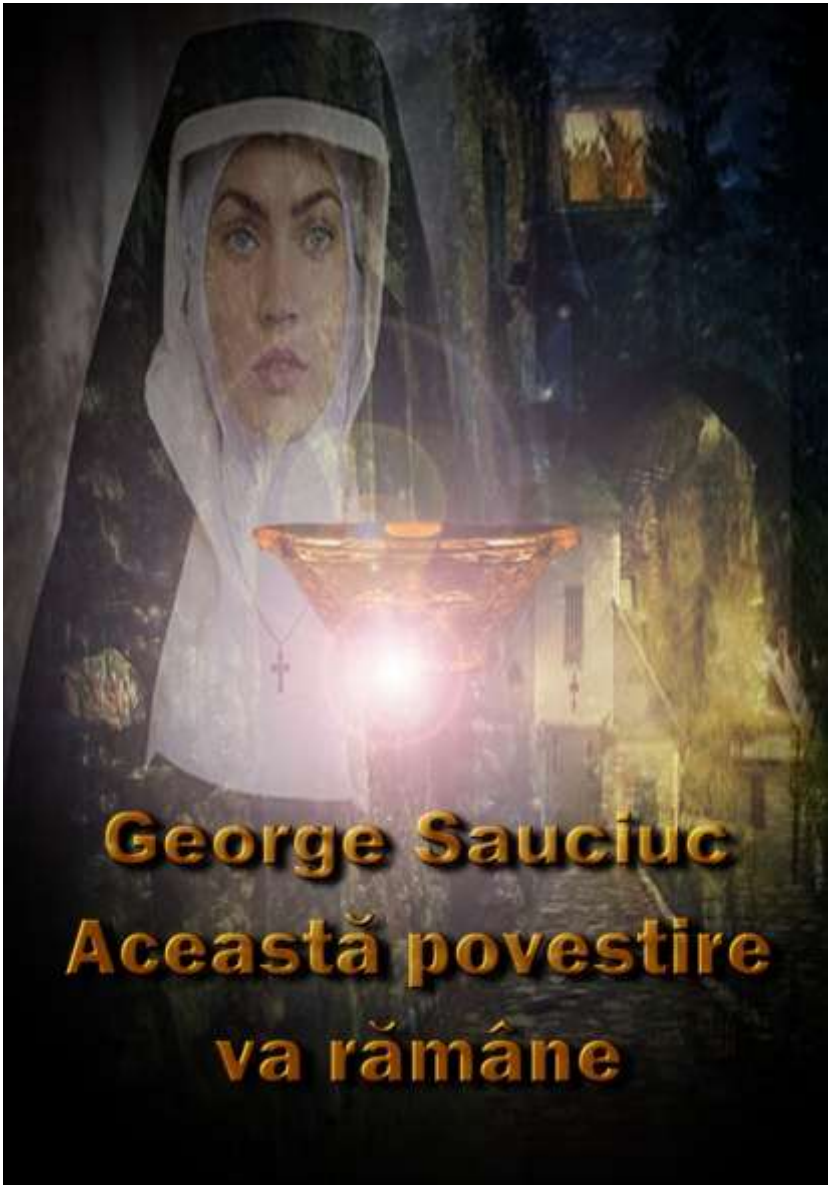
George Sauciuc
Această povestire
va rămâne

Florin Purlucă
PRAF

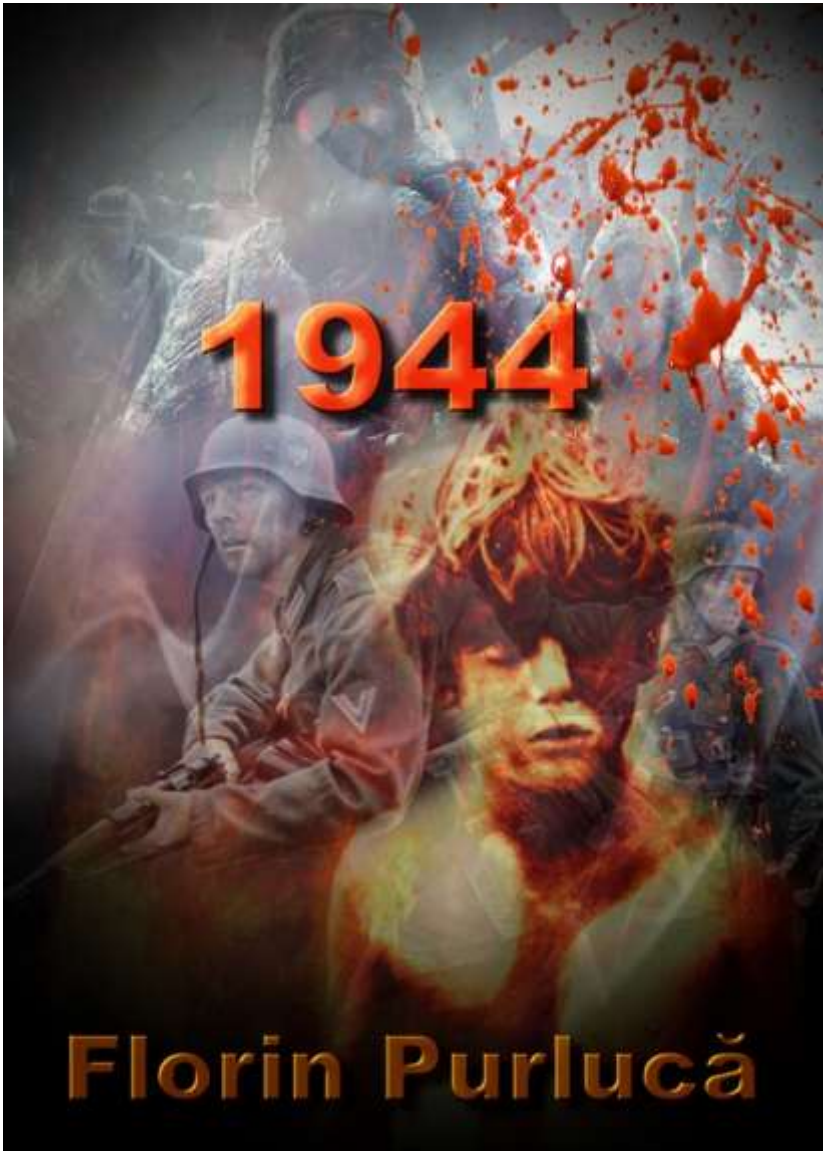
1944
Florin Purlucă

Alex Lamba
ÎN LUMEA NOUĂ

INTERVIURI

Interviu cu scriitoarea Ştefana Cristina Czeller

Bună, Ştefana, şi mulţumesc în numele echipei pentru interviu şi pentru cartea pe care o oferi ca premiu.

Mulţumesc şi eu. Am mai colaborat cu Gazeta SF şi e întotdeauna o plăcere să reiei legătura cu vechi prieteni.

Vorbeşte-ne, te rugăm, despre tine ca cititor şi autor. Ce cărţi te-au influenţat de-a lungul timpului şi de ce, care sunt lucrurile pe care le ţinteşti când scrii, cu ce vrei să rămână cititorul în urma lecturii cărţilor sau povestirilor tale?

Înainte să mă gândesc măcar la posibilitatea de a deveni scriitor, eram un mare consumator de literatură SF si fantasy. Am descoperit aceste genuri cu romane clasice, mai ales cele ale lui Jules Verne şi HG Wells. Apoi, după revoluţie, marea revelaţie a fost Dune, de Frank Herbert. Dar apreciez mult şi literatura fantasy, pentru ca, departe de rigurozitatea ştiinţifică, mintea se poate desfăşura şi mai bine, creând lumi noi unde chiar totul e posibil. De altfel, acum că am ceva experienţă şi în

ocultism, pot să spun cu mâna pe inimă că ştiinţa nu poate explica totul, iar magia chiar există. Mintea noastră e un instrument extrem de versatil.

Spune-ne câte ceva despre „Lacrimile Diavolului", cartea pe care o oferi ca premiu. Care e povestea din spatele ei, de unde ți-a venit inspirația?

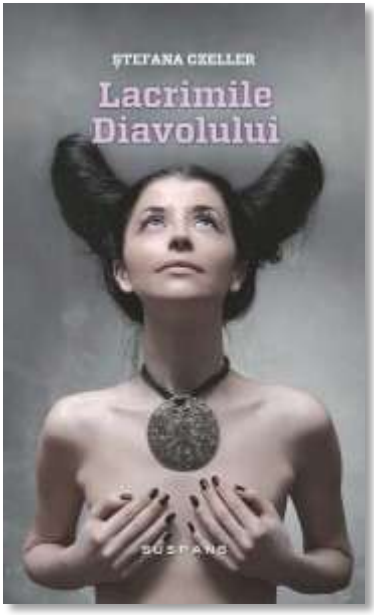

Păi, cred că uneori subiectele de roman ne găsesc pe noi, şi nu invers. Adevărul e că ideea de contact cu alte planuri existențiale mă fascina de mică. Poveştile cu vrăjitoare erau preferatele mele şi mă puteam uşor imagina într-un astfel de rol. Adăugirea demonică a venit în urma unei ştiri pentru ziarul la care lucrez. Era duminică, nu prea aveam ce scrie, am intrat la întâmplare pe Biserica Satanistă şi aşa a pus Necuratul gheara pe mine. Glumesc, desigur. Ştirea a fost de maximă audiență, iar eu am început să citesc şi alte chestii din aceeaşi zonă şi să îmi pun întrebări despre cum ar fi o invocare, o relație cu cineva nemuritor, puternic, cu alte norme morale şi aşa mai departe. În plus, trebuia să ies din zona romanelor cu vampiri.

E imposibil ca un cititor să nu remarce documentarea temeinică în domeniul demonologiei care a precedat scrierea acestei cărți. De unde pasiunea pentru acest domeniu?

Adevărul este că am căutat şi din zona opusă, dar mi s-a

părut aceasta mai ofertantă literar. În primul rând, presupune de la început mister, o anumită doză de violență, pericol, erotism, inerente unui roman cu tente gotice, polițiste sau horror, precum şi posibilitatea de a sfida canoanele. Apoi, demonii au fascinat omenirea de secole, tocmai prin această hulită, dar şi râvnită posibilitatea a târgului faustian. Şi apoi, pe lângă întrebarea ce am sacrifica noi pentru o viață aparent mai bună, satanismul din roman poate fi considerat un simbol al oricărui sistem în care religia e dusă la extrem, se insinuează şi în zone ale societății unde, teoretic cel puțin, nu ar avea ce căuta. De altfel, lucrez la o continuare care va atinge destul de mult şi planul angelic. Ca să nu se plângă nimeni de discriminări.

Vorbeşte-ne, te rugăm, şi despre celelalte două cărți ale tale: „Cerneală şi sânge" (Millennium 2011), respectiv „Ozz" (Tracus Arte 2013). Prin ce diferă „Lacrimile Diavolului" de acestea două? A suferit viziunea ta de autor schimbări majore odată cu experiența publicării la trei edituri diferite? În ce mod şi-a pus experiența amprenta asupra stilului tău narativ?

Cerneală şi sânge a fost romanul meu de debut, ca atare am picat în capcana multor autori începători. M-am scris în mare parte pe mine. Personajul principal e o ziaristă care ajunge în mijlocul unui şir de crime odioase şi în vizorul amoros al unui misterios, dar extrem de atrăgător candidat la prezidenție. Am creionat acolo un portret ieşit din tipare al vampirului, care se hrăneşte cu sânge de om, de lup şi de corb. Am

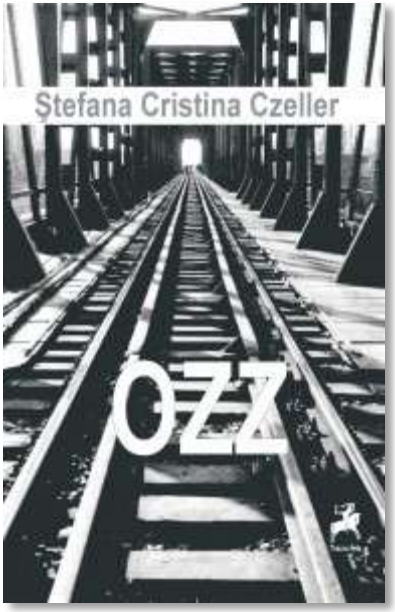

continuat pe linia dezmembrării şi refacerii mitului în Ozz. De data asta însă, acțiunea se petrece într-un oraş american, iar eroul principal e un detectiv particular pornit pe urmele unui criminal în serie. Am adus aici elemente din celebrul basm al vrăjitorului din Ozz, în stilul meu noir, fireşte. Aş zice că în materie de stil, principala evoluție a vizat tehnica suspansului, pentru ca onor cititorul să nu poată lăsa cartea din mână. În rest, lucrând cu trei edituri, mi-am dat seama că e nevoie de multă răbdare, ca autor.

Înafara acestor trei cărți, eşti o prezență constantă în antologii, reviste sau volume colective. Vei continua să publici în asemenea volume? La ce altceva să ne aşteptăm de la scriitoarea Ştefana Czeller pe viitor?

Dacă voi avea timpul necesar, desigur. Viața mea profesională, dar şi cea intimă au devenit foarte solicitante în ultima vreme. Nu e un secret pentru nimeni că am dus destul de departe şi pasiunea pentru temele oculte, dincolo de paginile cărților, spre latura lor practică. Mai am şi nişte proiecte neterminate, vom vedea cum se aşază lucrurile.

Ce sfaturi le-ai da autorilor de la Gazeta SF care doresc să debuteze în volum? Ştim că şi tu ai publicat la un moment dat în paginile virtuale ale publicației noastre. Care e secretul drumului tău către succes?

Secretul drumului spre succes în orice domeniu e să crezi în

tine. Apoi, să munceşti mult, să nu te laşi descurajat de critici sau refuzuri, că vor fi şi astea, ci să le priveşti constructiv. Să încerci să vezi unde greşeşti, cum îți poți îmbunătăți stilul, să citeşti şi să înveți de la alții. Şi, mai ales, să-ți laşi imaginația să zburde şi să notezi undeva orice idee, aparent neînsemnată sau ciudată, Nu se ştie când îți va fi de folos.

Ce i-ai transmite câştigătorului?

Să nu se lase scandalizat de volum şi să nu dea cartea minorilor la lectură. Să aibă o vară cât mai frumoasă, să fie bun cu cei din jur şi curajos în tot ce face, fiindcă doar aşa viața merită trăită. Şi că mesajul romanului meu rămâne că există întotdeauna o speranță, chiar şi când totul pare pierdut.

Interviu cu coordonatorul astroclubului Braşov – Lucian Curelaru (partea 2/2)

De unde poate culege un amator informații legate de pozițiile relative ale diferitelor corpuri pe boltă, în funcție de an, ziua anului, oră, etc. Sau, cu alte cuvinte, de unde ştie cineva unde să caute o anumită planetă, spre exemplu, la un moment dat? (aici puteți explica unii termeni mai uzuali în astronomie de ex. zenit, paralaxa, declinație, secundă de arc, etc)

Cea mai facilă modalitate de a evalua poziția obiectelor căutate la un moment dat este utilizarea unui software de planetariu. Există multe astfel de softuri, o parte considerabilă din ele fiind chiar gratuite. Fireşte, exista softuri şi pentru telefoane şi tablete, nu doar pentru calculatoare. Din câte am observat, unul din cele mai agreate softuri de către astronomii amatori începători este Stellarium. Deşi poate ceva mai puțin tehnic, privit prin ochiul unui astronom cu experiență, este extrem de uşor de utilizat pentru cineva cu cunoştințe minime de astronomie.

Şi dacă tot am deschis subiectul, ce publicații recomandați pasionaților de astronomie?

As începe prin a recomanda câteva documentare / cursuri video cu atât mai utile în special la început.

Cred că oricine (nu neapărat astronomii amatori doar) ar trebui să vadă seria „Cosmos". Este un documentar extraordinar, astfel conceput încât să fie accesibil oricui, indiferent de nivelul de cunoştințe de astronomie sau fizica. Mă refer aici atât la documentarul original realizat şi prezentat de Carl Sagan prin anii 80, dar care beneficiază de o versiune actualizata în care se precizează la sfârşitul fiecărui episod ce modificări au mai survenit între timp față de cele prezentate inițial. Apoi, recomand cu căldură seria nouă „Cosmos", prezentată de renumitul Neil deGrasse Tyson, personaj extrem de cunoscut în special în SUA şi nu numai, pentru emisiunile de popularizare a astronomiei. Pentru cei care doresc un curs video de astronomie ceva mai detaliat recomand cursul lui Alex Filipenko: „Understanding the Universe". Recomand de asemenea şi documentarele realizate de Brian Cox şi Brian Greene.

Din zona revistelor, aş menționa „Sky&Telescope" sau „Astronomy Now". De subliniat aici că există o multitudine de reviste bune de astronomie, dar recunosc că nu am ajuns să răsfoiesc decât o parte din ele, deci mă rezum să le recomand pe cele care mi s-au părut mie bune, din cele pe care le-am încercat pana acum. În presa autohtonă, putem găsi reviste exclusiv de astronomie doar în format digital. Una dintre cele mai longevive şi cunoscute este revista „Vega" publicată de Astroclubul Bucureşti, dar în care apar în general materiale din toata țara. Vă puteți abona gratuit la această revistă pe site-ului Astroclubului Bucureşti. Cum spuneam, însă, din păcate, în prezent nu avem şi o revista clasică, pe hârtie, deşi au existat mai multe tentative în acest sens, ale Societății Astronomice

Romane de Meteori, care a publicat în câteva perioade revista „Noi şi Cerul” în format tipărit. Recomand însă cu căldură vechea „Ştiință şi tehnică”, revistă care, de câțiva ani, a revenit în forță cu articole excelente dintr-un spectru mai larg, dar cuprinzând în fiecare număr materiale de astronomie. În zona cărților, în special în zona îndrumarelor pentru astronomii amatori, l-as menționa pe Marcel Jinca, astronom amator care în ultimii ani s-a remarcat printr-o activitate publicistică bogată. O serie de materiale interesante axate în special pe zona de istorie a astronomiei sunt cele publicate de clujeanul Dan Uza.

In domeniul web, de asemenea, există multe surse de informare bune. în zona surselor autohtone, aş aminti de AstroInfo, realizat şi întreținut de ani buni de Sorin Hotea şi de blogul lui Adrian Sonka. Profit aici de mingea ridicata la fileu că să fac reclama şi site-ului de întrebări „Întreabă un Astronom” pe care l-am menționat şi mai devreme.

Am amintit mai sus de o serie de resurse pe care le-am remarcat pe parcursul timpului. În prezent însă, cantitatea de informație este imensă, deci există multe alte materiale bune pe care probabil le-am omis fără voie sau pentru că nu am avut ocazia să le studiez, deci recomandările de mai sus sunt uşor subiective. Cu siguranță veți găsi multe alte surse bune de informare în domeniul astronomiei în multitudinea de medii, de la cărți şi reviste până la internet. Vă recomand însă să le alegeți cu prudență deoarece printre ele se strecoară şi multe materiale ce au mai puțin de a face cu ştiința şi mai mult cu speculația pseudoştiințifică. Este bine să urmăriți în general dacă materialele sunt corect şi logic argumentate sau cel mai bine să cereți părerea unui astronom amator cu experiență relativ la materialele descoperite pe internet.

Arătați un interes special stelelor duble. De ce?

La un moment dat, am constatat că ar fi de preferat să încerc

să mă concentrez pe o zona mai îngustă a astronomiei, pentru a avea şansa de a aprofunda suficient şi mai ales de a obține ceva rezultate ştiințifice. Am studiat mai multe subdomenii ale astronomiei şi cel al stelelor duble mi s-a părut cel mai interesant. În acelaşi tip, am constat că se pretează şi la o abordare cu instrumente disponibile astronomilor amatori şi, în plus, există în acest domeniu o necesitate destul de mare de implicare, anumite zone fiind destul de puțin acoperite în prezent. Ce este cu aceste stele duble? Pe scurt, este vorba de sisteme formate din două stele (sau chiar mai multe, uneori) care orbitează ori una în jurul celeilalte, ori în jurul centrului comun de masă. Aceste sisteme duble sunt destul de importante în astronomie, fiindcă oferă una din putinele metode directe de a determina mase în Univers. Cu toate acestea, doar o mică parte din stelele duble cunoscute au fost măsurate şi orbitele au fost determinate cu precizie. Într-adevăr, studierea unui număr din aceste sisteme a adus suficiente informații la un moment dat, motiv pentru care interesul pentru măsurarea obiectelor mai neimportante a scăzut, dar studierea mai extensiva a unui număr mai mare de sisteme ar putea aduce informații noi şi, nu un ultimul rând, ceva date statistice care ne-ar putea fi utile pe viitor.

Dar sistemele planetare? Când şi cum anume se poate spune cu exactitate dacă există planete în jurul unei anume stele?

Cum probabil majoritatea dintre noi ştim, chiar şi de la ştirile clasice TV, trăim în epoca descoperirii de sisteme planetare extrasolare (sisteme planetare din jurul altor stele diferite de Soarele nostru). Această epopee a început acum vreo douăzeci de ani, cu câteva descoperiri făcute de instrumente de la sol, dar o adevărată „explozie” de astfel de descoperiri a avut loc odată cu punerea în funcțiune a unui instrument spațial specializat pentru acest lucru. E vorba de telescopul spațial Kepler. Aflându-se la distanțe imense, sistemele de planete din jurul altor stele sunt practic aproape imposibil de observat în mod

direct, chiar şi cu cele mai mari telescoape de pe sol sau spațiale, asta pentru că rezoluția de care ar avea nevoie pentru a observa un obiect atât de puțin strălucitor foarte apropiat de o stea aflată la distanta este extrem de mică. Dar, ca şi în multe alte cazuri din astronomie, s-au găsit metode indirecte pentru a detecta aceste planete. Printre cele mai uzate astfel de metode sunt cele care urmăresc mici oscilații ale pozițiilor stelelor, datorate efectelor gravitaționale ale planetelor asupra stelelor cu pricina. Fireşte, aceste fluctuații sunt extrem de mici şi dificil de observat, dar permit totuşi detecția planetelor extrasolare considerabil mai uşor decât prin detecția directă. O altă metodă uzitată este de a observa fluctuații ale luminii stelelor atunci când planetele din jurul lor trec intre noi şi steaua respectivă (eclipsează steaua). Bineînțeles, şi aceste fluctuații sunt mici, dar totuşi detectabile în unele cazuri. Neajunsul acestei metode însă este acela că se bazează pe faptul că o planeta din sistemul vizat va trece odată exact intre noi şi steaua respectiva. Fenomenul este extrem de puțin probabil, sistemele planetare putând avea enorm de multe orientări nefavorabile (în care planul sistemului planetar nu include direcția noastră de observație). Cu toate astea, numărul imens de stele, coroborat cu frecvența mare a sistemelor planetare, face că astfel de fenomene să se observe totuşi. Este clar însă că metoda este extrem de limitată. Ca să revin la întrebarea de la care am plecat: cu metodele şi tehnica actuala nu putem spune cu exactitate dacă un sistem anume are sau nu planete. Putem însă detecta sisteme care au planete dintre stelele vizibile telescoapelor noastre. Putem spune că un sistem anume are un număr de cel puțin x planete (ar putea exista şi altele care sunt sub limita noastră de detecție) sau că nu putem detecta planete în sistemul respectiv. Mai mult, în cazul planetelor detectate, se pot face evaluări şi măsurători care să ne dea cu aproximație caracteristicile orbitale ale planetelor, masele şi densitățile lor şi, în unele cazuri, şi date despre compoziția chimică, date deductibile tot prim metode în general indirect. Ceea ce este important în acest moment este că , deşi nu putem spune pentru

o stea anume dacă şi câte planete are, putem însă face deja evaluări statistice bune ale frecventei sistemelor planetare în Univers, ale tipurilor de planete frecvente, şamd. De menționat aici că, deşi se bănuie că sistemele planetare sunt frecvente, acest lucru nu era pana acum demonstrat în mod direct. Acum nu doar că am putut confirma acest fapt, dar s-a constat că sistemele planetare sunt extrem de frecvente, mai frecvente decât estimările făcute înainte de primele descoperiri efective din acest domeniu.

În fine, pentru că suntem totuşi la o revistă de S.F., iar subiectul este unul foarte dezbătut în gen, risc întrebarea: Credeți că a existat vreodată viață pe Marte?

Depinde la ce fel de viață ne referim. La forme de viață simple primare, sau forme de viață complexe, eventual inteligente. E o diferență destul de mare dpdv al frecvenței cu care putem întâlni aceste tipuri de forme de viață. Multe indicii recente sugerează că viața simplă apare relativ uşor şi în medii foarte diverse chiar şi în medii care noi le consideram total ostile. Formele de viață complexe însă sunt considerabil mai rare, ele având nevoie de un timp de evoluție îndelungat, care implică şi o serie mare de condiții ce trebuie îndeplinite, dar şi o serie de riscuri care ar putea finaliza evoluția respectivă înainte de termen. Dacă ne referim la forme de viață complexe, care să ajungă şi la nivelul de forme de viață inteligente, problema se extinde şi mai mult în acest sens. Deşi nu exista încă dovezi sigure, o să speculez puțin şi îndrăznesc să afirm că ceea ce ştim până acum ne sugerează că vom întâlni frecvent forme de viață simple şi cred că e foarte posibil să descoperim diverse astfel de forme de viață în mai multe locuri din Sistemul Solar. Candidații principali par a fi unii sateliți ai planetelor Jupiter şi Saturn, în topul şanselor fiind satelitul jovian Europa. Nu as exclude însă posibilitatea de a găsi forme de viață primare pe Marte sau cel puțin probe fosile a existentei acestora în trecut. Cât priveşte existenta unei forme de viață inteligentă pe planeta vecină, este destul de clar că în

prezent aceasta posibilitate e exclusa, iar existenta în trecut pe Marte a unor forme de viață inteligente pare puțin probabilă. Cât priveşte vestitul chip de pe Marte, mie mi se pare destul de convingătoare explicația conform căreia nu este real, fiind rezultatul supraprocesării unor imagini de rezoluție slabă. Zona a fost refotografiată ulterior, la rezoluție mai înaltă, şi s-a observat că era vorba doar de forme de relief naturale. Cei care au mai multa experiență cu procesarea fotografiilor ştiu că în cazul „forțării" procesării unor imagini, pot apărea artefacte aparent artificiale, rezultate din combinarea algoritmilor de procesare cu rezoluția insuficientă a imaginilor. Personal chiar am experimentat astfel de efecte în perioada în care mă ocupam de fotografie planetară, obținând în două cazuri, pe fotografii lunare, la procesare, structuri cu forme foarte regulate, care însă s-au dovedit false la o refotografiere mai de calitate a zonelor respective.

Şi pentru că tot am pătruns puțin în sfera speculativă, ce părere aveți despre paşii omului pe lună? Realitate sau ficțiune?

Personal sunt sigur că am fost pe Lună şi că tot ce am văzut în anii de glorie ai explorărilor selenare este real. Argumentul cel mai convingător din punctul meu de vedere este acela că misiunile pe Lună au avut loc în plin război rece. Mai mult, toată cursa spațială a reprezentat o întrecere (ca să nu-i zic luptă) sau poate mai bine zis o serie de demonstrații de forță făcute de cele doua mari puteri SUA şi URSS. Atât SUA cât şi URSS aveau atât mijloacele tehnice dar şi informaționale de a detecta şi deconspira faptul că celălalt combatant din acest joc a trişat în vreun fel. Este evident că aveau şi toata motivația să scoată în evidenta orice fals sau eşec al celuilalt. Deci, mai simplu spus, dacă americanii ar fi încercat să ne păcălească, ruşii ar fi arătat peste tot probe care să demonstreze asta. Pe lângă acest fapt, accesul pe orbita şi în spațiu dă avantaje strategice pentru orice putere militară (sateliți cu care putem vedea tot ce face duşmanul, potențiale arme plasate pe orbita). Odată rezolvata

problema ieşirii pe orbită, drumul până la Lună a însemnat doar un pas. În general, amplasarea pe orbita pune cele mai multe probleme atât tehnice cât şi legate de cantitățile mari de combustibili necesari acestor operații. Pe măsură ce ne îndepărtam de Pământ şi gravitația scade, şi combustibilul necesar deplasărilor în spațiu, pe distante mari, este considerabil mai mic. Apoi capabilitățile tehnice ale navetelor nu diferă foarte mult dacă ele stau pe orbita terestra sau se plimba pana la Lună şi înapoi. Singurele probleme suplimentare sunt puse de modulul care coboară pe suprafața Lunii (şi care, fireşte, trebuie să şi revină în spațiu cu ocupanții lui) şi în acest caz, lipsa atmosferei dar mai ales gravitația scăzuta a Lunii face ca problema aceasta să fie considerabil mai simplă decât cea a decolării de pe Pământ.

Ca să răspund pe scurt şi la diversele teuri conspiraționiste legate de acest subiect, as vrea să menționez că în general majoritatea probelor care se aduc pentru a demonstra faptul că misiunile pe Luna ar fi fost contrafăcute sunt aparente ciudățenii în aspectul imaginilor de pe Luna. Trebuie însă să ținem cont aici de faptul că mediul de pe Luna este radical diferit fata de cel terestru. În special lipsa atmosferei dar şi alte diferențe fac iluminarea să fie radical diferita pe Luna, ducând la fotografii în care pot apărea diverse efecte care nu se întâmpla în fotografia terestra. Toate aceste aparente anomalii din fotografii sunt explicate în detaliu de diverşi fotografi experimentați care sunt familiarizați cu majoritatea efectelor luminoase ce apar mai mult sau mai puțin frecvent în lumea fotografică.